

www.politikin-zabavnik.co.yu

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

16. 3. 2007. • ИЗЛАЗИ ПЕЋКОМ • ГОДИНА LXIX • ЦЕНА 99 ДИНАРА • БРОЈ 2875

БИН
Македонија
Slovenija
Sverige
USA
Hrvatska
Црна Гора

2.40 KM
75.00 DEN
500.00 SIT (2.09 EUR)
28.00 SEK
3.50 USD
12.00 KN
1.20 EUR

ISSN 0032-339-x

02875

9 770032 339010
PRINTED IN SERBIA

ХАСКИ
ПАС
У РАДНОМ
ОДНОСУ

БЕНЗИН
ИЗ
ВАЗДУХА

НИКАД
ВИШЕ
ГОГЕН

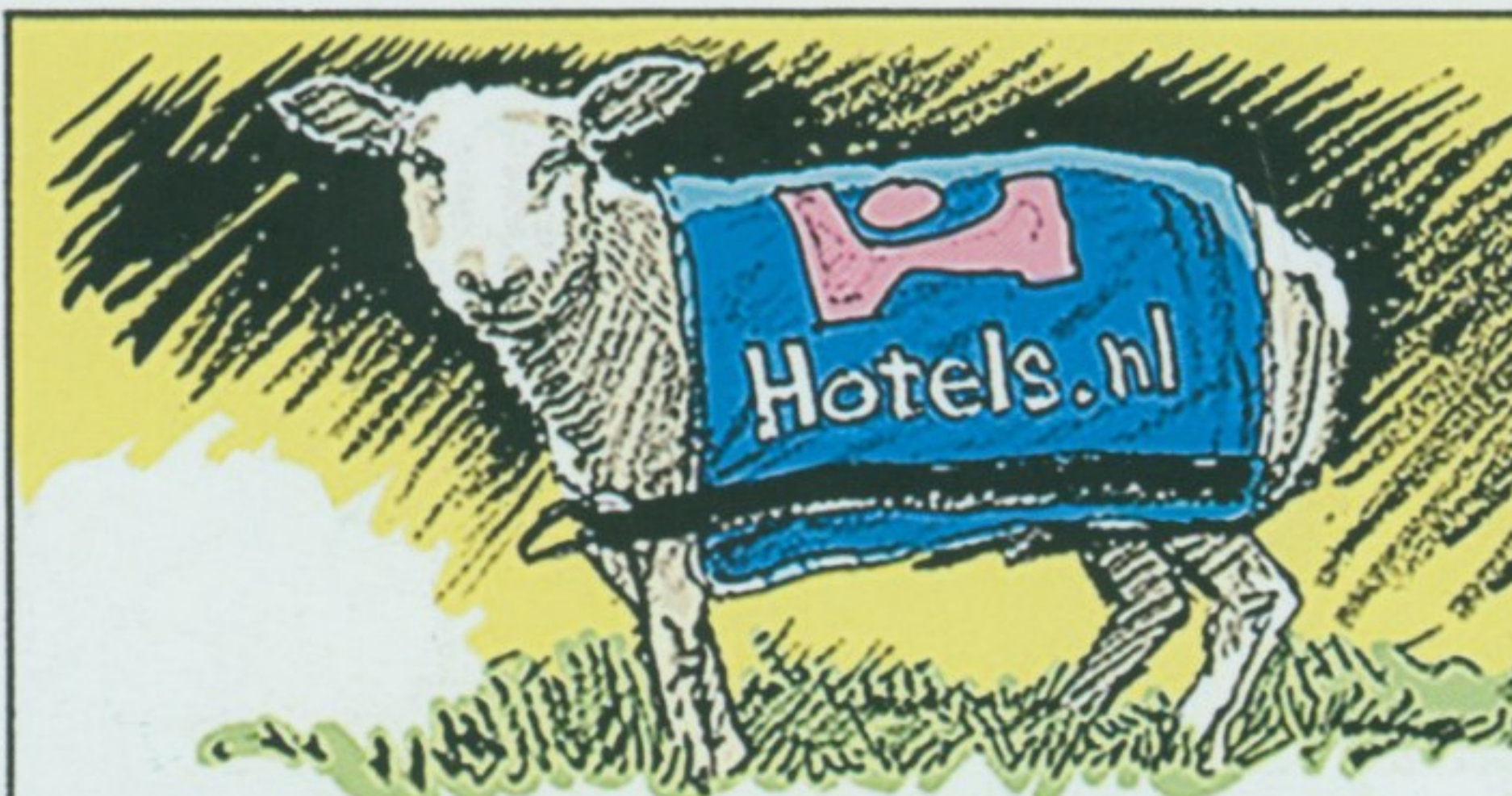
Lat. sur. 34.
ИЗБРИСАНИ
ИЗ
ИСТОРИЈЕ

За све од 7 до 107!

Ripley

Веровали или не!

СТОКУ НА ИСПАШИ КАО РЕКЛАМНЕ ПАНОВЕ
КОРИСТИ ЈЕДНА ХОЛАНДСКА РЕКЛАМНА КОМПАНИЈА.

КОРЊАЧА РОБОТ,
НАЗВАНА МАДЛЕН, НАПРАВЉЕНА ЈЕ НА ВАЗАР
КОЛЕЏУ У ЊУЈОРКУ ДА БИ ПОМОГЛА БОЉЕМ
РАЗУМЕВАЊУ КАКО МОРСКА СТВОРЕЊА ПЛИВАЈУ.

2000 ГОДИНА СТАРЕ ОСТАТКЕ ЗИДИНА
ГРАДА, ЗАЈЕДНО СА ХИЉАДАМА ГРОВОВА,
ОТКРИЛИ СУ КИНЕСКИ РАДНИЦИ НЕДАЛЕКО
ОД СЕВЕРНОКОРЕЈСКЕ ГРАНИЦЕ ДОК СУ
ПРАЗНИЛИ ЈЕДАН РЕЗЕРВОАР.

GRAZIA

© 2006 Ripley Entertainment Inc.

7-16

Dist. by United Feature Syndicate Inc.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

••• **глодар** бандикут, који живи у Индији, има уши као зец, скаче као кенгур, рита се задњим ногама као мазга, а у ствари је – пацов ■

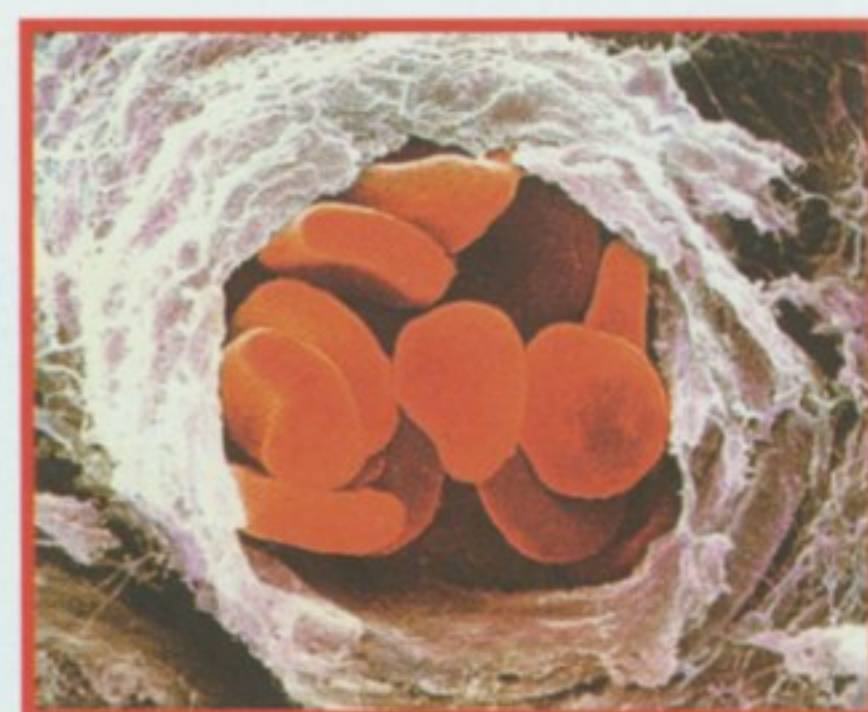
••• **ТОКОМ** живота тело човека изгуби око 18 килограма мртвих ћелија коже што је, поређења ради, тежина једног седмогодишњег детета ■

••• **кад** би се сви нерви из људског тела повезали један на други, протезали би се дужином од 75 километара ■

••• **највећи** путнички авион на свету, „Ербасов“ А 380, тежак је 600 тона и може да прими 555 путника. Свака од летелица састоји се од четири милиона делова који се производе у 1500 фабрика у 30 држава, мада се највише ради у Француској и Немачкој ■

••• **позната** теорема о односима међу странама правоуглог троугла забележена је клинастим писмом у Вавилону 1200 година пре Питагориног рођења ■

••• **четвртасте** марамице појавиле су се тек крајем 18. века на двору Луја XVI. Пре тога марамице су биле округле, овалне или троугласте ■

••• **еритроцити**, црвена крвна зрнца, живе око четири месеца и за то време прођу кроз читаво тело око 172.000 пута ■

••• **тежина** мозга одрасле особе у просеку је око 1,3 килограма ■

••• **вода** у којој живе остриге мора да има бар 1,7 одсто соли. Због тога тих шкољки нема, рецимо, у Балтичком мору чија вода садржи само 0,5 одсто соли ■

••• **све** до половине 17. века у Венецији је претила смртна казна сваком ко би одао тајну прављења огледала ■

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

16. 3. 2007.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

БАШ САМ СРЕЌАН
ШТО САМ ПОРАНИО
ИЗ КАФАНЕ!

ЗАМАЛО
И УДАВИО
БИХ СЕ!

А ЈА САМ МИСЛИЛА ДА СИ
ДОШАО РАНИЈЕ ЈЕР ЈЕ
ПОНЕСТАЛО ПИВА!

ОВАКВО НЕВРЕМЕ ЈОШ
НИСАМ ВИДЕО!

©2007 by King Features Syndicate, Inc.

ХЛАДНО И
ВЕТРОВИТО!

КИША ПАДА К'О
ИЗ КАБЛА!

А ТЕК ОВА
ГРМЉАВИНА И МУЊЕ!

ОВО ЈЕ НОЋ КАД ПОЖЕЛИШ САМО
ДА СЕ УВУЧЕШ ПОД ПОКРИВАЧ!

3-18

ОДЛИЧАН
ПРЕДЛОГ!

CHRIS
BROWNE

World rights reserved.

САМО ПРВО
МОРАШ ДА
ИЗВЕДЕШ ПСА
У ШЕЋУ!

ОСУДА НА ЗАБОРАВ

Стари Римљани имали су свиреп обичај према онима за које су сматрали да су се много огрешили, па су као духовну и моралну ликвидацију после њихове смрти смислили нарочиту врсту казне. Сагласно чувеном латинском смислу за језгровитост ова казна била је садржана у само две речи: *Damnatio memoriae* (Осуда успомене)! Најчешће се радило о појединим владарима чије су бисте уклањане, а новац с њиховим ликом био је претапан. Циљ је био немилосрдно једноставан – затрти сваки траг да је неко уопште и постојао.

Сличан обичај на особен начин наставао је да живи и у многим друштвима и епохама после Римског царства. Мењала се једино техника „затирања” успомене тако што је уместо уништавања бисти и претапања новца у средњем веку име осуђеног на заборав избацивано из црквених богослужбених књига и није се помињало у хришћанским храмовима, док су у најновије време појединци који су наводно изневерили неку револуцију или дошли у сукоб с њеним вођама волшебном нестали са старих фотографија.

Као илустрацију за *Damnatio memoriae* (Осуду успомене) узео сам три примера, три узорка из различитих историјских раздобља: римског цара Домицијана из старог века, византијског василевса Михаила VIII Палеолога из средњег века и поједине учеснике Октобарске револуције из 20. stoleћа.

Домицијан

Римски цар Домицијан (81–96) био је припадник династије Флавијеваца, син њеног оснивача и првог представника Веспасијана (69–79) и млађи брат другог представника Тита (79–81). Блаже речено, Домицијан није био миљеник римске историографије. Једна од његових главних одлика била је наклоност ка гладијаторским и другим играма, такмичењима и разним представама.

Римски историчари Корнелије Тацит и Гај Светоније Транквил доноси податке на основу којих је у историографији била изграђена веома лоша слика о овом владару. Како бележи Светоније, Домицијан је глумио чедност и љубав према поезији, па је и у јавности рецитовао своје стихове. Међутим, то није дуго трајало. До извесног времена врлине и мане су се мешале, а онда су ове друге превладале. С друге стране, Тацит, који

четири

*Унишћенији и трајнији
нечијеј постојања
својствено је свим
друштвима,
само су постојци
различити, од римској
доба до данас*

наступа с гледишта римске просенаторски оријентисане историографије, али као царев савременик има и приличан број личних разлога да га не воли, доноси веома непопуларан Домицијанов психолошки портрет. Очито да је Домицијан био ауторитарна, али не и поремећена личност какав је, на пример, био император Нерон (54–68). Ипак, неспорно је да су за време његове владавине у Римском царству ојачале апсолутистичке замисли. Попут неуравнотеженог цара Калигуле (37–41), Домицијан је захтевао да га ослављају као господара и бога (*dominus et deus*). У његово време размахали су се потказивачи и доушници, који су иначе цветали у доба страховлада, поготово оних кад тиранин на престолу у страху почиње да сумња у сваког. У овом случају, император Домицијан је услуге достављача и удворица, на чију је помоћ очигледно рачунао, умео и богато да награди.

Против Домицијана скована је завера у којој је учествовала и његова жена Домиција са својим пријатељима. Цар је пао као жртва ове дворске уроте 96. године. Према сачуваним сведочанствима, ожалили су га припадници коњичког сталеза, војска и народ. Међутим, Сенат је био изразито непријатељски настројен према овом императору и применио је акт забране сећања – *Damnatio memoriae*.

У време принципата, дакле, у раздобљу од Октавијана Августа (27. пре н. е–14) до Диоклецијана (284–305), током три stoleћа бурне римске историје, увек је био важан однос између принцепса, то јест императора, с једне, и Сената, с друге стране. Реч је о својеврсној „клицалицы”, о распореду снага између највиших власти у светској империји, о којој су морали да воде рачуна како цареви

Прва забрана помињања – Домицијан

тако и сенатори. У овом случају, историчари епохе цара Трајана (98–117) потрудили су се да умање истинске заслуге последњег Флавијеваца за Римско царство. Томе је умногоме допринела и пропаганда против његовог непосредног наследника Нерве (96–98). И тако, Домицијан никако није могао да одговори потоњој знаменитој кованици „Буди бољи од Трајана и срећнији од Августа!”

Михаило VIII Палеолог

Цар Михаил VIII Палеолог (1259–1282) био је обновитељ Византијског царства (1261) и оснивач последње византијске династије. Реч је о способном државнику и генијалном дипломати у чему се слажу сви савремени историчари који су проучавали историју Византије. Међутим, Михаил VIII доживео је жалосну судбину. Он је преминуо у једном селу у Тракији у петак 11. децембра

1282. године, а син и наследник на престо-
лу Андроник II Палеолог (1282–1328) за-
поведио је да се његов отац, кога је због
закључивања црквене уније с римокато-
личком црквом у Лиону 1274. године сма-
трао тешким грешником, сахрани кри-
шом, ноћу, у необележеној хумци локал-
ног сеоског гробља. Нешто касније, при-
бојавајући се да очево тело не разнесу ди-
вље звери, да га не оскрнавe варвари или
заслепљени противници уније у Византи-
ји, Андроник II Палеолог наредио је да
се изврши ексхумација очевих посмртних
остатака. Било је муке јер цареви људи
нису одмах успели да нађу гробно место

пошто није било обележено на доличан
начин. Ствар је спасао и бруку отклонио
неки калуђер који им је показао гробни-
цу. Ипак, земни остаци великог василев-
са, највећег међу Палеолозима, ни том
приликом нису пребачени у Цариград и
похрањени у неки од престоничких мана-
стира. Према заповеди Андроника II, оно
што је остало од Михаила VIII Палеоло-
га пренесено је у град Селимврију на
трачкој обали Мраморног мора и поко-
пано без почасту у мало познатом мана-
стиру Христа Спаситеља.

Једно столеће после смрти Михаила
VIII Палеолога, хроничар Трапезунт-

Михаило VIII Палеолог

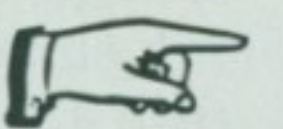

Скуп завереника из 1897. године
у Санкт Петербургу (слика горе) и иста
фотографија коришћена после Октобарске
револуције кад су завереници сели на власт,
само без Александра Марченка који је
у међувремену „ревидирао“
иа је зајмо нестало са слике.

ског царства Михаило Панарет записао
је у свом делу: „По Палеологовој смрти,
наследио га је његов син Андроник који
је жигосао свог оца због привржености
католичкој догми“. У синодику право-
славља, састављеном 1439. године, у ком
су наведена имена византијских царева
тајанствено недостаје име Михаила VIII
Палеолога. Ово је типичан пример
средњовековног „намерног заборав“
који је много гори него истински одла-
зак из овоземаљског живота. Колико је
поступак оснивача последње византиј-
ске династије у православним кругови-
ма сматран за неопростив грех сведочи
чињеница да и данас, на почетку 21. сто-
лећа, калуђери на Светој гори нерадо и
у крајње лошем смислу говоре о васи-
левсу Михаилу VIII Палеологу. При
том као олакшавајућу околност не узи-
мају ни чињеницу да је реч о владару ко-
ји је вештом спољном политиком и ди-
пломатијом углачаном до савршенства
сасвим умртвио све опасне претње са
Запада и спасао Византијско царство.

Таква је била судбина цара који се
приклонио црквеној унији са жељом да
у животу одржи тек обновљену Визан-
тију, дакле, из виших државних интере-
са и у добронамерном хтењу да очува
своју угрожену државу. Уосталом, и ве-
лики противник уније Георгије Пахи-
мер, калуђер и историчар, савременик
Михаила VIII Палеолога, који

Комишџилије
из Узбекистана
са и без
група Јенукидзе.
За радознале
– овај с наочарима
је Молошов.

какав изузетак, налик је великом тектонском поремећају који потом, као својеврсни рефлексни покрети, прати читав низ мањих али још прилично опасних потреса. Довољно је само погледати шта се касније десило с главним учесницима који су изнели „Велики октобар”: један по један нестајали су са историјске позорнице и жиже збивања, а многи су били осуђени и на смрт. Образложење за њихову „осуду на заборав”, ако га је уопште и било, лежало је у оцени да су изневерили револуцију, да су

данашњег времена, о њима говори као о три дива и три сокола. Он каже да су најпре била тројица, па су онда одједном остала само двојица (Стаљин и Лењин), да би на крају остао само један – „брка-ти” (Стаљин).

Ништа мање занимљива није ни фотографија из 1908. године на којој се види како В. И. Лењин, уз присуство неколико кибицера, игра шах са Александром Богдановим, лекаром и једним од главних ревизиониста у Русији. У албуму „Лењин”, из 1939. године, са снимка тајанствено ишчежава Зиновј Пешков (Свердлов), синиак Максима Горког. Тих тридесетих година 20. века иста судбина задесила је и војног саветника Чан Кајшија, али он „устаје из мртвих” и поново се појављује на спорној фотографији која је изнова објављена 1960. године.

Знаменита је и фотографија са обележавања друге годишнице Октобарске револуције на којој се међу великим бројем људи јасно издвајају истакнуте вође В. И. Лењин, Лав Троцки и Алексеј Иванович Риков. Даљи след догађаја довео је до тога да последња двојица убрзо нестану с познате фотографије. Троцки је 1927. године искључен из партије, а 1929. протеран из СССР-а, да би напослетку био убијен у Мексику 1940. године. А. И. Риков био је 1929. године оптужен за десно скретање, па је 1937. искључен из партије, да би 1938. године, после судског процеса, био осуђен и стрељан. Отуда не треба да чуди да су у каснијем времену с поменуте фотографије Троцки и Риков једноставно нестали, а остао је само Лењин. Како је проницљиво и духовито приметио један савремени руски аутор у легенди испод „очишћене” фотографије: „Троцки и Риков више не празнују!”

У наведеним примерима који временски припадају различитим раздобљима људске историје – старом и средњем веку, као и најновијем времену – заједничко је настојање да се поједине историјске личности, а због наводних тешких огрешења, избришу из сећања савременика и каснијих нараштаја. У том уклањању из историје циљ је био исти, само се мењала технологија затирања успомене. Док је у старом веку топљен метални новац с ликом омраженог владара и док су његова попрсја уништавана, у средњем веку, који је са хришћанством донео толико промена, прибегавало се неодговарајућем сахрањивању и избацивању из црквених богослужбених књига. И, најзад, у 20. столећу омиљени поступак укидања успомене било је ретуширање фотографија. Ипак, у највећем броју случајева „осуда успомене” имала је ограничен домет, привремени карактер и није била у стању да сасвим уништи сећање на неког појединца. Напротив, неке од жртава овакве осуде на заборав не само да су накнадно вредноване, него су и рехабилитоване и враћене у „велику књигу историје” ■

Рагивој Рагућ

ПОДТИСНИ
ЗАБАВНИК

16. 3. 2007.

суровим царевим обрачунама с политичким неистомишљеницима, у свом историјском делу не либи се да каже како је обновитељ Византије пристао на унију искључиво из страха од Карла I Анжујског, краља Сицилије и Напуља (1266–1285), смртног византијског непријатеља и носиоца свих антивизантијских планова на Западу. Да те бојазни није било, бележи образовани црноризац, василевс се на тако нешто никада не би одлучио. Очито је да међу Византинцима с краја 13. столећа – у средини огорчене нетрпељивости према Латинима – није било ни разумевања ни опроста за оно што је учинио Михаило VIII Палеолог.

Примери из СССР

Постоји једно начело које се приписује свим револуцијама и сличним насилним и наглим превратничким покретима – било да су грађански или пролетерски – кад се преко ноћи скоковито и из корена мењају стање и поредак у неком друштву. Оно упозорава да „револуција једе своју децу”. Двадесето столеће, за које данас неки сматрају да је било век неколико идеологија које су махом потрошене, може својом праксом на убедљив начин да потврди ову изреку.

Свака револуција, а Октобарска у Русији 1917. године по томе није била ни-

направили погрешна и недопустива идејна скретања, да су се утопили у вербализам, да нису били довољно „правоверни”, да су се одродили од широких народних маса, да су имали сумњу у могућност стварања „новог” човека, да су код њих уочене примесе реакционарних и буржоаских погледа на свет и његово устројство или су им накнадно откриване „нечистоће” у пореклу.

Уклањање са историјске позорнице, чак ни насилан одлазак из овоземаљског живота, често нису били довољни јер је требало уништити сваки траг постојања оних који су изневерили „мајку” – револуцију. Како је прва половина 20. века била обележена и такозваним сликањем светлости, што је само лирско име за фотографију, требало је дотичне неподобнике уклонити с тако сачуваних слика. То је умеће достигло велике размере у Савезу Совјетских Социјалистичких Република, држави мутанту рођеном из ткива царске Русије и неких околних земаља.

Једна од најчувенијих фотографија која је временом пролазила кроз различите мене била је она на којој међу делегатима 8. конгреса Руске комунистичке партије (бољшевика), одржаног у Москви у марту 1919. године, седе Јосиф Висарионович Стаљин, Владимир Иљич Лењин и Михаил Иванович Калињин. Један савремени руски аутор, не без извесне злобе, а из птичије перспективе

ЗАШТО СЕ КАЖЕ...

ПОЉЕ

Широко њи поље... све до Пољске

Када вам се последњи пут десило да опраштајући се од неког (кога заправо више не желите да видите) кажете: „Само ти иди, *широко њи поље!*“ Вероватно давно јер се овакви стари изрази (у којима се обично чувају прастара значења речи) све ређе користе. А и они који овај израз чешће употребљавају вероватно нису свесни тога да, гледано из перспективе језичке историје (стручно се то каже дијахрона перспектива, за разлику од синхроне тј. савремене), заправо изговарају један плеоназам: наиме, изворно значење речи *поље* било је „нешто широко, пространо“.

Поље је за нас данас исто што и *њива* „ораница“ – отуд *пољски* радови, *пољопривреда* и слично. Да је ова реч домаћег порекла закључујемо по томе што је, у мање-више истом значењу, имају сви словенски језици: македонски и бугарски *поље*, словеначки *polje*, чешки, словачки и пољски *pole*, горњолужички *polo*, доњолужички *róło*, руски, украјински и белоруски *поле* и тако даље, и то од давнина, тако да се она сматра прасловенском. У то доба, негде на размеђу старе и нове ере, Словени су живели у пределима непрегледних шума. Чистину или пропланак у шуми звали су *поље* или *пољана* – било да је она природна (те је могла служити за испашу), или наменски искрчена да би се обрађивала као *њива*.

Блиски сродници словенског *поља* налазе се и у оста-

лим језицима индо-европске породице: у немачком *fale* у топонимима *West-falen*, *Ost-falen* (у проширеном облику и као *Feld* „поље“), у шведском *fala* „равница, степа“, у јерменском *hoł* „земља, тло“, у латинском *palam* „отворено, јавно“...

Именица *поље* у старосрпском је посведочена још од краја 13. века, у даровници којом краљ Милутин поклања имања Хиландару: и селиште Вљчи лоугъ оу строумичькомъ поли. У народној песми уз *поље* често иду тако звани стајаћи придеви, пре свега *широко* и *равно*, а затим и *правно*, *зелено*: Овде пасе Зењанине Павле, по широку пољу Ђемовском... или Осу се небо звездама, и равно поље овцама... или Сину Милош у пољу зелену као јарко иза горе сунце...

Под *пољем* се често подразумевало бојно поље, или слободан, отворен простор ван села или вароши: Кад дођоше бијелу Лебану, разапеше по пољу шаторе. Некад је *поље* и у самој вароши, нарочито у

дубровачком крају где значи „трг, пијаца“. У поређењу с уским градским улицама, трг стварно може изгледати као поље.

На основу конкретног значења „отворен простор“ (за разлику од затвореног, у кући или дворишту), развило се једно апстрактно „ван, вани, са вањске стране“. То је најважније и најраспрострањеније изведено значење речи *поље* које показују данашњи прилози, заправо окамењени изрази *напоље* и *напољу*, *попољу*, *сипоља*, *упоље*. Тако је и изведени глагол *испољити* прешао пут од буквалног значења „износити напоље“ (које се чува у радном придеву *испољен* „истурен, избочен; изразит“, на пример *испољен* планински гробен, *испољене* јабучице на лицу и слично) до пренесеног „изразити, открити, изнети на видело, показати (неку особину), изјаснити се“.

Данас се именица *поље* доста користи у преносном смислу, као „поље рада, област деловања“. Исто тако употре-

бљавао ју је још Вук Караџић у својим списима о језику кад каже: ТЕРМИНОЛОГИЈА ЈЕ ПОЉЕ ДУГО И ШИРОКО, КОМЕ СЕ ЛАСНО НЕ МОЖЕ НА КРАЈ ДОЋИ. Сви који се данас рву с поплавом нових термина „ласно“ (тј. лако) ће се сложити с Вуком.

Вук у „Српском рјечнику“ помиње и једно данас изумрло занимање: *пољак* или *пољар* „који чува поље, да стока не тре љетине“: у Херцеговини ПОЉАРА ПОСТАВЉА СПАХИЈА ... ПА МУ ЉУДИ ДАЈУ ДВАДЕСЕТУ ОКУ ОД ЖИТА. Колико је ова плата, звана *пољачина* или *пољарина*, била подстицајна за ревносно обављање посла, види се по томе што је, више од сто година касније, на Косову забележено следеће поређење: ГЛАДНА МУ СТОКА, КАО ДА ЈЕ БИЛА КОД ПОЉАКА.

У средњем веку наша реч *пољана* ушла је и у суседне језике: у мађарски као *rojan(a)* „крчевина; чистина у шуми“, у румунски као *roiana*, „ливада у шуми“.

Будући да означава део терена, *поље* се често среће у топонимији, на пример у двочланим називима типа *Бабино Поље*, *Бијело Поље*, *Доње Поље* и слично, затим у сложеницама *Вр(х)поље*, *Пријепоље*, *Непоље* (од старијег облика *Днепоље* од *Днопоље*), или у изведеницама као што су *Пољица*, *Пољна*, *Пољари*... Али, највеће пространство обухваћено овом речју налази се у сред Европе, у држави коју ми зове-мо *Пољска*, а њени становници *Полска* ■

Јасна Влајић-Појовић

Поље у Пољској

ПОДВАТНИК
ЗАБАВНИК

16. 3. 2007.

седам

ЗАДАЦИ
ЗА
21. ВЕК

БЕНЗИН ИЗ ВАЗДУХА!

На заседању Америчког хемијског друштва у Сан Франциску, у септембру прошле године, једна група хемичара из Европе објавила је да је успешно „разбила” атмосферски угљен-диоксид и из њега добила угљеник.

2004. године потрошња сирове нафте износила 82 милиона барела дневно и да ће до 2030. године порасти за непуних 50 одсто. Стари извори нафте пресушују, а нових налазишта готово да нема. У 20. веку просечна температура ваздуха порасла је

Добити дизел гориво из... ваздуха? Звучи невероватно, као да је неслана шала. Ипак, изгледа да је и тако луда замисао могућа!

Циљ огледа био је да се потом од атома угљеника и водоника добију кратки ланци угљоводоника, односно састојци лакших горива као што је бензин. И у томе се успело! Други поступак развила је једна америчка група хемичара у априлу 2006. године. Они су од кратких ланаца угљоводоника добили дуже, онакве какви улазе у састав тешких горива као што је дизел гориво.

Затворити кружење CO_2 у природи

Ови поступци не само да су научно револуционарни, већ су можда и спасоносни за нашу цивилизацију. Јер, док време пролази, лута се и још се не зна како да се реше две велике тешкоће које висе над главом као Дамоклов мач: како наћи извор енергије која ће заменити нафту фосилног порекла, и како смањити отпуштање угљен-диоксида, гаса који изазива појаву „стаклене баште” и претерано загревање Земље? Подаци су забрињавајући. Процењује се да је

за 0,6 степени Целзијуса. Поменути хемијски поступци обећавају да би можда могле да се реше обе бригае – и то истовремено!

Замисао да се гориво добије из угљен-диоксида из загађеног ваздуха резултат је једног пројекта који је покренут у Европској унији 2003. године. Његова основна намена била је да се проучи да ли је икако могуће затворити кружење CO_2 у природи. Овај гас који се ослобађа највише сагоревањем разних горива, можда би могао поново да се претвори у нова горива. Постојао је још један тежак услов – да то буде на уобичајеним температурама и притисцима јер би се у супротном трошило више енергије него што се добија. Пре само неколико година ниједан стручњак не би се кладио да је тако нешто могуће. Да би се добили угљоводоници, састојци горива који се иначе добијају прерадом (деријацијом) сирове нафте, требало је извући угљеник из угљен-диоксида, затим учинити да реагује с водоником. Али, претварање угљен-диокси-

У овом реактору хемичари су успели да претворе CO_2 у угљоводонике

да ђаволски је тешко јер је молекул CO_2 један од најстабилнијих молекула који постоји. Кад се једном направе везе између његових атома, веома је тешко да се прекину – потребна је температура од неколико стотина степени Целзијуса. Утрошити толику

енергију како би се добило гориво не би имало никаквог економског смисла.

Лукавство на делу

Како би заобишли ову непремостиву препреку, европски научници морали су да примене неко лукавство.

Пронашли су га у коришћењу Сунчеве енергије, али главни адут био је нарочити катализатор (материја која поспешује хемијске процесе). Платина, одавно познати каталитички материјал, нанета је у врло танком слоју на наноцеви. Наноматеријали имају изузетне особине – између осталог, због своје велике активне површине изванредни су катализатори. Пошто се спајањем платине и наноцеви добио много моћнији катализатор од уобичајеног, „трик“ је упалио! Пре него што је приказано у Сан Франциску, претварање угљен-диоксида први пут успешно је изведено на Универзитету у Месини у Италији. Тамо су хемичари на кра-

ју огледа у раствору пронашли угљоводонике који су имали 6, 7 и 8 угљеникових атома у ланцу, а то су молекули који чине бензин.

Иако је овај поступак имао мали степен искоришћења угљен-диоксида (највише 15 одсто унетог CO_2 претворило се у угљоводонике), његов значај је у томе што је показао да је добијање горива на овај начин изводљиво. Наредни корак требало би да буде усававање катализатора како би се степен искоришћености угљен-диоксида подигао на 50–60 одсто, што још није задовољавајуће. Трбало би осмислити и како да се из загађеног ваздуха добије угљен-диоксид у концентрацији погодной за прераду, како да се складишти и још доста тога.

Стари поступак у новом руху

Направити лаке угљоводонике од атмосферског CO_2 подвиг је који се граничи с чудом. Али, није мањи успех добити тешке угљоводонике (од C_9 до C_{20}) не користећи нафту. Ту спадају дизел гориво

ДОБИЈАЊЕ УГЉОВОДОНИКА ИЗ CO_2

1 Растварање бикарбоната

Калијум-бикарбонат растворен у води даје протоне (H^+).

2 Протони се филтрирају

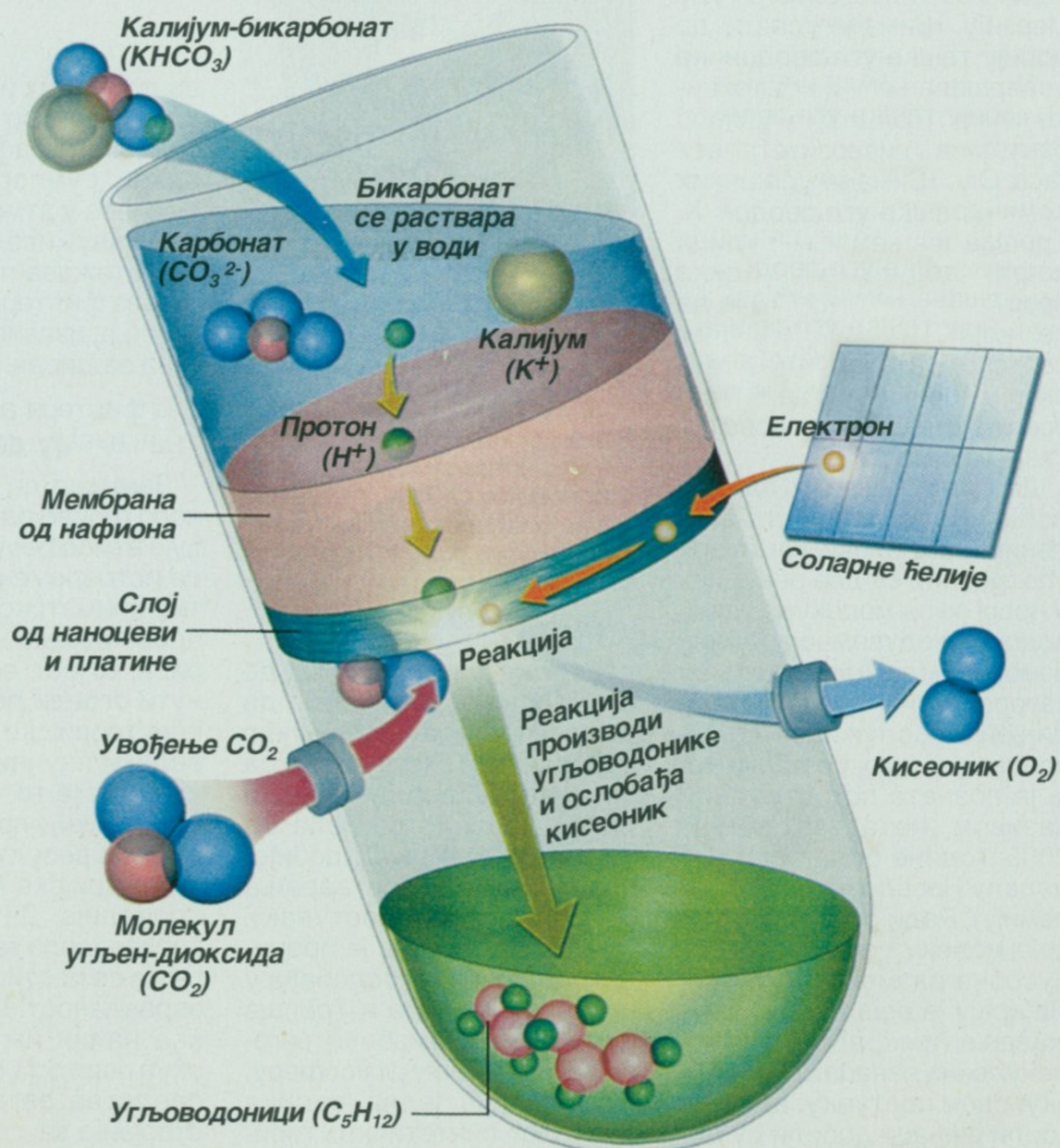
Мембрана од нафиона, нарочитог порозног полимера који пропушта само протоне.

3 Стварање електрона

С друге стране мембране уводе се електрони добијени у соларном генератору. Они се крећу преко наноцеви прекривених платином. Овај катализатор поспешује хемијску реакцију.

4 CO_2 реагује

Молекули CO_2 који се уводе у реактор реагују с протонима и електронима стварајући кратке ланце угљоводоника, овде C_5H_{12} . Ослобођени кисеоник одводи се из реактора.

Џип „гранд чироки“

388 g CO₂/km

Поред главног загађивача, индустријских постројења, и аутомобилски саобраћај значајан је извор CO₂. Иако је последњих година знатно смањено испуштање угљен-диоксида из аутомобилских мотора, најсавременија возила и данас избацују од 90 до 400 грама CO₂ по пређеном километру. Укупна емисија овог гаса ипак расте, јер се повећава број моторних возила и њихова снага.

☞ (од C₁₀ до C₁₅) и авионско гориво (од C₁₂ до C₁₅). За тај поступак заслужни су амерички хемичар Алан Голдман и његове колеге са Универзитета у Њу Џерзију. Њима је успело да добију тешке угљоводонике усавршавањем једне технике којом се некада добијало синтетичко гориво из угља и гаса. Овај поступак немачких хемичара Ф. Фишера и Х. Тропша настао у оскудици нафте двадесетих година прошлог века, престао је да се користи после Другог светског рата јер је био прескуп у поређењу с ценом сирове нафте. Данас поново постаје занимљив.

Да би од кратких ланаца добили дуге ланце угљоводоника, амерички хемичари употребили су две реакције. У првој се од молекула угљоводоника одузимао водоник помоћу иридијумског катализатора. Затим су добијена једињења послужила као сировина у другој реакцији која је позната под стручним називом „метатеза“ (она је 2005. године била повод за доделу Нобелове награде за хемију). Ради се о реакцији у којој молекули угљеника међусобно размењују „гране“. На крају је дошло до продужавања (и скраћивања) молекулских ланаца. Захваљујући овом поступку, амерички стручњаци добили су мо-

У Бразилу чак 40 одсто погонског горива отпада на етанол (алкохол) добијен прерадом шећерне трске. Али, овај поступак захтева да се много пољопривредног земљишта одвоји само за ову сврху.

лекулске низове од C₆ до C₁₂. Касније се увидело да се овај поступак допуњује с европским. То је значило да могу да се добију и дужи ланци уколико се пође од молекула C₇ или C₈ добијених поступком претварања CO₂ (европски поступак). Осим тога, могуће је прерадити CO₂ који се ослобађа у поступку Фишера и Тропша и тиме потпуно избећи његово избацивање у атмосферу. Постоји још једна велика предност синтетичких гори-

Биљке значајно доприносе одржању равнотеже угљен-диоксида у атмосфери. Овај гас је неопходан да би у процесу фотосинтезе могле да стварају биљну материју. Један део CO₂, који настаје дисањем, враћају у атмосферу. С паљивање шума и трулење лишћа такође утичу на повећање количине CO₂.

ва добијених из угљен-диоксида: насупрот горивима добијеним из нафте, она не садрже сумпор. Присуство сумпора у атмосфери изазива појаву киселих киша, сумпор отежава пречишћавање гасова филтерима против загађења, изазива болести органа за дисање.

Данашњи аутомобили не морају да се мењају

Замисао да се производи ново гориво од CO₂ који загађује атмосферу омогућава да се истовремено боримо против климатског загревања и превазиђемо несташицу горива, то јест, енергије. Помениuti огледи показали су да је то теоријски могуће, што је велики научни успех. Ипак, као што је то чест случај, и овде између првих лабораторијских резултата и њихове индустријске примене зјапи провалија. Да би се гориво производило за тржиште, мора да се постигне економска оправданост. Данас нам овакав начин изгледа сувише скуп пошто захтева замашна средства за изградњу постројења за хватање Сунче-

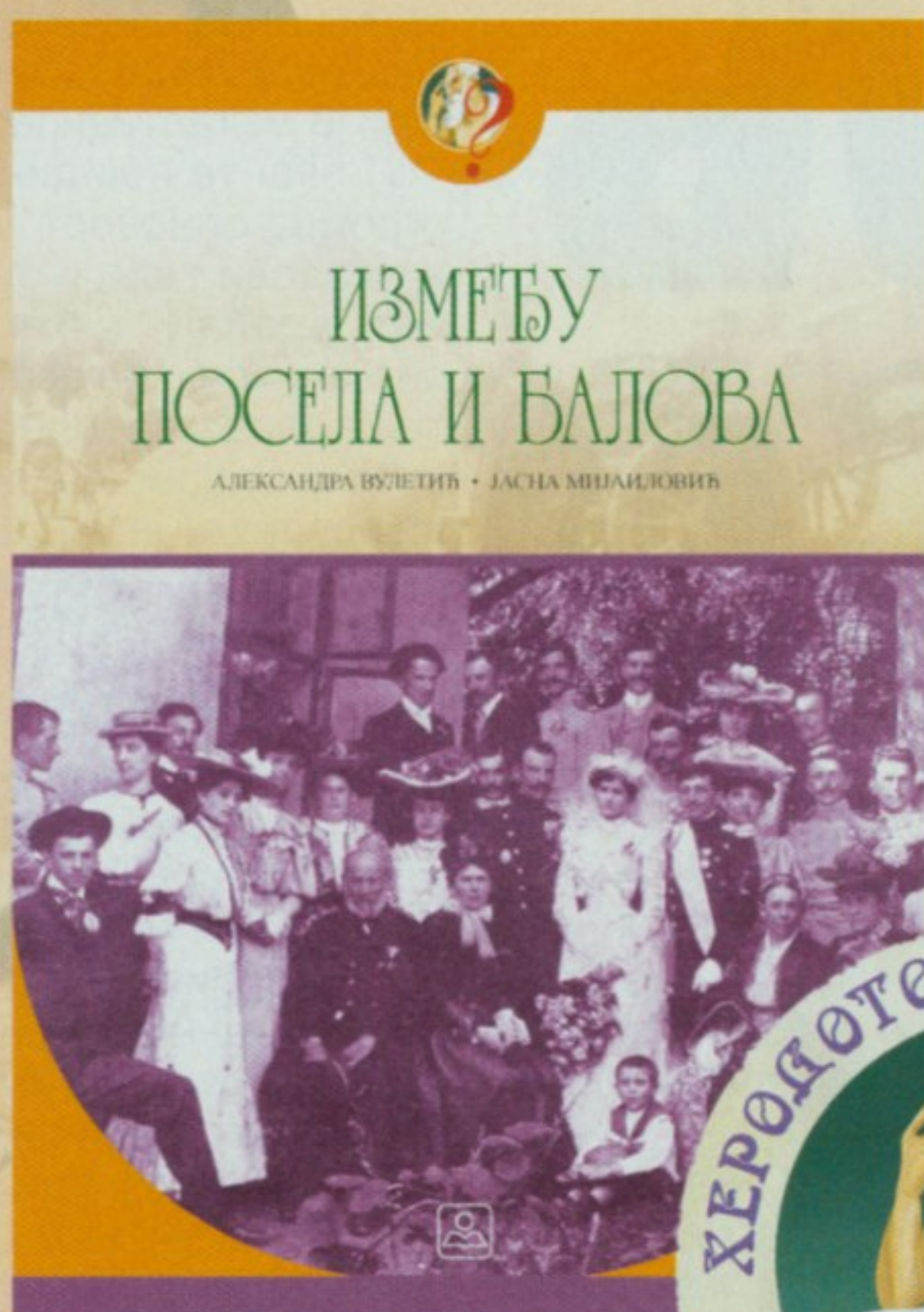
ве енергије, добијање катализатора и тако даље. Али, за две до три деценије, можда и раније, кад технологија узнапредује а цена преостале сирове нафте оде у небо, овакво гледиште могло би потпуно да се промени.

Постоји још један разлог што би овакав поступак могао да се наметне – мање је захтеван од осталих који су у игри. Укључујући и поступак који се данас види као најбоља замена за бензин и нафту – коришћење водоника. Претварање угљен-диоксида има више предности. На пример, производња водоника на велико за сада је немогућа без коришћења природног гаса, што повлачи неизбежно избацивање CO₂ у атмосферу. Гориво добијено из CO₂ има још једну велику предност – данашњи аутомобили не би уопште морали да се преправљају. Јер, гориво се ни по чему не би разликовало од оног које се данас сипа у резервоаре, чак је и нешто боље ■

Горан Војиновић

ПОДТИКНИ
ЗАБАВНИК

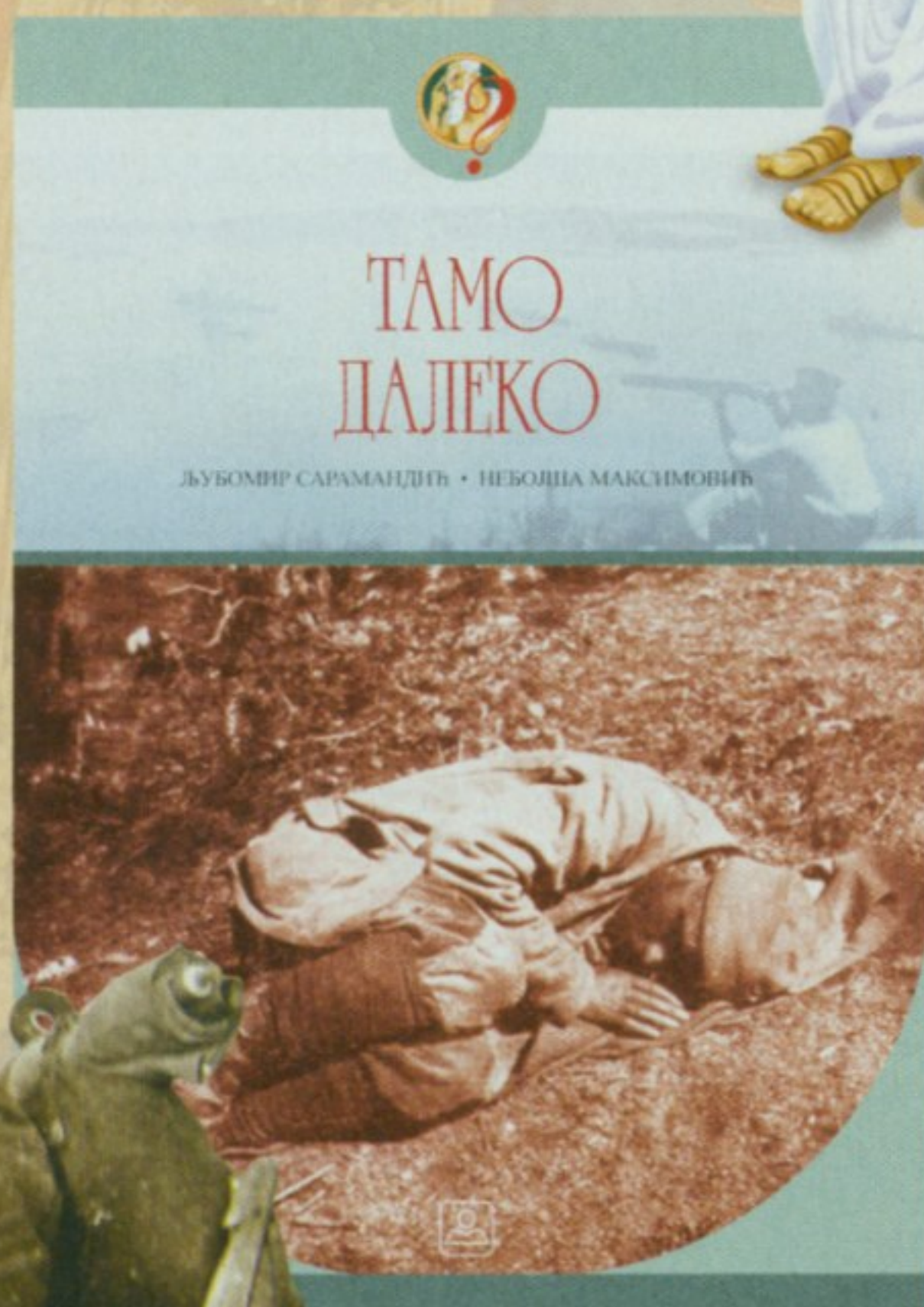
16. 3. 2007.

К.Б. 34793 **486.-**

К.Б. 34791 **540.-**

К.Б. 34795 **561,60**

К.Б. 34794 **560.-**

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ

Обилићев венац 5, Београд, www.zavod.co.yu,
Комерцијална служба, Жарково, ул. Милорада Јовановића 11,
телефони: 011/30-51-900, 30-51-905, телефакс: 011/23-90-072
E-mail: prodaja@zavod.co.yu
Књижаре у Београду, Обилићев венац 5, за основну школу:
тел./факс 011/630-763, за средњу школу: тел./факс 011/638-405
Косовска 45, тел. 011/32-27-008,
Краља Милана 19, тел. 011/32-35-409
Вукасовићева 50, тел. 011/35-94-835
Књижаре у Новом Саду, Сремска 7, тел. 021/624-433
Ђуре Јакшића 15, тел. 021/523-844
Књижара у Нишу, Трг Краља Александра 3, тел. 018/511-428

УЗ СВАКУ КЊИГУ ПОКЛОН ПОСТЕР!

НАРУЏБЕНИЦА

К.Б. _____
_____, _____ ком. по ЦЕНИ од _____ дин.
Име и презиме – назив школе _____
Адреса _____
Поштански број, место _____
Телефон _____

СКАНДАЛ
ПОД
ИСТРАГОМ

КРАЉ ЛЕШЕВА

Енглески коментатор сер Алистер Кук легенда је англосаксонског, и светског, новинарства, један од ретких новинара који је, бавећи се само овим занимањем, успео да стекне и пристојно богатство. У Сједињене Америчке Државе отишао је 1937. године као аналитичар радио BBC и дописник лондонског листа „Тајмс”. Остао је у Њујорку и добио и америчко држављанство.

Писао је за разне угледне новине, радио и телевизију, написао је и велики број књига, а славу је стекао својом радио-емисијом „Писмо из Америке” која је на британском радио BBC ишла једном недељно, сваке недеље, пуних 58 година.

Ткива и органа за пресађивање болесницима којима живот значе нигде у свету нема довољно. Несташицу и велику потражњу користе банде „пословних” људи који су нашли незаконит, нехуман и опасан начин по будуће пацијенте да се домогну делова тела умрлих и на њима згрну милионе. Некима од њих ушло се у траг. Случајно

То је у историји најдуготрајнија „серија” коју је радио један исти човек. За изузетан допринос новинарству и у свакој прилици достојанствен живот, британска краљица Елизабета II наградила га је племићком титулом витеза.

Сер Алистер Кук умро је у Њујорку, где је толико дуго живео, марта 2004. с пуних 95 година, а оно што се десило после његове смрти направило је велику пометњу и ужаснуло цео свет.

Узрок смрти – лажан

У тајној, споредној просторији једног од њујоршких погребних предузећа тело Алистера Кука искасапљено је, а кости су однете. Леш је, затим, кремиран и нико није знао ништа о овом злочиначком скрнављењу све док његову кћерку, која живи у Вермонту, није 2005. године телефоном позвао њујоршки високи детектив и обавестио је о ономе што је полиција открила.

Истражитељи су установили да је тело сер Алистера Кука само једно од хиљаду и више злоупотребљених у језивом,

дванаест

злочиначком отимању људских костију и ткива, послу вредном на милионе долара, скандалу који је уздрмао читав уређен систем давања органа широм света. Нека од тако опљачканих коштаних ткива стигла су и до Британије где је 2006. године 40 пацијената из 25 болница сазнало да им је баш оно пресађено.

Кости и ткива Алистера Кука, као и свих осталих, узета су без сагласности породице и послата одређеним лабораторијама да их очисте и од њих припреме материјал за хируршко пресађивање. Детективи су нашли и да је у медицинским обрасцима, који идентификују сваки део тела за пресађивање, наведено да је ста-

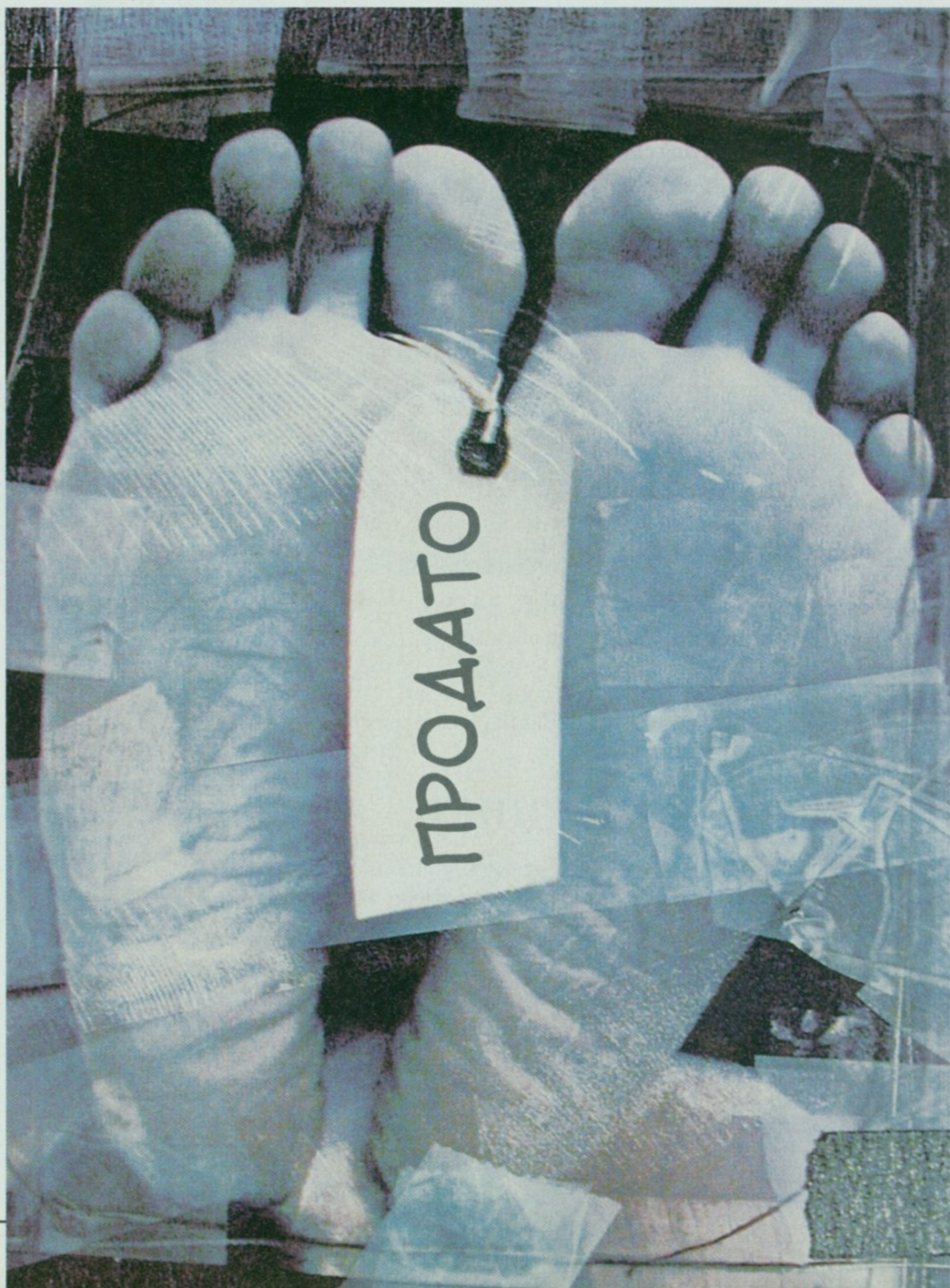
рост умрлог 85 година, а узрок смрти срчани напад. Истина је да је сер Алистер Кук умро са 95 година и то од рака плућа који је метастазирао на костима.

И баш те појединости права су језа и огромна опасност: док законито добијени делови тела и органи у нормалан живот враћају најтеже болеснике, они опљачкани с лешева могу да пренесу најтеже заразе и болести, чак и да убију оне којима су пресађени. Откривање скандала освануло је у ударним вестима и на првим странама новина, али је и скренуло пажњу на све веће потребе за органима.

Скупа рециклажа тела

У Великој Британији око 10.000 болесника годишње добија туђа, завештана или од породица преминулих поклоњена, ткива да би се заменила повређена коленна, отклонили болови у леђима, ставили нови срчани залиски или заменила изгорела кожа... У Сједињеним Америчким Државама уради се сваке године више од милион пресађивања органа и ткива. Банке органа и ткива по свим прописима идентификују, узимају и за будућу употребу припремају медицински исправне органе које ће чувати.

Органи се узимају у болницама после дијагнозе смрти мозга. Ткива као што су кости, тетиве, лигаменти, кожа, рожња-

че, срчани залисци, крвни судови... могу се узети до 24 сата после смрти даваоца. Срце, плућа, бубрези... морају да се изваде брже пошто траже проток кисеоника и крви. Развијају се све савршенији начини за „рециклажу“ човечијег тела, али сви захтевају високу технологију која није нимало јевтина. У Британији тај посао води Национална здравствена служба у којој нема зараде, у САД то је мултимилијардерска индустрија.

Полиција у тајној соби

Истрага у вези са злочиначким касапљењем умрлих и крађом органа и ткива почела је кад су нови власници погребног предузећа „Денијел Џорџ & син“ у Бруклину у Њујорку открили да нигде нема новца с рачуна неких унапред плаћених погребних услуга и посумњали у злоупотребу покојника. Кад је полиција претражила просторије које су они тек купили, нашла је собу страве и ужаса: тајну просторију за операције до које се стизало само приватним лифтом. Ту су „касапи“ из лешева вадили кости, лигаменте, тетиве, кожу и остала ткива пре кремације или сахране.

Погребници и испоручиоци тела Мајкл Мастромарино и Џозеф Ничели и још два лица умешана у скандал оптужени су фебруара 2006. године за 122 кривична дела. Мастромарино, зубни лекар који је због

На пијаци људских органа и ткива бутна кост вреди 59.500 динара. С десне стране је рендгенски снимак на коме се виде пластичне цеви уместо костију узетих с лешева без дозволе.

ничне кости кретала се од 23.800 до 37.500 динара, а вена, зависно од величине, 22.000 до 62.500 динара. На само једном лешу зарађивало се око 15.450.000 динара!

И отац Вита Бруна

За ове злочине сазнао је, као и кћерка сер Алистера Кука и многих других, и Вито Бруно. Он је син италијанских досељеника и сам је себи прокрчио пут до положаја вишеструко награђиваног продуцента у индустрији снимања плоча и компактних дискова. Његов отац Мајкл Бруно издржавао је породицу као возач њујоршког таксија све док са 75 година није умро од рака у болници у Бруклину маја 2003. Вито Бруно је, поштујући очеву жељу да буде кремиран, платио да покојника преузме најближа погребна кућа у Бруклину. Она која је снабдевала Мастромарина.

Полиција је на врата Вита Бруна закуцала крајем 2005. године, обавестила га шта се догодило с телом његовог оца и показала му документ, дозволу за узимање ткива за пресађивање. Али, на том папиру није било Витовог потписа, а

Тужилац Џон Хеншафт

Мајкл Мастромарино који се обогатио на лешевима

дрогe изгубио дозволу за бављење лекарским послом, основао је предузеће „BioMedical Tissue Services“ за узимање ткива за пресађивање.

Процењује се да је он власницима погребних предузећа наплаћивао између 30.300 и 90.800 динара за превоз сваког тела до њихових просторија или мртвачница. Испоставило се да је он нашао начин да од свега заради неупоредиво више новца: следећи у овом злочиначком ланцу, такозвани дистрибутери делова тела, плаћали су Мастромарину за, рецимо, бутну кост преминулог млађег од 65 година 60.700 динара, а старијег од 65 година 34.500 динара. Цена цева-

као узрок смрти наведен је срчани напад, не рак од кога је његов отац стварно преминуо. Бруну је најтеже пало што су ткива његовог покојног оца могу да усмрте онога коме су пресађена.

Докази у ископаним ковчезима

Детективи Њујоршке полиције наставили су да откривају ужасе, али им је за подизање оптужнице био неопходан неки непобитан физички доказ који још нису имали. И, прилика се најзад указала. Једног хладног зимског јутра полиција и представници медицинске и погребне индустрије окупили су се на њујоршком гробљу где је пред њима откопан ковчег Есфира Перлсмутера.

Била је то прва у низу ексхумација после чега је следила аутопсија леша да би се видело да ли су с њега узимане кости и друга ткива. Полиција је нашла и тело жене у часу смрти старе 82 године која је преминула од тумора мозга док је у пропратним папирима Мастромариновог „Бајомедикала“ стајало да је умрла од срца у 69. години.

Код великог броја ископаних лешева нађено је једно исто: кости и ткива од појаса надолe нису постојали. Уместо њих постављене су пластичне цеви. Цев у облику лакта, на пример, стављана је у кук, а кроз њу је дугачка цев ишла дуж ноге да би опонашала извађену кост. При дну качена је за стопало резом спуштеном кроз цев и завртана са спољашње или унутрашње стране ноге.

Тужиоци мисле, судски поступак тек треба да почне, да је Мастромарино разграњао овај посао и изван Њујорка. У Денверу, савезна држава Колорадо, доктор Мајкл Бауер испитао је 30 медицинских докумената и папира са одобрењем давалаца органа које је Мастромарино потписао и послао предузећу „LifeCell Corporation“ на обраду ткива. И сва та документа била су лажна као и сви наведени бројеви телефона.

Ризик од заразе непознат

Америчка управа за храну и лекове, чија је дужност да штити грађане од рђавих производа, забранила је јануара 2006. године рад Мастромаринове агенције „Бајомедикал“, а свим банкама ткива наређено је да из складишта избаце неупотребљене делове људских тела из тог извора. А шта се догађа с ткивима „Бајомедикала“ која су већ пресађена?

Иста Управа за храну и лекове као и центри за надзирање и спречавање болести признају да је, иако обрада ткива смањује могућност преношења болести, „садашњи ризик од зараза још непознат“. И препоручују лекарима да пацијенте с пресађеним сумњивим ткивима испитају на вирус HIV, хепатитис и сифилис. Неколицина њих позитивна је на хепатитис В и С и на сифилис, али је прерано да се та тешка обољења повежу с пресађивањем. О развоју рака још ништа није објављено. На сцену сада ступају адвокати стотина оштећених који ће тражити огромну материјалну одштету.

Амерички сенатор Чарлс Шумер предложио је одредбу којом се од Управе за храну и лекове захтева да забрани узимање ткива и органа од погребних кућа и мртвачница осим ако су од оних који су ретки или хитно потребни, а у банкама их нема. Истовремено би се вршиле годишње инспекције банака органа и ткива и проверавање њихове документације ■

Бојана Дожић

тринаест

Илустровала Светлана Кнежевић

КУЛТУРНО УСАВРШАВАЊЕ

Кад је госпођа **Лорен Хјуз** из Портланда у Сједињеним Америчким Државама поднела захтев за развод брака, као разлог навела је умно злостављање.

У необичној тужби госпођа Хјуз тврдила је да је њен супруг Роберт присиљавао да сваког дана прочита и научи напамет по једну страницу текста из књиге „Титан“ Теодора Драјзера и увече му је изрецитије. Да је тако било, доказала је кад је почела да напамет казује дело.

– Поштовани суде, не разумем због чега се моја супруга жали. Требало би да ми буде захвална што сам се трудио да побољшам њено образовање и културно је усавршим – рекао је у своју одбрану Роберт Хјуз.

Ипак, суд је уважио тужбу Лорен Хјуз и брак је разведен ■

Један господин из Рима – чије име није откривено јавности – поконио је својој девојци за Дан заљубљених сандале од чистог злата украшене бисерима. Реч је о јединственом пару обуће који је дарезљиви господин посебно наручио за изабраницу свог срца, а израдила га је мануфактурна радионица из места Порто Сант Елпидио. Иначе, сандале су направљене од следећег материјала: ђон је од коже, штикле и каишеви око зглобова од чистог злата, предњи део сандала од сатена, украшен бројним бисерима који су причвршћени златном жицом ■

ПИСМО РЕДАКЦИЈИ

Један осмогодишњи дечак написао је недавно писмо редакцији угледног италијанског дневног листа „Коријере дела сера“ које је и објављено. Писмо дечака који се зове Лапо било је срцепајајуће: украден му је бицикл, његова најомиљенија играчка, па је молио лопова да му га врати јер је од тог дана веома несрећан. Лопов се није јавио, али је Лапово писмо прочитао директор једне италијанске фабрике бицикала.

– Толико ме је растужило дечаково писмо – изјавио је директор фабрике – јер ме је подсетило на детињство и сиромаштво мојих родитеља, да сам одлучио да му поклонимо нови бицикл ■

САН ПРАВЕДНИКА

Да се у животу треба држати неких правила није наодмет, али у томе не треба претеривати. Јер, слепо повођење за неким одредбама може имати и нежељене последице, чак и оно да нема ничег кориснијег и здравијег од сна. У то се уверио и **Хуго Гербер** из Штраубинга у Немачкој.

Кад се после бурне и бучне свадбене свечаности с младом најзад повукао у собу, четрдесетогодишњи младожења Хуго, навикнут на самачки живот, као и увек после неке теревенке по навици је узео таблете за спавање. Кад се ујутро пробудио чио и одморан, схватио је да је сам у кревету. Тек именована госпођа Гербер напустила га је исте ноћи и вратила се својој кући ■

НАЛОГ ЗА ХАПШЕЊЕ

Сређујући архиву суда у Порту, граду у Португалу, службеници који су уносили записе у рачунар били су изненађени кад су међу документима угледали и хрпу пожутелих листова повезаних канапом из шездесетих година прошлог века. Како то да су остали сачувани, било им је јасно тек кад су их прочитали.

Списи су садржавали налог за хапшење и налог за пуштање на слободу исте особе, **Антонија де Ринеира**. Датуми су указивали да су обе законске одредбе биле спроведене у истом дану. Ова надамце јединствена законска необичност имала је још једну – ухапшени Де Ринеира био је тадашњи судија. А иза свега стајала је грешка и то судијина. У налогу за хапшење Де Ринеира је на место предвиђено за име окривљеног ставио своје име, а потписао онога кога је заправо требало ухапсити.

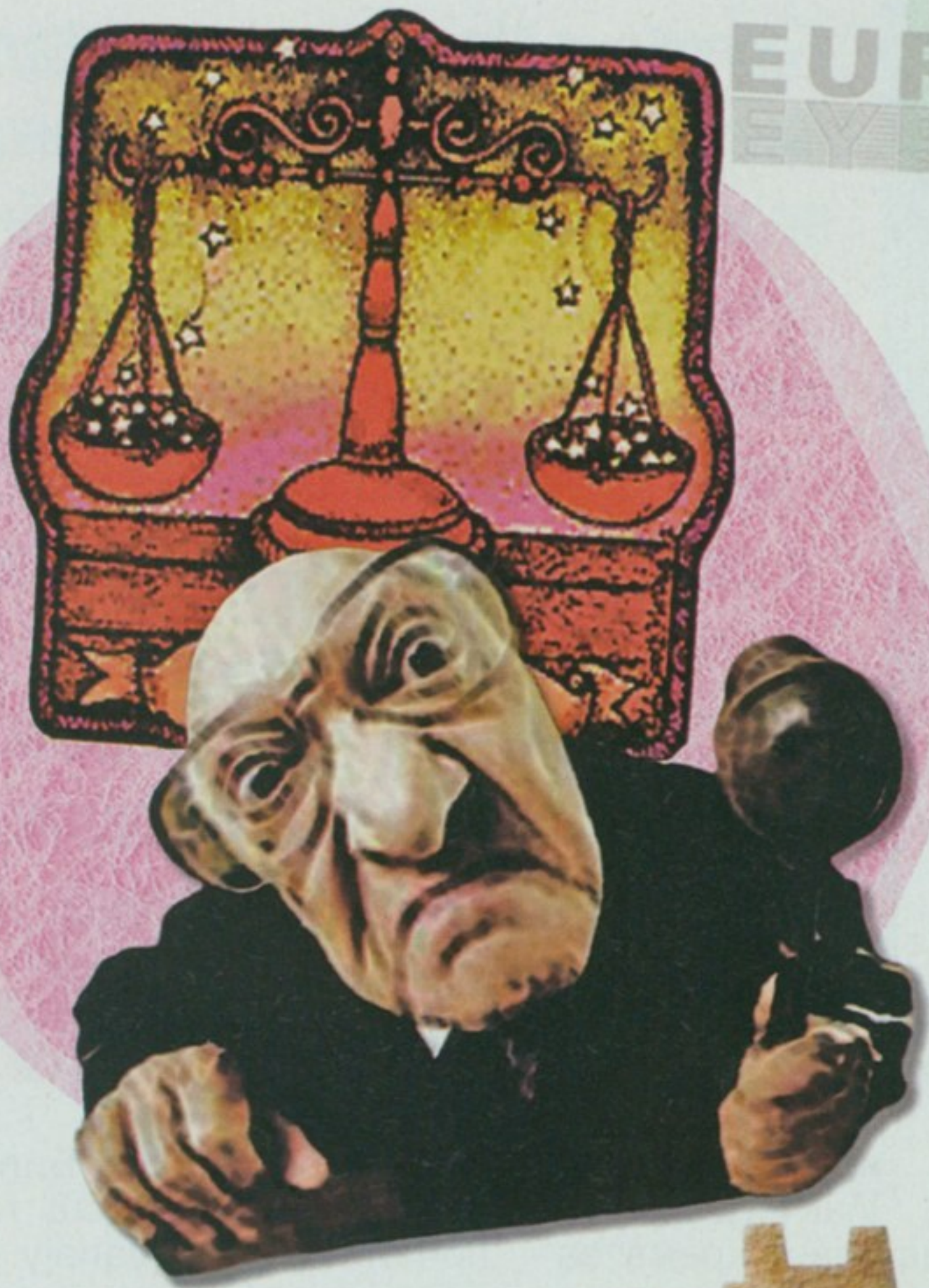
Тако је судија одведен у затвор из кога је пуштен исте ноћи кад је грешка разјашњена.

Службеници архива унели су случај у рачунар под посебним насловом „И судије одлазе у затвор ако погреше“ ■

КРАДЉИВЦИ ВИНА

Сви прате моду, па тако и лопови. Однедавно, лопови често залазе у најбоље опремљене продавнице вина као и у винске подруме, тамо где се чувају најскупочије и најбоље боце. Читав низ „винских крађа“ догодио се недавно у Шведској, Калифорнији и Француској. Између осталог, из једног познатог шведског ресторана **лопови су изнели само вино**, а оставили пазар у каси. Додуше, боце бордоа које су однели вреде су пет стотина хиљада долара! Из једне продавнице вина у Калифорнији лопови су изнели четири стотине боца. Извесно је да су лопови знали шта раде и да нису узимали насумично – свака боца коштала је око двеста педесет долара. Вест о крађи вина стигла је и из Бордоа: боце скупоченог вина однете су из музеја вина! Неколико боца било је вредно више од шест стотина хиљада евра! Зашто би се мучили око златарских радњи које су очигледно боље осигуране, размишљају по свој прилици криминалци. Понекад је вино вредније од злата ■

СУЛТАНУ У ЧАСТ

О једном непријатном догађају који се збио тридесетих година 19. века на турском двору дуго се ћутало. А како и не би кад је тадашњи **султан Махмуд II (1809–1839)** постао жртва сопствене осиноности.

Почасно место на челу царства већ уздрманих темеља Махмуд II с муком је носио. Да је Турска губила примат најмоћније силе а султан страхопоштовање, нарочито се осећало на свечаним пријемима. Султану је

то веома сметало па је одлучио да стране државнике који су му долазили у посету натера лукавством да му се клањају.

Наредио је да се главни улаз у дворану за пријеме направи тако низак да се кроз њега може проћи само пузећи на коленима. Британски амбасадор лорд Понсонби, који је први дошао у посету султану, наставши се испред прениског улаза схватио је шта је посреди и доскочио је султану на тај начин што је, задигавши пешеве капута, ушао у дворану окренут леђима и њиховим продужетком ■

Живот је бајка – ЕСТЕ ЛОДЕР

У неком савршеном свету о нама би се судило по томе колико су племените и нежне наше душе, али у овом више него несавршеном свету жена која изгледа љупко и привлачно има предност над другим људима. Најчешће, управо она има последњу реч.

Ову помало непријатну истину у аутобиографији под називом „Есте“, саопштила је Есте Лодер (1908–2004), америчка милијардерка, сла-

та остала верна свом предузећу које запошљава више од двадесет хиљада људи. Кад је посећивала представништва и продавнице у САД, а и широм света, запослени би, као војници, стали у ред да поздраве госпођу која је основала ово предузеће још 1948. године. Пленила је својим готово непресушним животним полетом. А сваке суботе одлазила је у своју продавницу на Менхетну и говорила продавачицама:

јорк из Европе: отац Макс Менцер био је чешки Јеврејин, а мајка мађарска Јеврејка по имену Роза. Родитељи су девојчици дали име Џозефин Естер. Касније је Естер променила име у Есте, јер јој је звучало више „француски“, што је уосталом пристајало уз њен посао. Осим тога, било је слично њеном породичном надимку који је гласио – Ести. Госпођица Менцер није похађала високе школе, али је козметика веома занимала. У том погледу, пресудан је био утицај њеног ујака Џона Шоца,

ма брзо схватио с ким се удружио, па је лепа Естер, односно Есте, постала и његов ортак у послу. Са своје стране, Естер се држала једне животне изреке: „Заборави богаташе. Потражи неку добру и нежну особу.“ Испомастило се да је то одличан рецепт за успешан брак.

И заиста, посао породице Лодер почео је да цвета. У почетку су продавали само универзалну крему, уље за скидање шминке и млеко за тело. Касније, кад су им се родила деца, закупили су продавницу на њујор-

РОСА ВЕЧНЕ

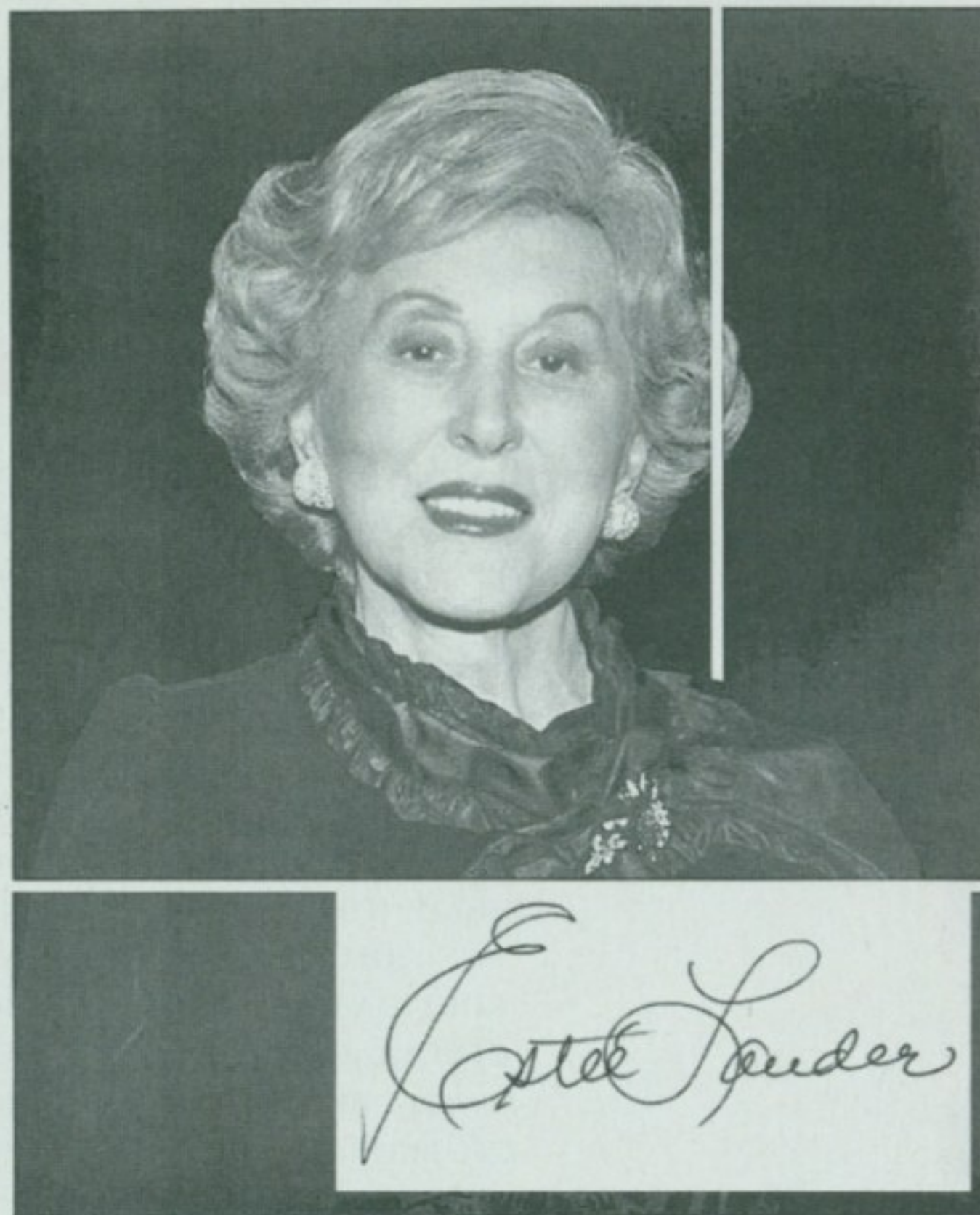
вна дама којој је пошло за руком да производњу средстава за очување и истицање женске лепоте претвори у велики међународни посао. Кратко речено – исплатив бизнис. Током дугог и радом испуњеног живота, Есте Лодер била је позната као један од најосетљивијих и најуваженијих „носева“ у свету парфема: лако је препознавала и одабирала мирисне ноте различитих етарских уља.

Парфеми, креме за лице и тело, као и остали козметички производи „Есте Лодер“ доносе овом предузећу годишњу зараду од шест милијарди и три стотине милиона долара! Данас „Есте Лодер“ покрива четрдесет пет одсто тржишта козметичких производа у САД, што је довољно сликовито да се објасни колико су жене осетљиве на лепоту и изглед. Томе треба додати још један податак: „Есте Лодер“ производи и мушку козметику!

„Можеш бити богат изнутра, али се то богатство не испољава као самопоуздање уколико се не осећаш лепом и привлачном. Људи су склони да ти много више верују онда кад си свесна да лепо изгледаш. А кад те свет уважава, тад имаш и мало више самопоуздања“, „наоружана искуством“, написала је Есте у осамдесет осмој години живота!

Сан изнад гвожђарске радње

Иако се из породичног посла повукла 1995. године, Есте Лодер је до краја живо-

Есте Лодер: Успела је да сачува лепоту и у позним годинама

„Допустите ми да вас поучим. Гледајте како се продаје козметика!“

Занимљиво је да је Есте увек водила рачуна да предузеће не преузму странци, већ да то остане искључиво породични посао. И данас је деведесет одсто акција компаније на чијем су челу њени унуци власништво породице Лодер.

Као и свака прича о девојачком сну који је живот и на јави претворио у бајку, и судбина Есте Лодер узбудљива је али и подстицајна. Есте је рођена 1. јула 1908. године у Квинсу, у Њујорку, у собици изнад очеве гвожђарске радње. Њени родитељи доселили су се у Њу-

Госпођица Менцер није похађала високе школе, али је козметика веома занимала. Пресудан је био утицај њеног ујака Џона Шоца, иначе хемичара, који јој је открио тајне прављења крема за лице и сапуна... И, девојчица је убрзо почела да продаје сапуне и помаде које је сама правила. Тако је заправо настало велико међународно козметичко предузеће – „Есте Лодер“

иначе хемичара.

Ујак јој је открио тајне прављења крема за лице и сапуна... Девојчица се усредредила на посао и убрзо почела да у њујоршким хотелима продаје сапуне и помаде које је сама правила.

Имала је двадесет две године кад се 1930. удала за Џозефа Лодера који је вео-

шкој Петој авенији. Било је то 1948. године. Од тада почели су да склапају уговоре с робним кућама и парфимеријама које су прихватиле њихове производе. Прича се да је у почетку, поред мужа, Естер била једини запослени. Кад би подигла телефонску слушалицу, често би мењала глас како би могућим

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

16. 3. 2007.

муштеријама ставила до знања да предузеће запошљава већи број људи.

Већ је било јасно да је Есте на посебан начин обдарена чулом мириса и да савршено препознаје различите мирисне ноте од којих се праве парфеме. Умела је да их уклапа веома вешто стварајући незаборавне и данас непревазиђене парфеме. Уз помоћ својих хемичара технолога, још 1953. године направила је славни мирис „Youth Dew” („Роса младости”). То је, поред мириса који је носио

Госпођа Лодер је током своје дуге и плодотворне пословне каријере у служби лепоте добила многа значајна признања. Између осталих, америчку Председничку медаљу за слободу, француску Легију части, Златну медаљу града Париза, награду Медицинског факултета „Алберт Ајнштајн”... Проглашена је и за међународног бизнис лидера 2002. године. Истину за вољу, претрпела је и знатне губитке кад су палестински политички активисти у САД позвали на бојкот производа

Лепотице имају предност, сматрала је Есте Лодер

њој може да се понаша као према старој пријатељици:

„Госпођа Горбачов била је особа коју сам одавно желела да упознам”, рекла је касније Есте. Неколико тренутака после упознавања, Есте је дошапнула Раиси готово заверенички:

„Скините тај кожни розе мантил, молим вас. Толико вам дивно стоји теget морнар-

МЛАДОСТИ

њено име – „Есте” (из 1968. године), и „Приватне колекције”, остао најомиљенији парфем госпође Лодер.

Поклончићи за купце

Поред тога што је умела да састави етарска уља и створи мирисе којима је тешко одолети, Есте је била рођени продавац. У продају козметике унела је значајну новину: поклончиће којима се даривају сви који купе одређени производ њеног предузећа. Тако су се у тубице паковале креме за лице, а у мајушне боце – парфеме. Наиме, Есте је била уверена да је женски језик бржи и моћнији од телефона и телеграфа. Говорила је:

„Телефон, телеграф... реци те само жени...”

Онога тренутка кад би жена сазнала за неки нови козметички производ, то више није могла да буде тајна. Зато је свакодневно проводила сате са својим продавцима саветујући их и предлажући шта да учине како би били што љупкији и да би привукли купце. „Важно је да дотакнеш нечије лице, нечију руку и кажеш: ‘Ово је за вас. Овај мирис тражи да га ви носите!’”

Шта је потребно да би жена била лепша? Неодољиви мирис али и руж за усне

предузећа „Есте Лодер” јер је Естерин син Роналд био близак политици Израела.

Сваки пут кад је у Америци требало дочекати неког славног и уваженог госта, тачније гошћу, звали су госпођу Лодер. Знали су да је то дама са стилем, ведра, љупка и причљива особа која се према људима опходи присно и отворено. Кад је 1988. године у САД стигао совјетски председник Михаил Горбачов са супругом Раисом, Есте Лодер била је задужена да угости супругу совјетског председника. Чим је дочекала Раису Горбачов, Есте је схватила да према

ска хаљина на беле пруге коју имате испод. Покажите је!”

Фотографија Раисе Горбачов и Есте Лодер и даље стоји урамљена у канцеларији изнад продавнице на Петој авенији.

Године 1964. Есте Лодер покренула је козметичку кућу „Арамис”, а неколико година касније и „Клиник”, прву козметичку индустрију која производи козметику по рецептима лекара дерматолога и која се тестира на разне врсте алергија. Још док је била спуштена „гвоздена завеса”, 1981. године, Есте је одлучила да своје производе продаје и на совјетском тржишту.

Њено предузеће прави и парфеме који носе потпис Доне Каран и Мисонија, као и многе друге.

Има више од седамдесет различитих парфема који су створени под окриљем ове козметичке куће и тешко је одлучити се само за један. На пример, Есте Лодер је романтичним особама препоручивала „Есте” с цветним нотама, али само за дан. За вечерње изласке прикладнији је „Youth Dew”... За лето обавезно – „White Linen”, а љубитељима цитруса и мешавине медитеранског и оријенталног биља, предлагала је „Tuscany” који оживљава пределе прекрасне Тоскане. „Private Collection” био је намењен тајанственим дамама, баш као и „Cinnabar”... Могућности за улепшавање су велике као, уосталом, и женски хирови. Како им изаћи у сусрет кад не коштају баш мало? „Ћеф никада није скуп!”, каже једна наша стара изрека која може да се примени и у овој прилици ■

М. Огњановић

седамнаест

Неуморно радећи госпођа Лодер доживела је дубоку старост

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

послове на фарми и са својом супругом чека да се врате на ручак. Али, тог дана, осмог фебруара ове године, имао је лош предосећај.

У једном тренутку Жоаким је угледао Флавија како изbezумљено трчи путем. Чим га је дечак видео, почео је да запомаже на сав глас. Жоаким је одмах знао да се догодило нешто страшно. Флавио је једва успео да му објасни шта је посреди – Матеуса је напала змија.

Машта чини свашта

Од најранијег детињства Матеус Переира де Араухо с родитељима долази у

Космораму, градић смештен на око четири стотине километара северозападно од Сао Паула, бразилске метрополе. Матеус ужива на фарми код баке и деде, па тамо проводи и летњи и зимски распуст. Иако је настава у школи већ почела, осмогодишњи Матеус није се вратио у Сао Пауло, где живи с родитељима и

Жоаким Переира не може да објасни зашто је тог дана сео у кола и кренуо да тражи дечаке. Јер, кад се Матеус и Флавио упуте у истраживачки поход, како зову игру скривања по шуми, шездесетшестогодишњи Жоаким обично мирно настави да обавља

троје сестара и браће, јер је био болестан. На Матеусово велико задовољство, мама и тата дозволили су му да изостане с часова и да се, иако су знали да није озбиљно болестан, „лечи“ код баке и деде.

Кад иде у школу, Матеус се ујутру једва пробуди, али зато на фарми не може да дочека осам сати.

Раздрагано устаје и одмах трчи у кухињу јер зна да га бака чека с врућим млеком које је помузла. Чим заврши с јелом, обично се врти око деде који обавља разне послове на фарми, али највише воли да се игра с Флавијем, својим рођаком и вршњаком.

Дечаци су весело стрчали до потока. Обично би се ту задржали извесно време пуштајући низ воду лишће или бродиче које су правили од хартије коју су понели сваки у свом ранцу. Скакали би по камењу које извирује из потока и докивали се као да су баш тог часа угледали један другог.

Два „чувена истраживача тек освојених подручја“ играла су се опуштено, као и много пута до тада. Нису знали да их из воде, у близини једног повећег камена, прате два злокобна ока. Касније, мештани нису могли да објасне зашто је анаконда напала Матеуса, јер ове циновске змије из породице боа, познате још и

анаконди, њен стисак није попуштао – напротив. Матеусово лице било је све блеђе, очи су му биле исколачене и једва је успео да изговори „Помози ми!“ Батргао се колико је могао, али, било је очигледно да је потпуно беспомоћан.

Флавио није знао шта да ради. Није желео да остави рођака на милост и немилост огромној змији, али схватио је да сам неће успети да му помогне ако неко од старијих сместа не притекне у помоћ. Зато је решио да потражи Жоакима.

Срећа у несрећи је што се Жоаким колима већ упутио ка потоку тако да се, чим је од Флавија сазнао шта се

СМРТНОСНИ ЗАГРЉАЈ

Матеус и Флавио, као и много пута до тада, играли су се истраживача. Дечацима је било забавно да мачетама крче пут и пробијају се кроз шуму све док не стигну до потока. Кад су весело стрчали до воде, нису ни слутили каква их опасност тамо вреба

Матеус Переира показује змијске угризе

Дечаци, којима машта ради свашта, играли су се истраживача који су стигли у непроходне шуме Бразила. Опремљени перорезима, кренули би у пустоловину кроз луг недалеко од Жоакимове куће. Иако су ишли добро познатим стазама, кроз шуму која и није толико густа, Матеус и Флавио озбиљно су схватили своје улоге. Крили су се иза жбуња јер су их, наводно, вребале опасне дивље звери, бежали кад их кобајаги јуре Индијанци...

Поход се обавезно завршавао на великој реци, заправо широком потоку који пресеца луг, где, пошто би избегли све опасности, напакон могу да одахну.

Змија од гуме

Матеус и Флавио нису ни слутили да ће им се тог кобног дана игра претворити у збиљу – вребала их је права неман.

као подводне удавке, обично узмичу пред човеком. Вребају плен склупчане у води и, кад наиђе жртва, устреме се на њу, зарију јој зубе у тело и потом је или одвуку у воду и удаве или је усмрте стезањем.

Шта је анаконду дугачку пет метара и тешку тридесет пет килограма нагнало да нападне Матеуса? Да ли ју је дечак случајно згазио? Можда се змија узнемирила због буке коју су дизали Матеус и Флавио?

У једном тренутку, анаконда се невероватном брзином обавила око Матеуса. Осмогодишњи дечак није одмах схватио шта га је снашло. Уплашен, почео је да вришти. Флавио, који је био окренут леђима, у први мах помислио је да Матеус претерује с вриштањем, али кад се окренуо и видео друга у смртоносном загрљају змије која му се обмотала готово око читавог тела, начас се укочио од страха. Онда је изbezумљено потрчао до обале и узео перорез. Узалудно је ударао по

догодило његовом унуку, за неколико минута нашао на месту несреће. Кад је видео Матеуса на земљи у смртоносном загрљају анаконде, срце му је поскочило у грудима, али брзо се прибрао јер је знао да не сме да губи време.

Ухватио се у коштац са змијом која није попуштала стисак. Зграбио је повећи камен и ловачки нож и свом снагом почео да је удара, али она се извијала и вешто успела да избегне већину удараца. Како је касније испричао, имао је осећај да удара гуму јер змију као да нису погађали његови силовити замаси. Циновска анаконда почела је да се брани и да напада Жоакима, супротстављајући му се главом и снажним репом.

Жоаким Переира изгубио је осећај за време. Сву снагу усредсредео је да што пре избави свог унука из загрљаја змије. Борио се с анакондом читавих пола сата не прекидајући да је удара где год је стигао. На крају је змија попустила стисак, склизнула с Матеусовог тела и побегла.

Жоаким је гледао свог унука како непомично лежи на земљи. Међутим, чим је прошао први шок, Матеус је рекао деди да се добро осећа само га боли свака кошчица. Жоаким га је понео до кола и, заједно с Флавијем, брже-боље одвезао у болницу.

Иако анаконде нису отровнице, зубима могу да нанесу гадне повреде по телу. Пошто је Матеус на неколико места био изуједан, зашили су му ране и задржали једну ноћ у болници, за сваки случај. Већ сутрадан пуштен је кући.

Наредног дана кренула је потера за анакондом која је напала дечака. Лако су је нашли у близини потока и на месту усмртили. Тада је и измерена њена дужина и тежина. У знак подсећања на немили догађај, анаконда ће бити препарирана ■

Весна Софреновић

— деветнаест

ПОЛ ГОГЕН
(1848-1903)

СВАКА СЛИКА ИМА ПРИЧУ

НИКАД

Пол Гоџен оличење је уметника који се побунио против друштва. Рођен у Паризу, после очеве смрти 1849. до седме године с породицом живи у Перуу. После година путовања, најпре у шпанској морнарици, потом у француској флоту, смирио се 1871. Водио је прилично незанимљив, али пословно успешан живот деоничара у француској пресионици. Оженио се и имао петоро деце. У сусретима са импресионистима буди се његова љубав према сликарству коме се сасвим посвећује. Први пут успео је

ЛЕЖЕЋИ АКТ

Ова слика, урађена на Тахитију, Гогеново је виђење врло заступљене и цењене теме коју су, кроз историју уметности, користили многи сликари: лежећи акт.

Низ слика које је урадио на далеким острвима по избору ликова које је овековечио чини га јединственим.

Његов рад лако се препознаје и по широким потезима, јарким бојама и украсним мотивима.

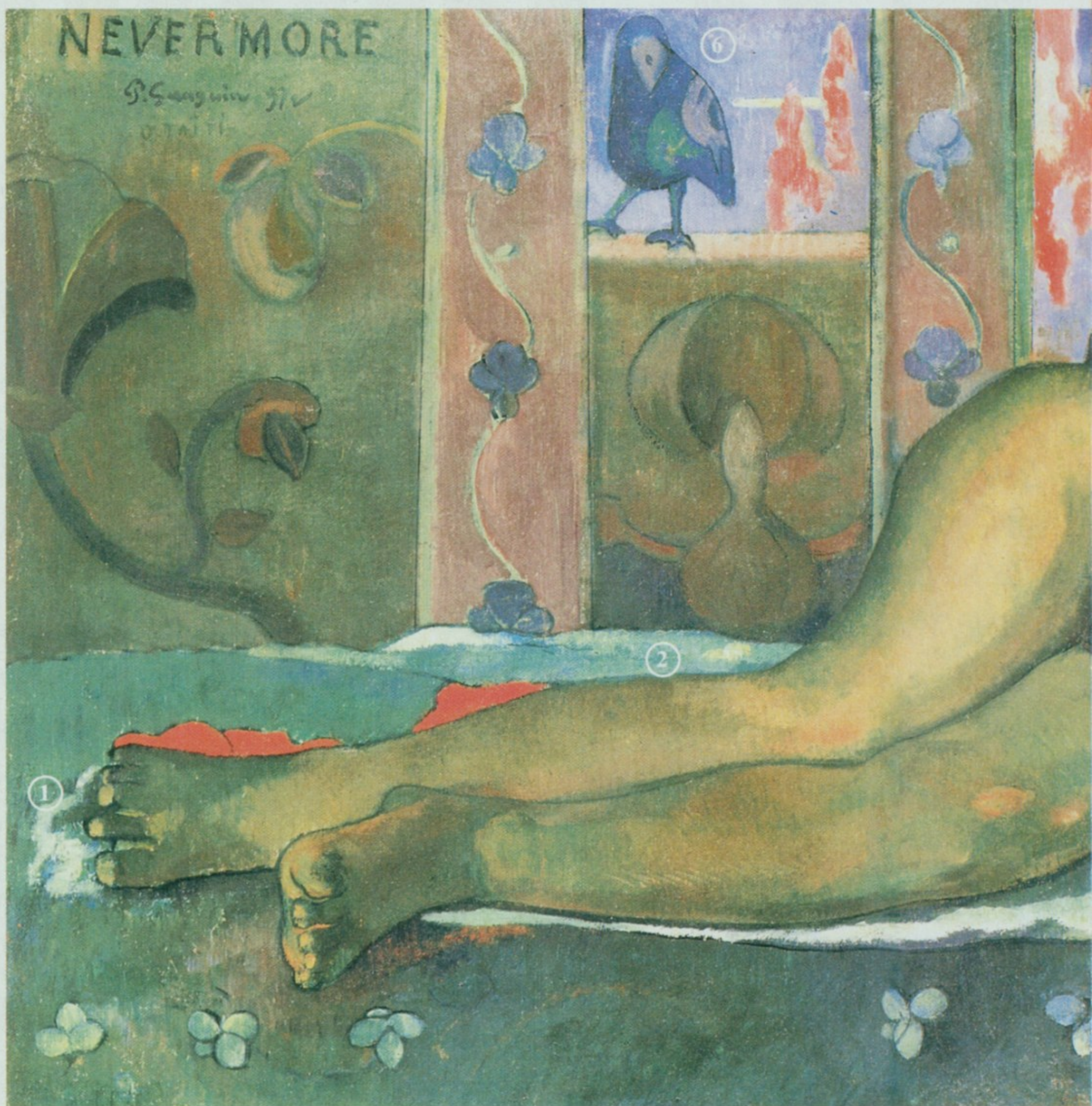
Гоџенов живот завршио се необично, баш као што је и живео. Маркиса острва, наомак Тахитија, посетио је 1901. године. Власи су га ухајсиле, оштрили за клевету и завориле у тамницу. Сахрањен је на овим острвима.

①

ШТЕДЊА

Сасвим је неубичајено за Гогена да, као на овом платну, ставља дебеле намазе боје. Иначе, његов тахитански циклус одликује се сликама на којима користи боју у танким слојевима.

На то је био принуђен из материјалних разлога – због недостатка новца строго је водио рачуна колико материјала употребљава. Рендгенским зрацима установљено је да је слика урађена на већ исликаном платну.

Колибу у којој је живео Гоџен је украсио разгледницама из разних крајева света – Етиопија, тадашње Камбоџе, Јајана, Средње и Јужне Америке. На видном месту била је окачена и репродукција „Олимпије“, такође лежећи акт, дело Едуара Манеа.

②

ДУГОНОГА ЛЕПОТИЦА

Гоген, који је живео с једном младом Тахитанком, о мештанкама овог острва говорио је као о женама које у себи крију „нешто тајновито, што дубоко погађа човека. Крећу се складно и лако, попут префињених животиња, и око себе шире мирис сандаловине и гарденија“.

ВИШЕ

да прикаже једну своју слику на Салону 1876. године. После вишегодишњих сукоба, 1886. најушћа породицу и од тада живи усамљено као боем. Путије у Панаму и на Мариник, пошом на Тахији и на Доминик. Али, увек се враћао у Француску. Запекао се у Арлу баш у тренутку кад је Винсент ван Гој одсекао себи ухо. Дубоко осећајан, стилно је трајао за одговорима које је настојао да открије у својој уметности и на далеком, рајским острвима.

Пол Гоџен
„Никад више”
1897.
59,5 x 117 cm
уље на платну
Корнеланд
институт, Лондон

3

БОЈА КАО СИМБОЛ

Гоген свесно користи боје које нису у складу с онима у природи. Тако је, на себи својствен начин, наглашавао дубока и префињена осећања. Његова употреба боје као симбола утицала је, између осталих, на Анрија Матиса и на наредну генерацију сликара попут немачких експресиониста.

Кад се 1893. године вратио у Париз, појединци су га кријиковали збој слика које је урадио на Тахијију. Његов положај нешто се поправио тек од 1901. године кад је од Амбоаза Волара, шројца уметничким делима, почео да добија стилни приход. Иначе, Гоџен је радио и резбарије у дрвету, а ојрбао се и као керамичар и вајар.

1895–1900.

- 1895. године Оскар Вајлд објављује „Важно је звати се Ернест”
- 1896. године Антон Павлович Чехов пише „Галеба”, Такомо Пучини „Боеме”; додељена прва Нобелова награда
- 1897. године Хавајска острва припојена САД
- 1898. године Херберт Џорџ Велс објављује „Рат светова”; „Цепелин” полеће; отворена подземна железница у Паризу
- 1899. године Бурски рат
- 1900. године Макс Планк износи у јавност квантну теорију

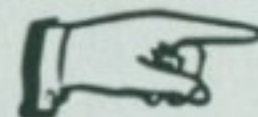
4

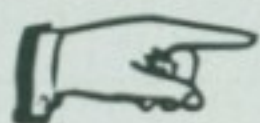
У СЛАВУ СУПРОТНОСТИ

Тананим наговештајима сликар успева да истакне супротности. Две жене у позадини, занете разговором, као да још више истичу нагост девојке и дају додатни печат њеној осами. Линија њеног заобљеног тела такође је у супротности с усправним и положеним равним линијама у позадини.

ГЛАВНА ДЕЛА

- „Визија после проповеди”, 1888; Национална галерија, Единбург
- „Тахијански пејзаж”, 1893; Ермитаж, Санкт Петербург
- „Божији дан”, 1894; Уметнички институт, Чикаго

5

ТАЈНОВИТОСТ

Гогенова намера
била је да слика
одише тајновитошћу.
„Желео сам да
забележим
атмосферу
раскалашности
ишчезлих
времена.”
Девојка је
очигледно
занета
сањарењем,
гледа према
злослутном
гаврану у
позadini.
Посматрач не зна
да ли је птица
заиста ту или се
јавила у њеним
сновиђењима.

ТАХИТИ

Сликар је први пут дошао на Тахити 1891. године у потрази за, како је говорио, тропским рајем у коме нема подмитљивости и лажи којима одише модерно друштво. Био је одушевљен њиховом културом и верским обичајима, али је схватио да су Тахићани, доласком мисионара, нажалост, подлегли утицају Запада. Њихова веровања умногоме су била уздрмана и поремећена. Највише га је огорчило и изненадило што су белци који су живели на Тахитију били надменији и уображенији чак и од Парижана. Зато се 1893. године вратио у Париз, али је две године касније опет био на Тахитију, већ оболео од сифилиса.

„У сликарству,
слично као и у музици,
човек треба да ижежи бележењу
најовештаја, не упуштајући се
у описивање.”
Пол Гоген

6

ГАВРАН

Злослутна птица и реч коју је исписао на енглеском „Never more” (Никад више) подсећање су на време кад је у француским уметничким круговима владало нескривено одушевљење за Едгара Алана Поа, америчког писца и песника. Кад је Стефан Маларме превео Поову песму „Гавран”, Едуар Мане ју је 1875. године илустровао ■

В. Софреновић

ОПАСНА

Природа је животиње обдарила разним особинама као оружјем у борби за опстанак. Између осталих, дала им је и отровне жлезде које стварају смртоносне излучевине којима се бране од непријатеља или савладавају плен. И тако готово међу свим животињским врстама има опасних отровница. Неке од њих смртоносне су и за човека. Иако изгледају безазлено, понекад само један њихов ујед, убод или додир може да буде погубан. Па, ево тих најопаснијих и најотровнијих животиња.

Најпознатије су змије које су распрострањене широм света. Уједа кобре, мамбе, краита и коралне змије из породице Elapidae, као и разних Viperidae и Crotalinae какве

Лепа, живахна
и смртоносна птичица

Пажљиво газите кроз
плићак, јер се на дну крије
камена риба.

су шарка, звечарка, мокаси-на, сви се плаше. Али, становници Аустралије имају највише разлога за страх. Животни простор деле с две најотровније змије – тајпаном, Oxyuranus, змијом чији отров може да усмрти 125.000 мишева, и Hydrophis belcheri, врстом морске змије којом обилује Тиморско море на северозападу континента, чији отров нема премца и отприлике је сто пута јачи од отрова тајпана.

И мекушци, Mollusca, имају своје представнике међу животињама отровницама. Жарне ћелије плавопрстенасте хоботнице Narallochaena maculosa, становника великих океана, могу убити човека. Исто ће се догодити и ако неког опече пет до шест пута

медуза Chironex flackeri из вода око Аустралије.

Риба која човеку може доћи главе крије се на дну плићака Тихог и Индијског океана. Неуочљива, налик на стеновито тло, камена риба или Synanceia кроз бодље на леђном перају убризгава отров који изазива јак бол а понекад и смрт. Стане ли човек на њу, сем повреде на табану одмах ће добити и високу температуру и грозницу.

У групи зглавара Chelicerata, коју чине пауци и пауколике животиње, издваја се неколико инсеката. Распрострањени су у пределима од 50. степена северно и јужно од екватора. Најотровнији зглавкар је бразилски паук скитач, Phoneutria. Убод његове жаоке може да изазове грчење мишића тела и готово тренутну смрт. Ипак, број

ЧУВАЈТЕ СЕ, ЉУДИ!

ЛЕПОТА

Отров из коже само једне жабе могао би да усмрти стотинак људи

Опасне жарне ћелије хоботнице с плавим прстеновима

трагичних случајева је мали. Овај паук има распон ногу чак 10 центиметара, па човек, срећом, лако може да га примети. Црна удовица из рода *Latrodectes* мање је отровна, али зато много опаснија за човека. Она својим уједом изазива парализу мишића за дисање, гушење и смрт. Ништа мање безазлен није ни убод жаоке *Androctonus au-*

Ма како љупко изгледале, неке животиње опасне су по људски живот. Понекад само један њихов ујед, убод или додир може да буде погубан

stralis, врсте која живи у Сахари, као ни тарантуле, *Theraphose leblondi*.

Мало ко зна да и међу жабама, *Anura*, има оних којих се треба клонити. Златножу-ту гаталинку латинског имена *Phyllobates terribilis* ни случајно не треба дирати. Овај мали безрепи водоземац, становник Колумбије и Јужне Америке, испушта из коже најјачи отров. Иако се мала нејака жаба њиме брани од непријатеља, у човечијем телу он разара нервни систем. Научници кажу да кад би само једна жаба одједном испустила сав отров из своје коже, њиме би се усмртило око 20.000 мишева или стотинак људи. Срећом, животиња га лучи у малим количинама.

Само два сисара као оружје за опстанак имају отров који за човека није смртоносан. Неке врсте ровчица, *Soricidae*, имају га у пљувачки. Њиме паралишу кишне глисте којима се хране, а човеку могу да нанесу само мањи бол и трњење око уједа. И

Лопатасти кљунар кроз рожнато ојачање на задњим ногама избацује излучевину из отровних жлезда

мужјак кљунара, *Ornithorhynchus anatinus*, ретка животиња лопатастог кљуна и ногу с пловним кожицама која живи у слатким водама Аустралије и Тасманије, опремљен је отровном излучевином. Њу животиња убризгава кроз рожнато ојачање на

У водама око Аустралије живе најотровније змије

задњим ногама налик на мамузу које је завршетак отровне жлезде.

Иако су природњаци веровали да међу птицама нема отровница, 1989. године открили су једну врсту на Папуи Новој Гвинеји. У питању је звиждава мухарица *Pitohui dichrous*. Ова мала и лепа птица јаркожутог тела и као гар црне главе, репа и крила, лако би могла да убије човека. Где се крије опасни отров, природњаци су сазнали случајно кад је један од њих руком којом је држао птицу прешао преко усана и осетио грчење целог лица. Отров назван хомобатрахотоксин птица ствара пробавом и лучи кроз кожу на перје, а намењен је одбрани од вашки. Али, на мишићни и нервни систем човека има разорно дејство ■

С. Д.

Мали опасни инсекти

РАДНА СНАГА

Зашто бисмо се мучили с нанотехнологијом кад природа све сама најбоље решава?

Једноћелијски организми су свуда, а неки робовласнички настројени научници открили су како да их натерају да раде разне послове. Време је да микросвет постане део нашег домаћинства. Ћи, ешерихија коли, ћи ■

МИКРОМОТОР

Ко: *Mycoplasma mobile*

Шта ради: Врти ротор.

Како: Натерана на кружну стазу, ова бактерија „заогрнута” витамином биотин трчи укруг у потрази за храном.

Биотин се лепи за краке ротора који се обрће док мала

бештија

трчи

кружном

стазом.

За сада точак се

окрене два пута

у минути.

Чему све то:

Ако би научници

направили

одговарајуће

кружне стазе и роторе,

овакви мали мотори могли

би једног дана да стварају

струју, покрећу роботе или

пумпе микроскопски ситних

лабораторија – бактерији

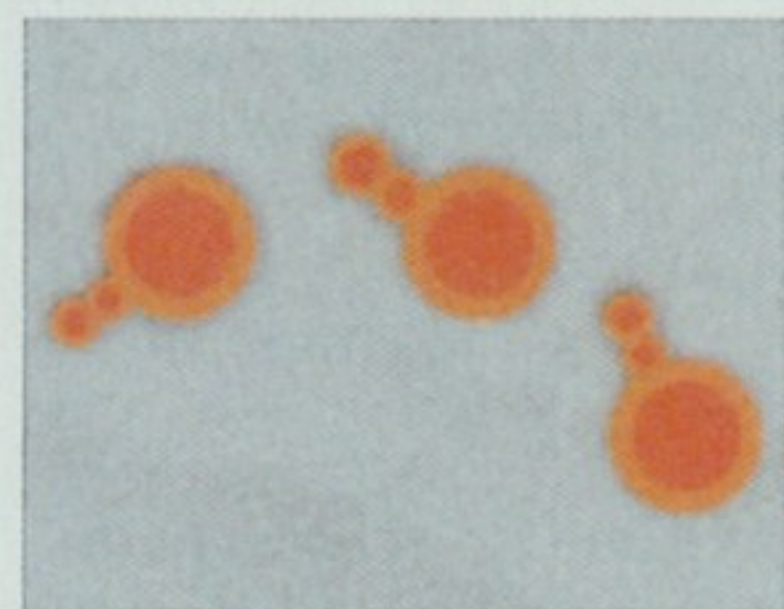
треба дати само мало

шећера ■

ЗРНЦЕ ПЕСКА ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ

Суочен са смањењем буџета за свој научнофантастични филм „Фонтана”, редитељ Дерен Аронофски морао је да нађе друге начине за снимање специјалних ефеката уместо рачунарске графике што је постало већ уобичајено. Тако је дошао до Питера Паркса, подводног биолога и фотографа који заједно са сином води малу радионицу за филмске трикове. У њој главно место заузима сложена направа коју зову оптички микрозум. Направа подсећа на радионички струг, међутим, помоћу низа објектива, призми чак из времена краљице Викторије, филмских и дигиталних камера, Парксови могу да увећају микролитар воде и до незамисливих 500.000 пута, или да за циновски „имакс” екран сниме у довољно великој резолуцији тачку на крају ове реченице. Кад воду помешају с квасцем, растворима, бојама, уљем за бебе и сличним течностима, добијају облике који лако могу да се помешају с бескрајним космичким просторствима. На пример, зрнца зачина кари која се приближавају објективу под таквим увећањем делују као киша ужарених метеора. „То је зато што исте силе које владају у води – гравитација, индекси преламања и друго, важе и у свемиру”, објашњава Паркс. „Кад гледате те увећане слике на филмском платну, чини вам се да посматрате вечност.”

Застарела, по некима чак и примитивна техника, омогућила је Аронофском да добије призоре васионских маглина и хаотичне слике какве на фил-

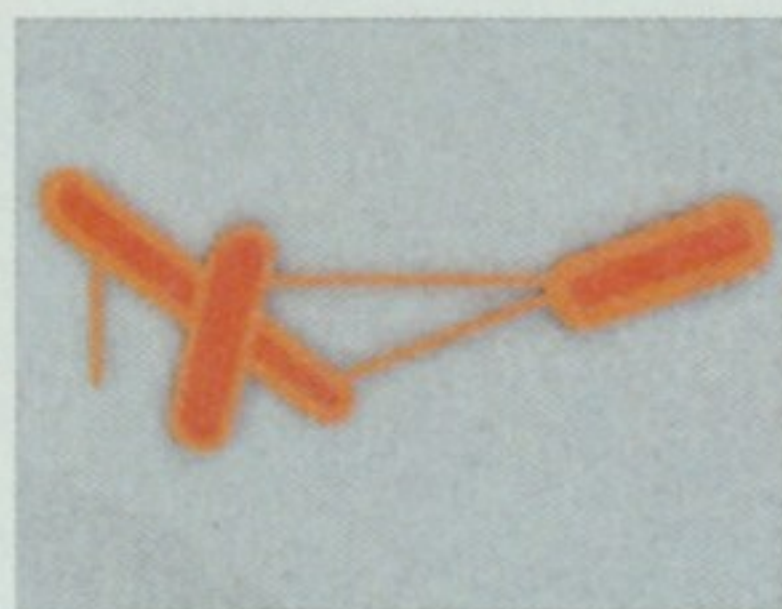
ТОВАРНА АЛГА

Ко: *Chlamydomonas reinhardtii*

Шта ради: Носи мањи терет.

Како: Усмерите мало светла близу фотоосетљивих алги и оне ће повући мањи терет ка светлу. Алге могу да пређу 20 центиметара брзином од 200 микрона у секунди – то је 0,8 километара на час.

Чему све то: Ове ћелије могле би да померају ствари на микроскопској производној траци или да чисте загађену воду ■

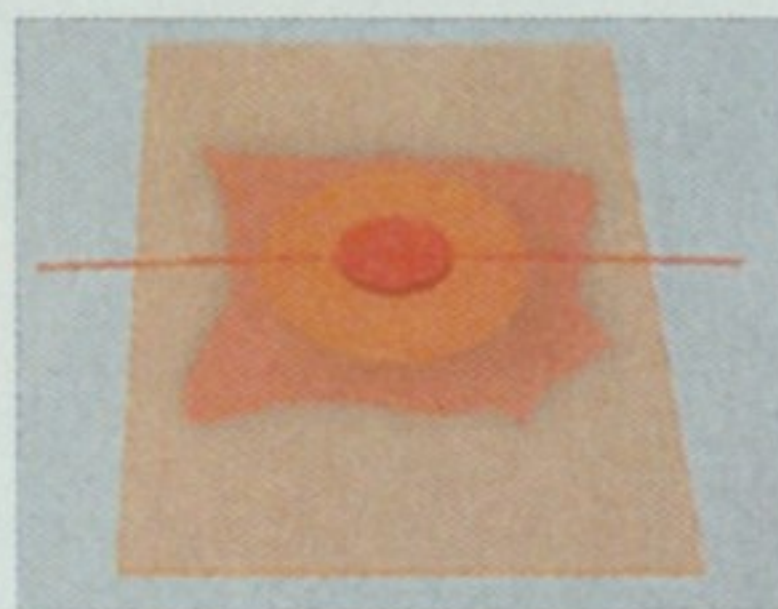
БАКТЕРИЈА ЕЛЕКТРИЧАР

Ко: *Pelotomaculum thermopropionicum* и други

Шта ради: Поставља електронске водове.

Како: Овакве бактерије луче беланчевинасте наножице које могу образовати електричну мрежу.

Чему све то: Америчка ратна морнарица разматра могућност употребе наномрежа за пренос енергије у горивним ћелијама. Ултратамки каблови снабдевали би струјом микроскопски ситне уређаје ■

ЋЕЛИЈСКА ПУМПА

Ко: Ћелија срчаног мишића

Шта ради: Покреће пумпу или силицијумски микроуређај.

Како: Срчане ћелије куцају и кад су изван срца. Једна група истраживача одгајила је групу ћелија и упрегла их да гурају течност кроз низ веома малих канала.

Чему све то: Такозване лабораторије у чиповима могле би да користе ћелије срчаног мишића као пумпе за мале количине течности ■

ПРЕКО СЕДАМ МОРА

Већина једрилица нађе се у ваздуху кад је море немирно. Међутим, „l'Hydroptere” (морско крило на грчком) направљен је тако да лети на 1,2 метра изнад воде (посада се налази на висини од 45 метара) захваљујући крилима хидродинамичног облика. Тримаран дуг 18 метара направљен је по начелима авијације и бродоградње како би се смањили отпори ваздуха и воде јер управо то утиче на брзину сваког бродића. Тако је „l'Hydroptere” превалио 30 километара канала Ламанш за непревазиђених 34 минута и 24 секунде, просечном брзином од око 60 километара на час. Сада творци једрилице раде на моделу за дужа путовања, „l'Hydroptere Maxi”, којим намеравају да оплове цео свет ■

1) КРИЛА ХИДРОДИНАМИЧНОГ ОБЛИКА

Два крила хидродинамичног облика постављена под углом на боковима бродића обезбеђују бочну стабилност. Треће крило у облику слова Т налази се позади и служи као крмилло правца ■

1

2) ЛЕТЕЊЕ

С ветром брзине 20 километара на час у једрима, „l'Hydroptere” се придиже на хидродинамичним крилима. Брод убрзава и труп се подиже око 1,2 метра изнад воде ■

2

3) НЕПРЕКИДАН НАДЗОР

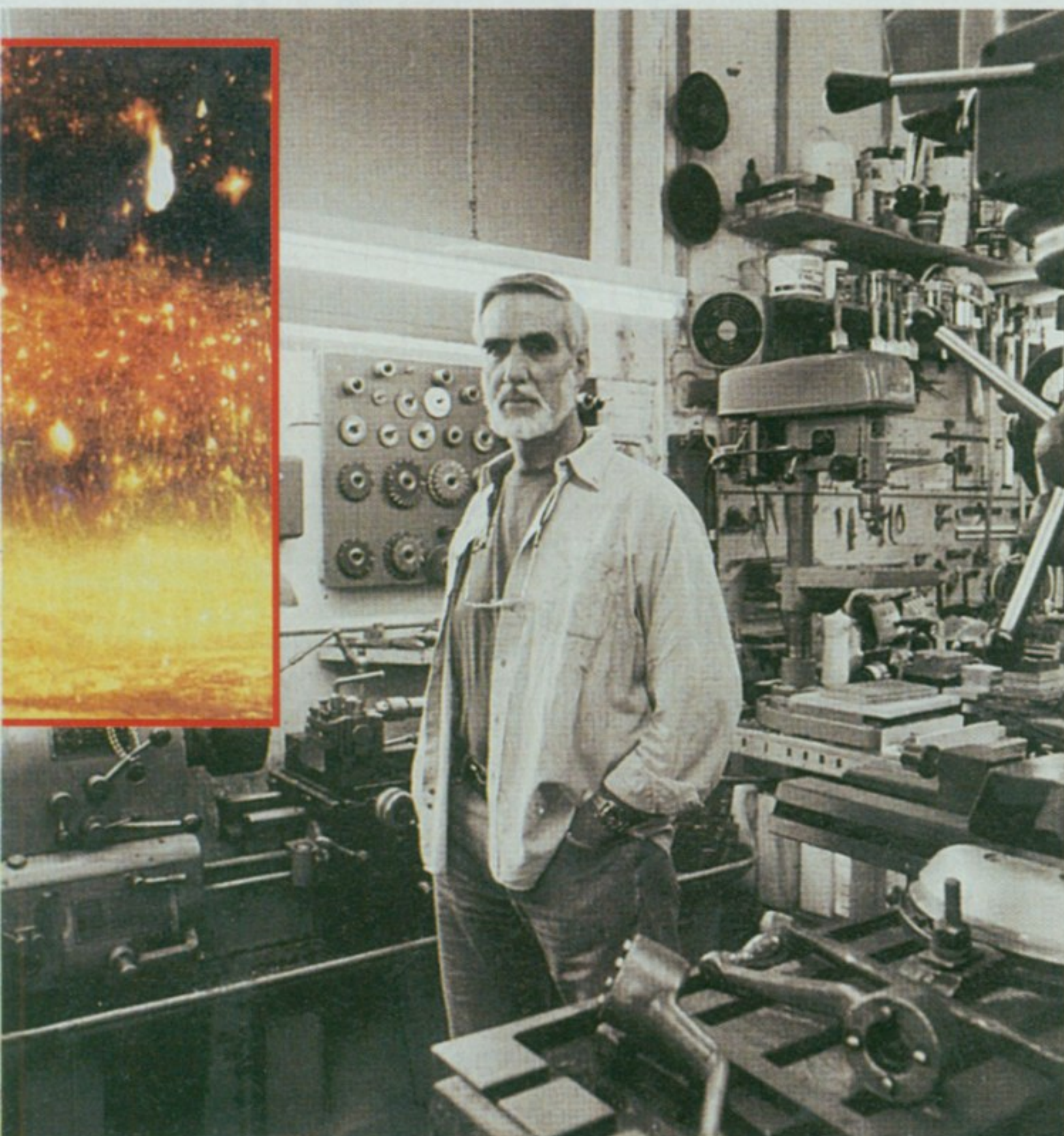
На броду се налази електронски мозак повезан са 67 сензора који прате и испитују напрезање корита, крила и осталих делова ■

3

4) ПЛОВИДБА

Велика дрвена кормила припадају капетану Ахабу и прохујалим временима. Уместо тога „l'Hydroptere” има велики волан који као да је узет из неког аутобуса ■

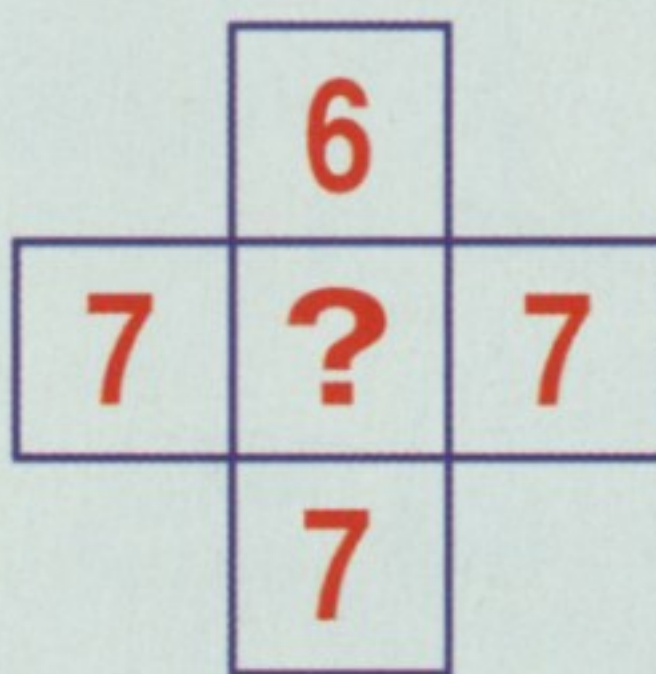
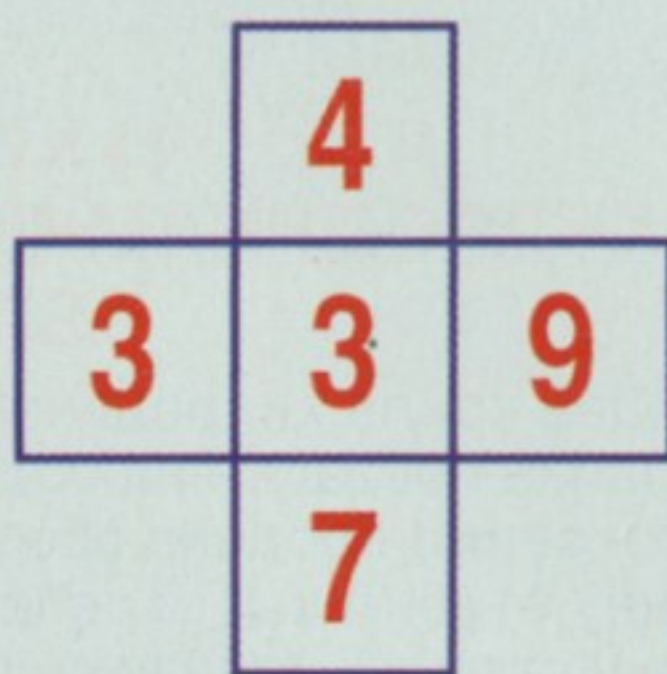
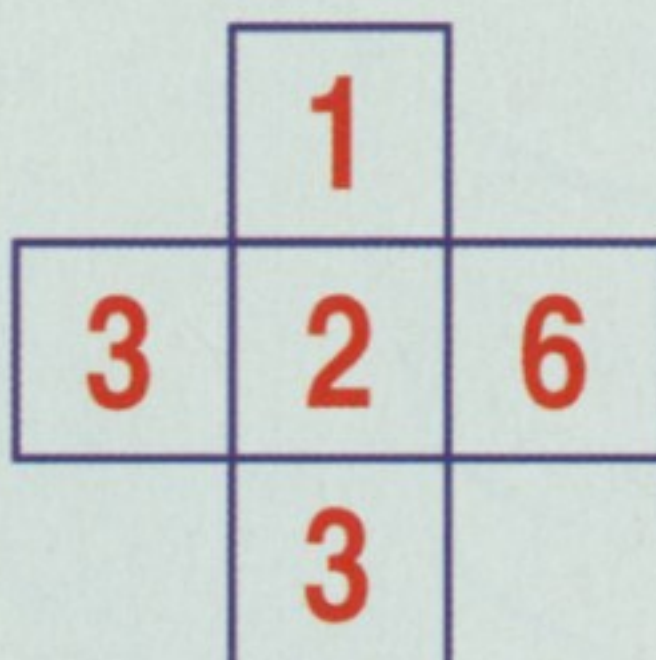
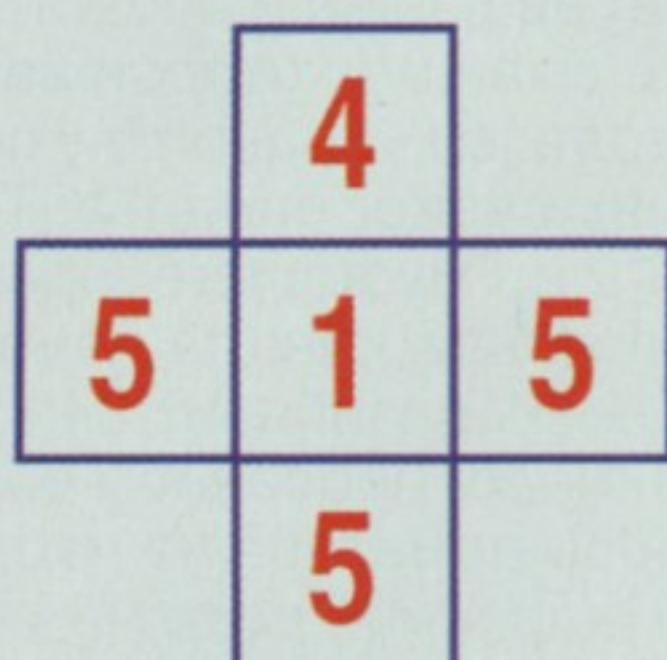
4

НАЧЕЛО НИЗАЊА

1

Користећи исто начело низања бројева у свакој фигури, нађите број који недостаје ■

ЉУБИТЕЉИ ЖИВОТИЊА

2

Од 150 љубитеља животиња 120 воли мачке, 125 псе, 130 куниће, а 100 зечева. Колико њих воли и мачке и псе и куниће и зечева? ■

ДВА ПРИЈАТЕЉА

3

После дужег времена срела су се два пријатеља Милан и Драган. Милан има сина Уроша, а Драган три кћерке: Јану, Милену и Милицу. Девојчице заједно имају година колико и Миланов син. Производ година девојчица једнак је броју 12 (број година сваког детета је цео број). Колико година има Урош ако се зна да је три године старији од Милице? ■

ДОБРО РАЗМИСЛИТЕ!

4

Уочите законитост и замените знак питања одговарајућим бројем ■

3	2
8	7

9	8
12	11

13	15
21	11

?	20
21	5

ВЕНАЦ ОД КАРАНФИЛА

5

Једну трећину, једну четвртину, једну петину и једну шестину каранфила у венцу стари Грци посвећивали су боговима, а преосталих 6 каранфила покојнику. Колико се каранфила налазило у венцу? ■

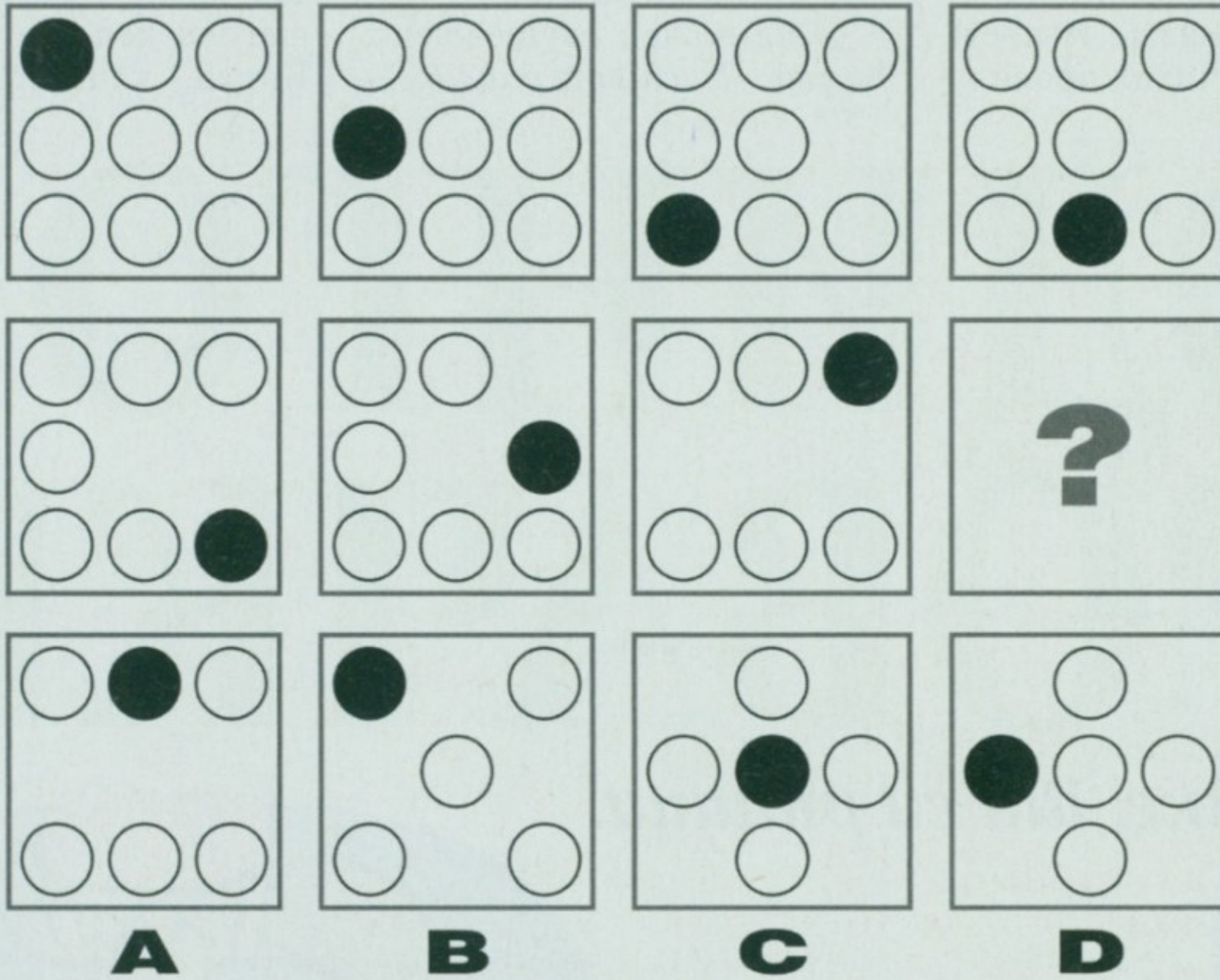

ИЧКЕ загонетке

НАСТАВИТЕ НИЗ!

6

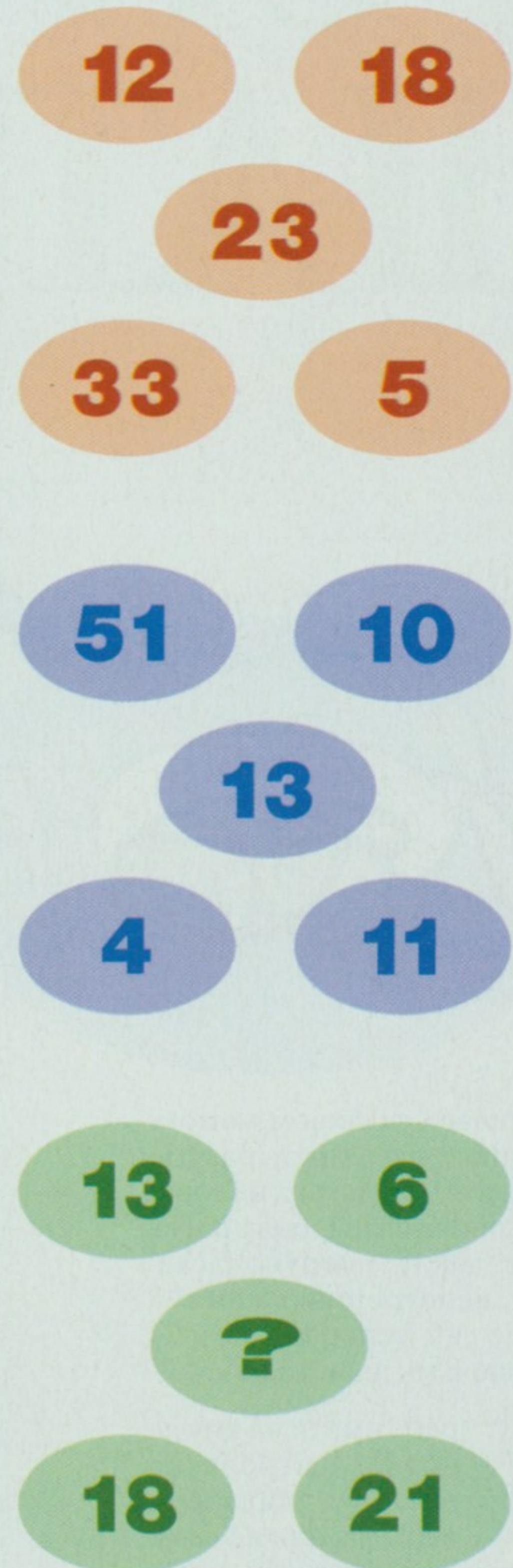
Који од квадрата A, B, C или D наставља низ? ■

УОЧИТЕ ЗАКОНИТОСТ!

9

Замените
упитник
одговарајућим
бројем ■

Уређује Радивоје Грбовић

**РЕШЕЊА НА
СТРАНИ 65**

СУВИШНИ БРОЈЕВИ

7

У оба квадрата по један број је вишак. Одредите те бројеве ■

15	55	95
120	158	105
35	155	30

10	125	45
100	155	235
60	68	25

ПЉАЧКА БАНКЕ

8

Раша, Гаша и Миша осумњичени су за пљачку банке, а то је учинио само један од њих. Инспектору су дали следеће изјаве:
Раша: „Ја то нисам учинио. Гаша је такође невин.“
Гаша: „Раша није опљачкао банку. Миша је то урадио.“
Миша: „Ја немам везе с пљачком. То је учинио Раша.“
Касније се испоставило да је један од тројице осумњичених у својој изјави два пута слагао, други два пута рекао истину, а трећи је једном слагао и једном рекао истину. Ко је од осумњичених опљачкао банку? ■

Господин Радојичић из Београда, директор једне продуцентске куће, већ годинама негује и усавршава посебну вештину: то је шатровачки говор. Будући да због природе посла није у прилици да стално говори овим „изврнутим” језиком, различите облике новог шатровачког он

каже *хас*, а по новом шатровачком – *сха*. Утакмица је била *џекма*, а сада је – *кмуџе*. Дакле, нови шатровачки и даље се – „шатрује”.

Ако је неко помислио да шатровачки може да научи тако што ће да проучи његова правила и примени их, треба одмах да развеје ту предрасуду. Нарочитих правила

Пре неки дан, враћајући се уморан с посла, он је позвао маму телефоном и рекао јој:

„*Вуике, џу сам у ликома, сџижем. Љицакро, иџа има за џицукло? Да ниси мила-сџре сакаму?*”

„*Не*”, одговорила је мајка. „*Има рмуса и латџаса!*”

„*Још боље*”, одушевљено ће син. „*Ти си моја рицаца!*”

К о би рекао да су то рекли? Иначе, господин Радојичић или боље рећи *сџодинџо* или *динџосџо*, воли да *хаса*, али се плаши да ће постати *јазанџо*, односно *занџоја*. Шта то значи? Гојазан, јасно! Страхује да ће га његова девојка *Ксиби* (од Бикси, тачније, Биљана)

СПОДИНГО ШАТРОВАЧКИ

Вуике, џи си рицаца!

усавршава са својом мамом. А мајка, к'о мајка, разуме своје чедо чак и када не говори. Синовлев шатровачки за њу је, дакле, потпуно јасан. Она непогрешиво погађа шта је син желео да каже. И одговара му на исти начин.

Треба имати на уму да новији шатровачки настаје обртањем слогова, али не само уобичајених речи (књижевног језика), већ и израза у сленгу. Иначе, сленг (од енглеске речи *slang*, што означава жаргон) јесте говор одређене групе људи (спортски, рибарски, студентски, ловачки...), сталежа, као и улични говор. На пример, за храну се

заправо и нема, постоје само – фазони. Обрти су двоструки и троструки, самогласници се додају између слогова по жељи како би реч звучала смешније или оригиналније.

Стога се вратимо господину директору и његовој маци.

Да преведемо овај кратак разговор:

„*Кево (мама), ту сам у колима, стижем. Краљице, шта има за клопицу? Јеси ли спремила мусаку?*”

„*Имамо сарму и салату.*”
„*Ти си моја царица!*”

Илустровала
Неда
Докић

оставити ако се угоји. А она је тако *канаца* (цакана)! Уколико буде дебео, не остаје му ништа друго него да се дружи са *казанама* (наказама), што је суров израз за ружне девојке.

З бог тога *динџосџо* Радојичић, кад увече излази, пажљиво бира *ницело* (лонице, од панталонице), затим облачи карирану *џуљџицако* (то је кошуљица!), а одозго неки леп *ксиџду* (дуксић). Уколико буде и даље овако топло, обући ће *џицаму* (мајицу).

А ако га *канаца ленама* (цакана малена) *исџали* (превари), остаће сам у кући са *лећом* (од речи отац, или ћале)... Гледаће *зорџелеви* (телевизор) ■

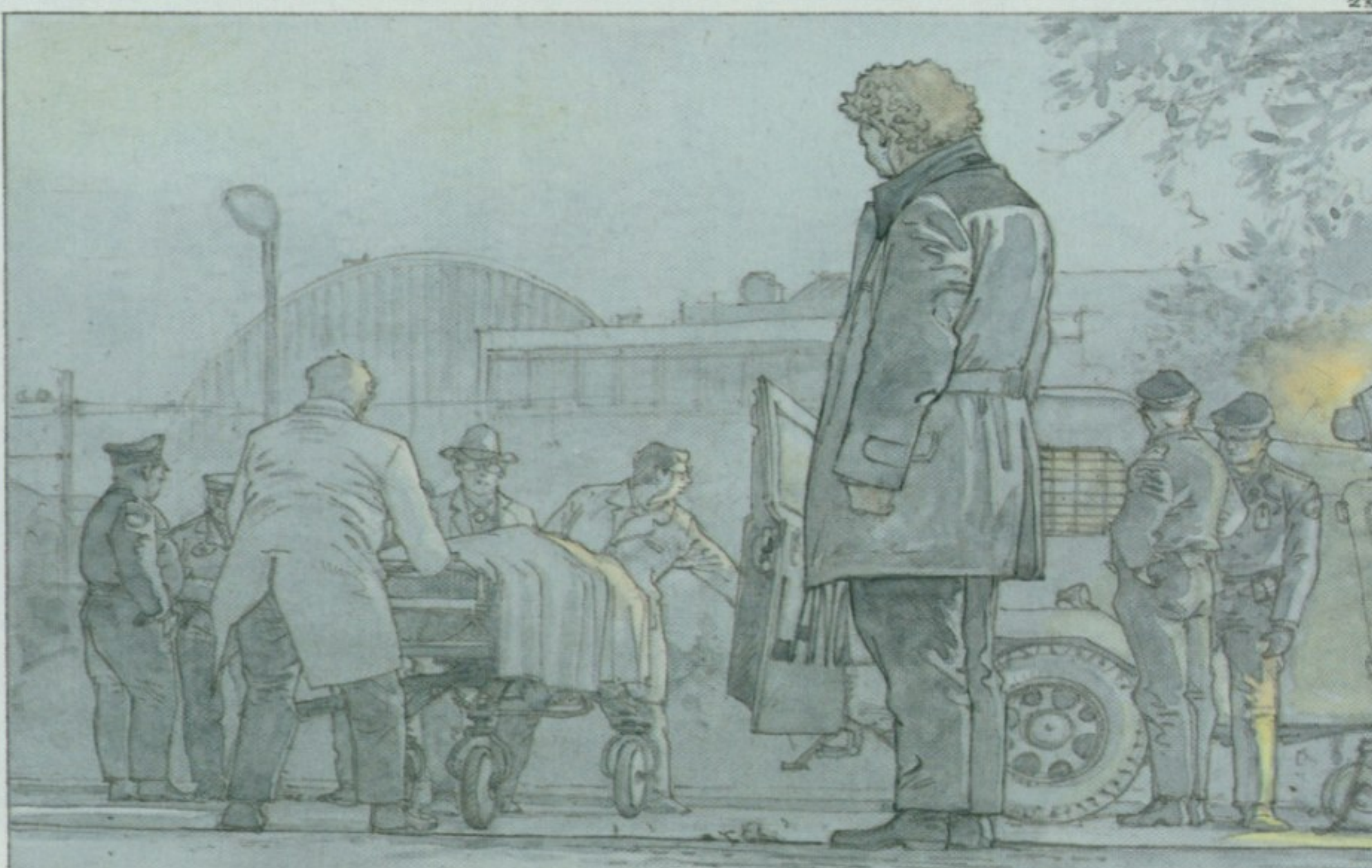
М. Ођановић

Fermann

ЏЕРЕМАЈА

ПОСЛЕДЊИ ДИЈАМАНТ

III ДЕО

ЗДРАВО, ГЛЕНЕ!
КАКО СИ?

ШТА РАДИШ У ОВОМ ОДВРАТНОМ
КРАЈУ? ДА САМ НА ТВОМ
МЕСТУ, БАВИО БИХ СЕ
НЕЧИМ ЛЕПШИМ НЕГО
ДА ШЕТАМ ОВУДА!

БУДИ ОПРЕЗАН, НЕКИ СУ
ГУБИЛИ ГЛАВУ И ЗА МАЊЕ!
ПА, АКО ИМАШ НЕКИ
ПРАВИ ПРОБЛЕМ,
НЕ ОКЛЕВАЈ...
ИЗ ИСТЕ СМО КУЋЕ!
НЕ ЗАБОРАВИ!

МИСЛИМО
НА ТЕБЕ!

ХО, ХООО!
ЈЕСИ ЛИ ВИДЕО
ФАЦУ НАШЕГ
ДРАГОГ
КОЛЕГЕ?

ТРЕБА БИТИ ПОШТЕН...
КО ЋЕ САД ДА МУ
СПРЕМА ТОРТИЋЕ?

ДУМ!
ДУМ!

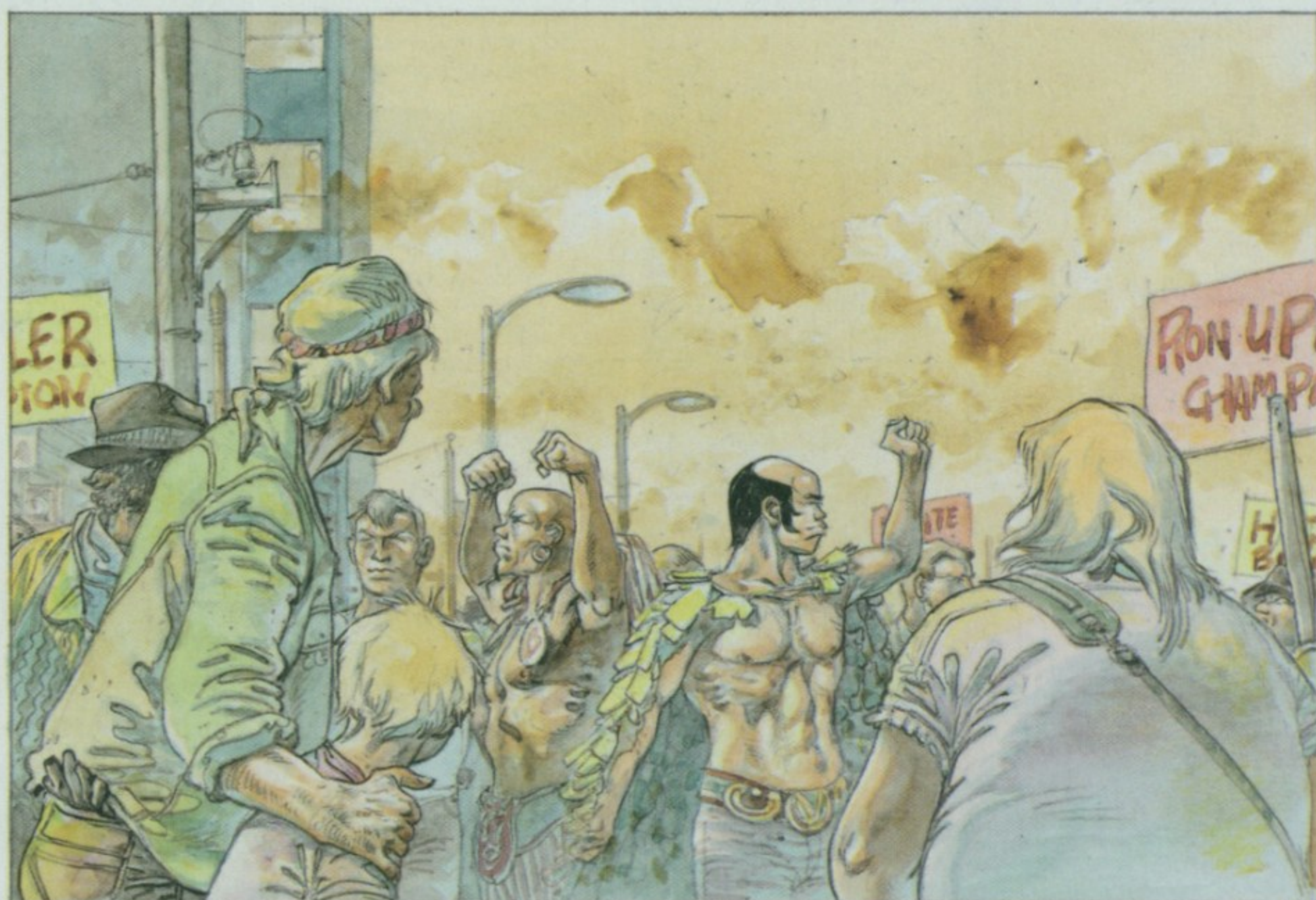
ЎЕФЕ!
ЎЕФЕ!

ДУМ!
ДУМ!

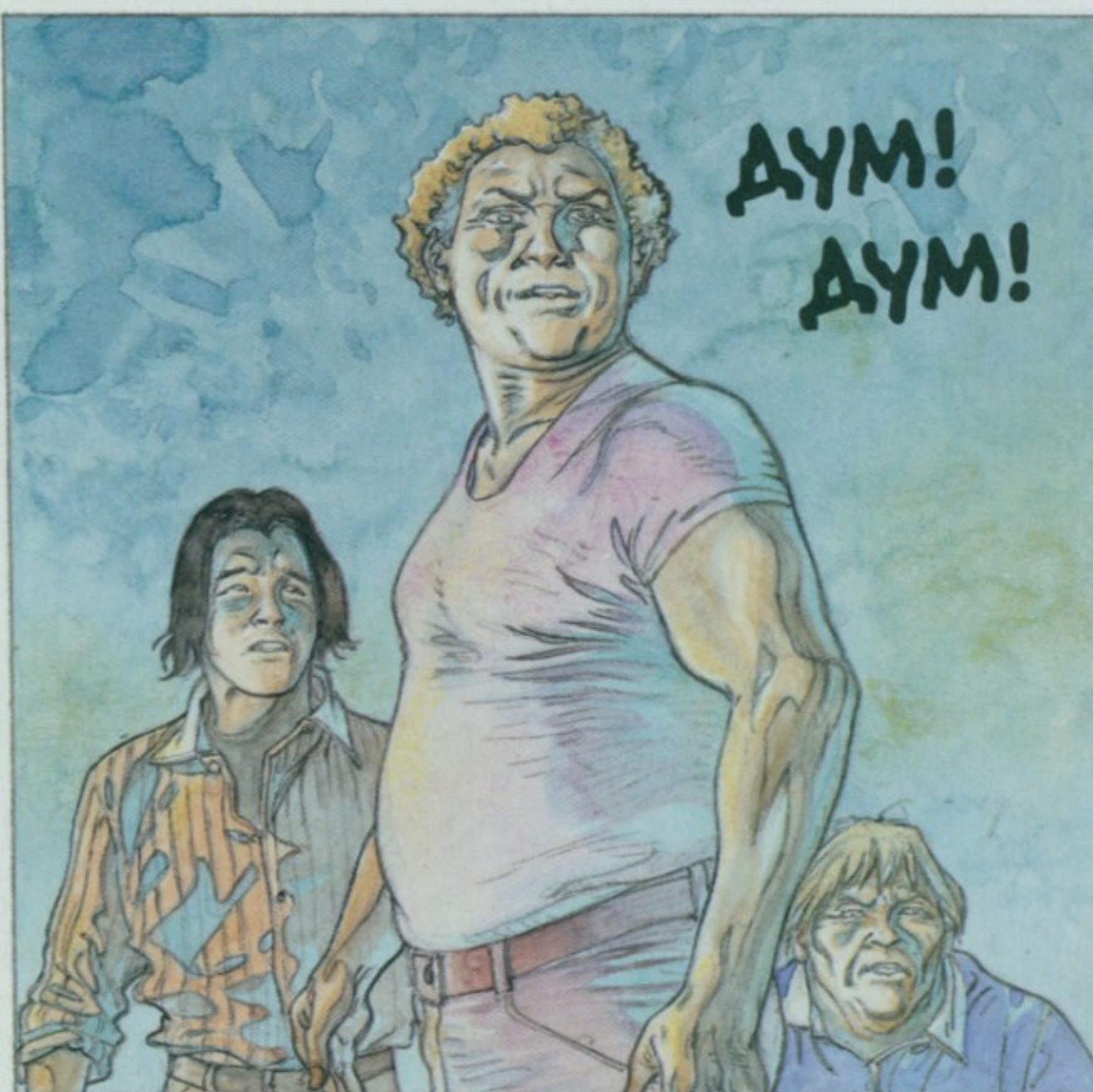
ЎЕФЕ!
ЎЕФЕ!

ЏЕФЕ! ЗНАМ
ДА СИ ТУ!

ОТВОРИ ИЛИ КУ
РАЗВАЛИТИ ВРАТА!

ЏЕФЕ!
ШТА ТО РАДИШ?
ОДВЕЗУЈЕШ
ГА?

ДА, И ВИШЕ
ОД ТОГА!
ИЗБАЦИЊЕМО ГА
НА ЗАДЊА ВРАТА ПРЕ
НЕГО ШТО СЕ ГЛЕН
ДОСЕТИ ДА УЋЕ ТУДА!

ХЕЈ?
А ДИЈАМАНТ
У ЊЕГОВОМ
СТОМАКУ?
ЗАБОРА-
ВЉАМО?

ШТА? И ТИ? ШТА БИ ВИШЕ
ВОЛЕО? ТРИ ДИЈАМАНТА
ЗА ПОДЕЛУ ИЛИ НИЈЕДАН
ДИЈАМАНТ И ЂОРКУ ПРИДЕ!?
ПОНЕКАД СИ ГЛУПЛИ
НЕГО ОБИЧНО!

ОТВАРАЈ ВРАТА
АКО НЕЋЕШ ДА ИЗБАЦИМ
И ТЕБЕ!

ХЕЈ!

31

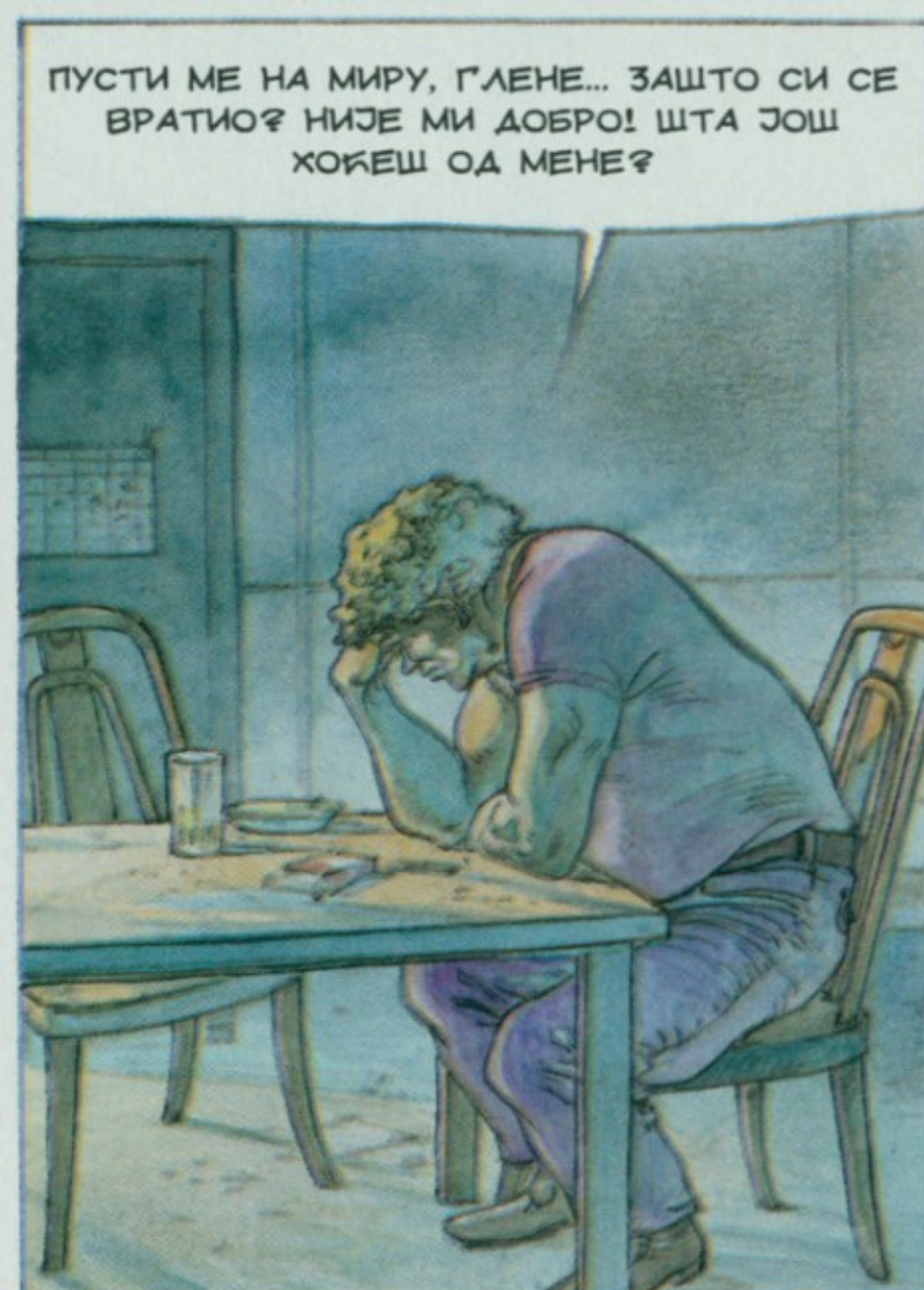
ДОБРО... ПА НЕ ПРЕОСТАЈЕ МИ ДРУГО
НЕГО ДА СЕ ВРАТИМ ДЕВОЈЦИЦИ
ШОУ... КАКВУ ПРИЧУ
ДА ЈОЈ СЛОЖИМ?

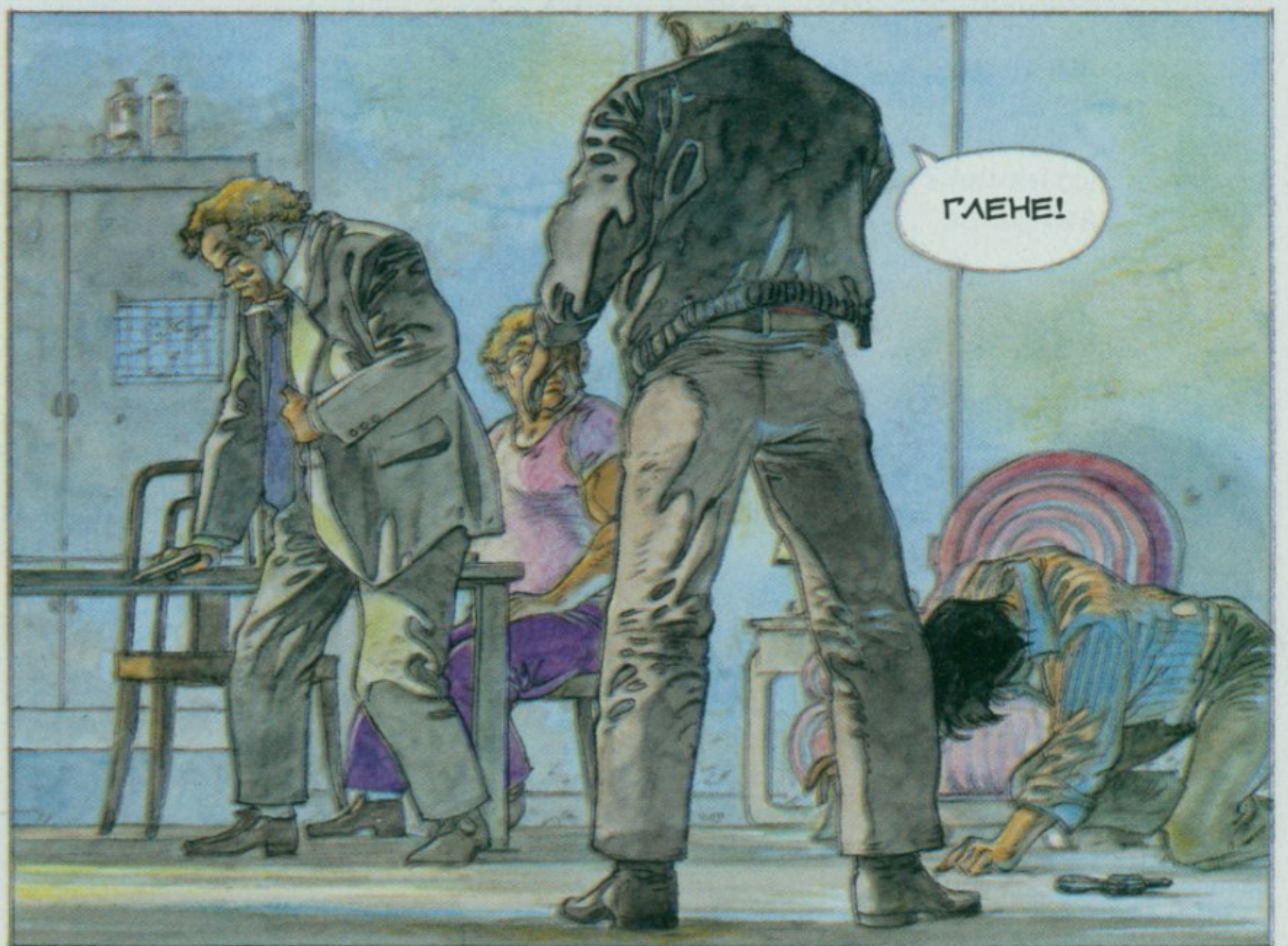
ПРВО ДА ЈЕ
СМИРИМ! А ОНДА...

ЈАО! ИЗГЛЕДА ДА МУ
НИЈЕ УСПЕЛО! А ЈА САМ
ЧЕКИЊАО ЗА ЏАБЕ!
ПРОКЛЕТСТВО!

СТОУНБРИУ...
БАШ СИ ЗАМЛАТА!

КРАЈ У СЛЕДЕЌЕМ БРОЈУ

ТИШИНА, СНИМА СЕ!

Међу америчким филмацијама постоји нови израз – „камирање”. Под тим се подразумева недозвољено уношење видео-камере у биоскоп и снимање пиратске копије филма. Филмски продуценти тврде да због тога губе милијарде долара годишње. Зато је Америчко филмско удружење у сарадњи с водећим технолошким предузећима смислило неколико начина да онемогући „камирање”.

НАЂИ И УНИШТИ

Шта је: Комбинација оптичког скенера и рефлектора суженог снопа. Уређај је довољно мали да се сакрије иза звучника у биоскопској сали или иза излазних врата.

Како ради: „Шета” по публици тражећи једва приметни одблесак објектива камкордера и заслепљује га снопом белог светла ■

ХИПНОТИЧКИ КРУГОВИ

Шта је: Током израде тонске копије филма или пројекције, у слику се умећу шаре неприметне за људско око.

Како ради: Производи концентричне кругове који се окрећу и друге врсте сметњи које се виде само на снимку видео-камере ■

ИМПУЛСНО ОРУЖЈЕ

Шта је: Кутија која личи на звучник, скривена иза филмског платна.

Како ради: С времена на време одашиље импулсе инфрацрвеног светла који не ометају гледање филма, али уништавају слику у камери ■

СТРАЖА

Шта је: Одред чувара снабдених наочарима за гледање у мраку.

Како ради: Плаше свакога ко их види, а посебно новинаре током нарочитих пројекција намењених

њима (управо тада често настају пиратски снимци) ■

ВОДЕНИ ЖИГ

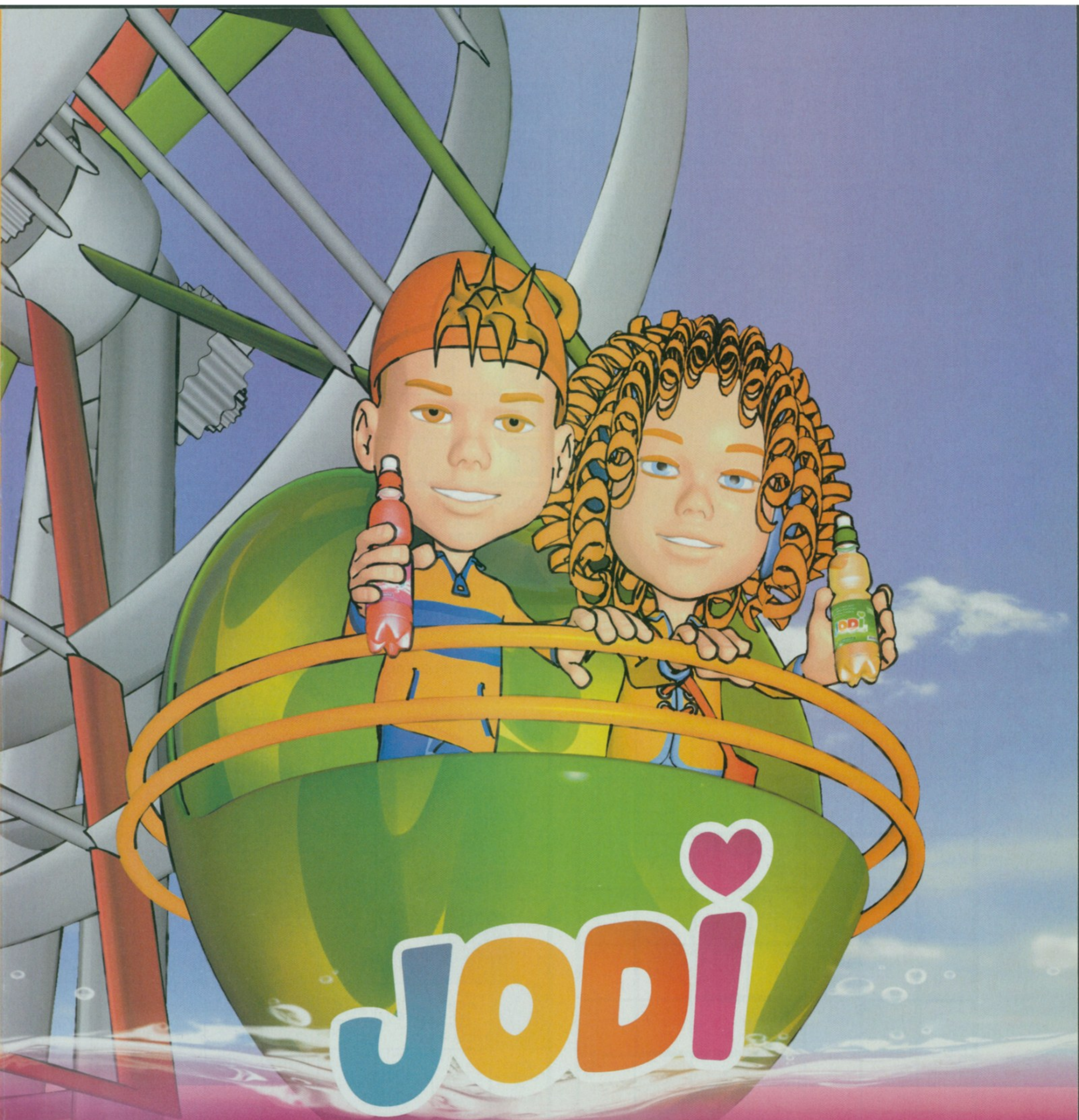
Шта је: Водени жигови умећу се у филмску слику током пројекције.

Како ради: На основу скривеног кода могуће је тачно одредити у ком је биоскопу и кад начињена пиратска копија (ако је неко од запослених у биоскопу злоупотребио свој положај) ■

РАЗОТКРИВАЊЕ

Шта је: Додатни фотограми с разоткривајућим натписима убачени су у тонску копију филма.

Како ради: Трепну брже него што око то може да примети, али се јасно виде на снимку начињеном дигиталном камером ■

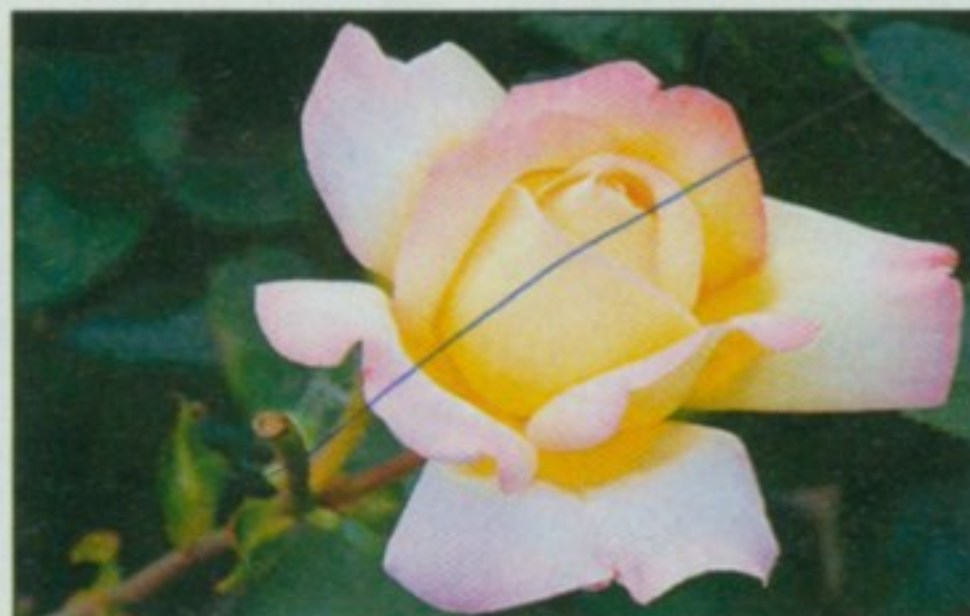
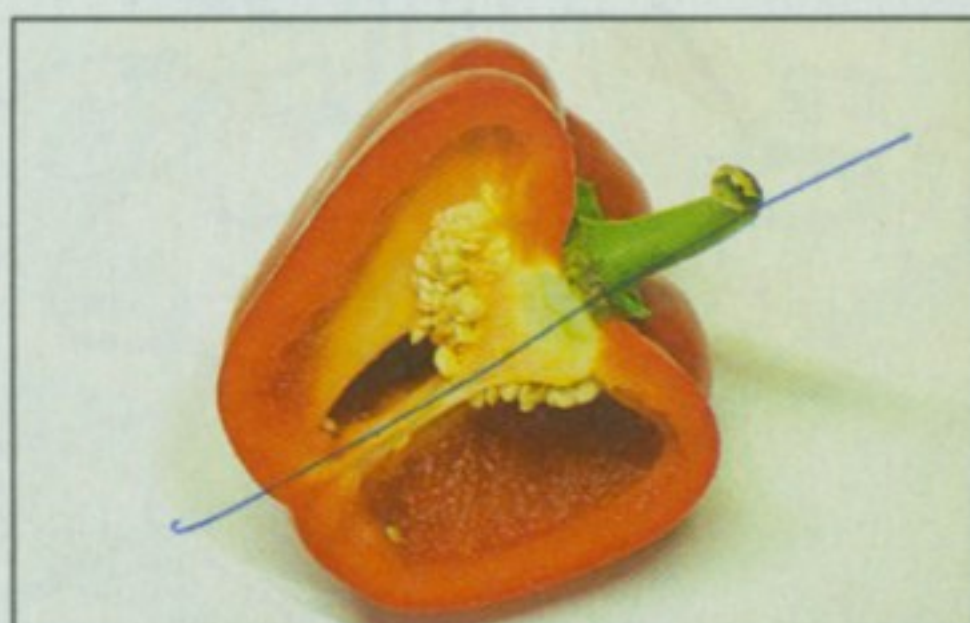
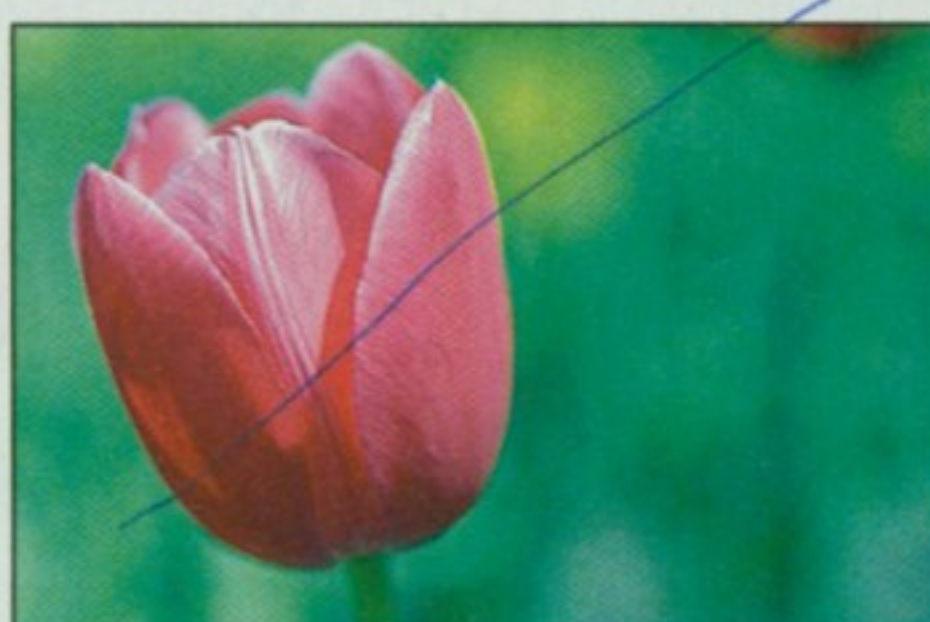
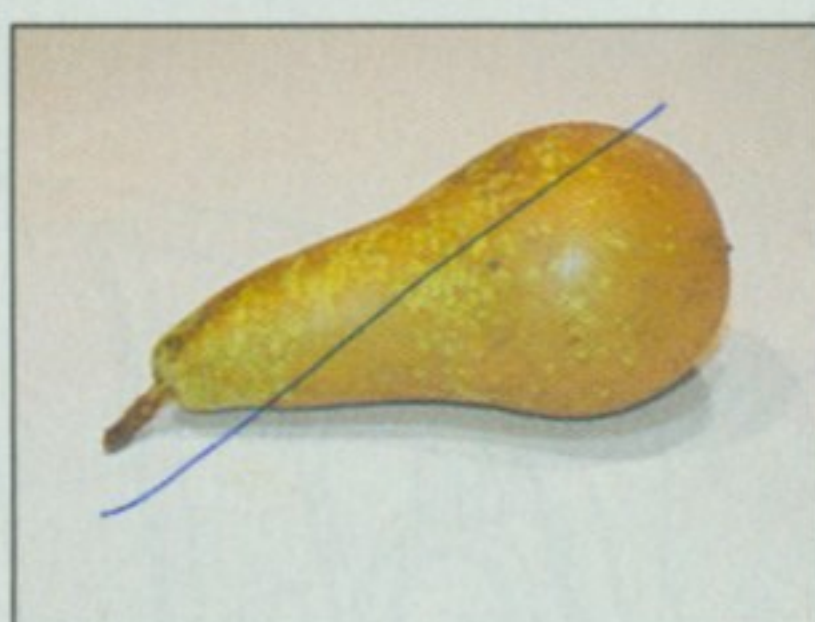
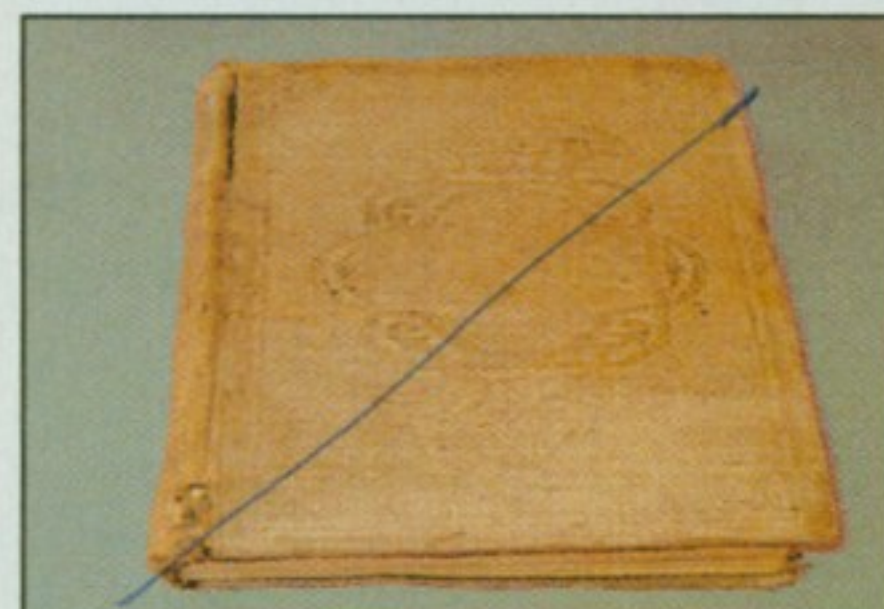
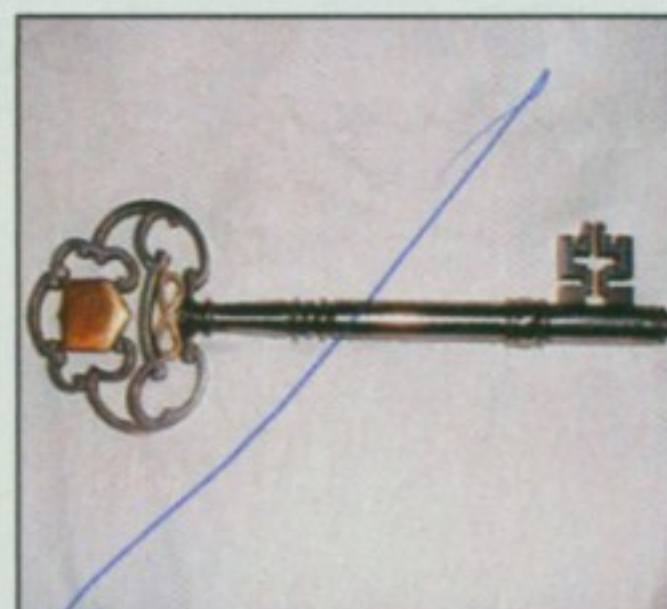
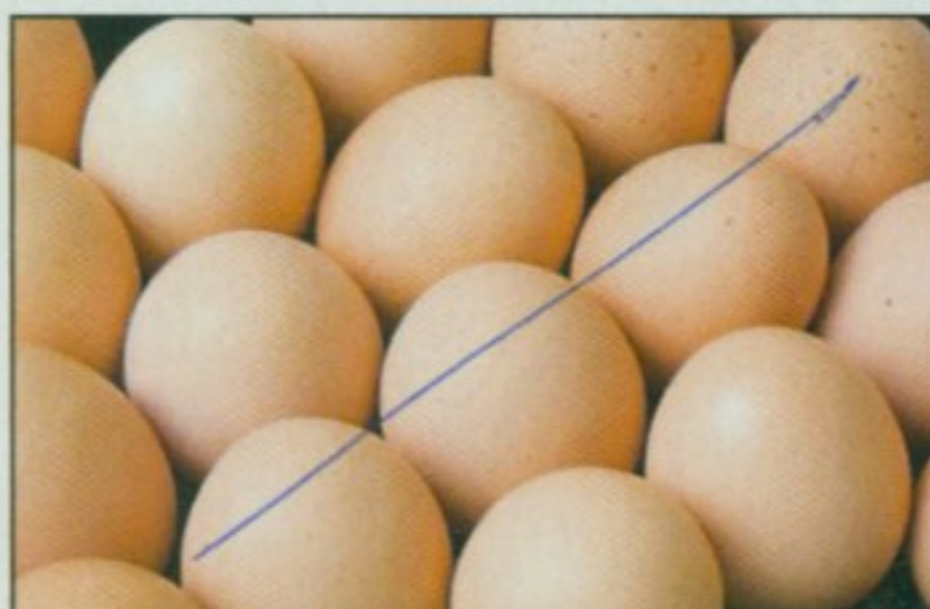
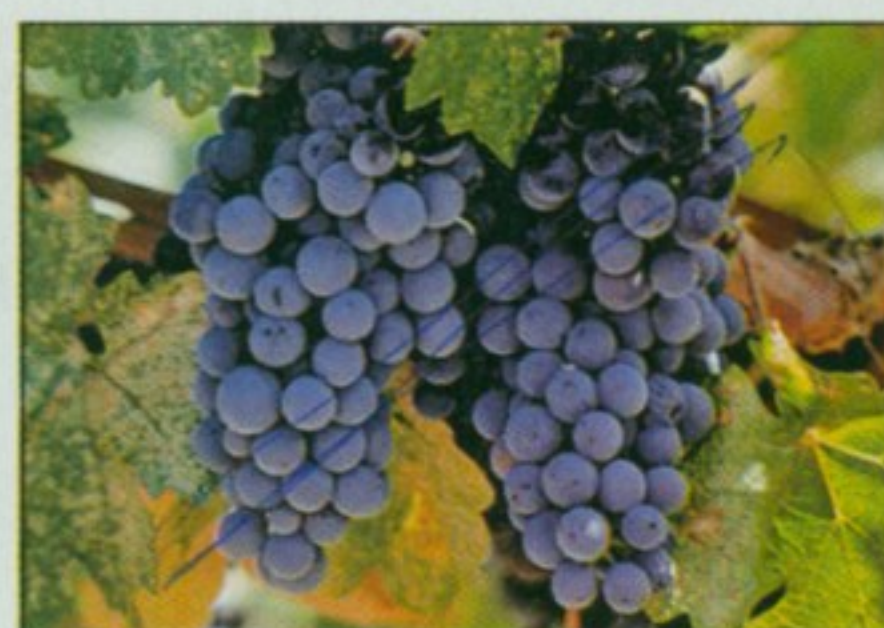
JODI JE U MODI
OD MINAKVE SAMO TAKVE

JEDAN JODI OBEZBEĐUJE ORGANIZMU
POTREBNU DNEVNU KOLIČINU JODA

ОСМОСМЕРКА

Г	О	Л	У	Б	Ч	К	П
А	Р	К	Р	У	Ш	К	А
К	О	О	Љ	А	А	Ф	П
Ш	Д	К	Ж	А	А	Л	А
О	А	У	Г	Ђ	О	А	Г
К	Р	И	Т	П	Е	Л	А
О	Њ	Е	Т	А	Ј	А	Ј
К	П	А	П	Р	И	К	А

У мрежи нађите називе појмова са фотографија.
Неискоришћена слова, читана редом, дају појам с преостале слике ■

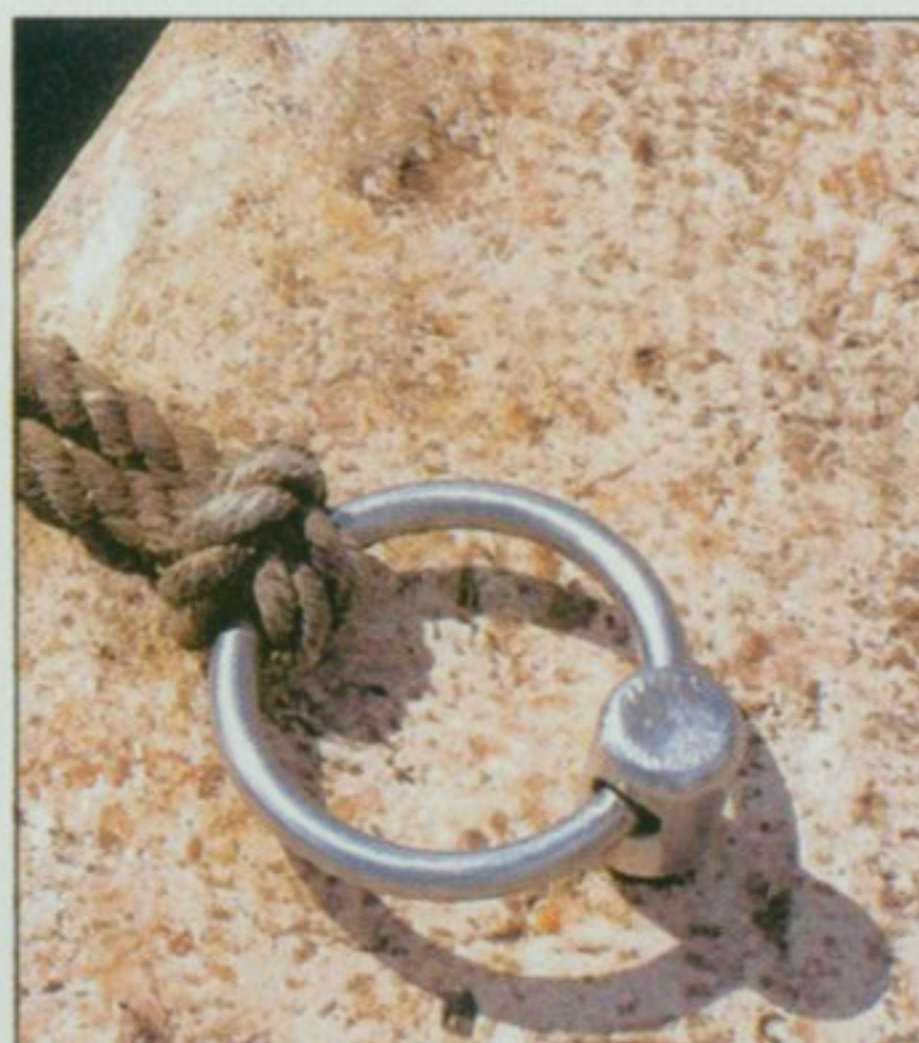
ЛОГОГРИФНИ РЕБУС

1

1

2

Појмовима са слика замените слова означена бројевима како бисте добили решење ребуса ■

Решења на страни 65

**ЗА ЧИТАЊЕ
И УЖИВАЊЕ**

Г. К. Честертон

О ЛЕЖЖУ

Илустровао Душан Павлић

ДЊУ КРЕВЕТУ

Лежање у кревету било би готово савршен доживљај кад би човек имао и довољно дугачку оловку у боји да њом црта по таваници. Али, најчешће је нема при руци. Лично мислим да може да је замени четка и неколико кофа фарбе. Додуше, док бисмо, полетно замашујући четком, наносили боју, она би вероватно обилно цурила по нама налик на чудесну обојену кишу, што би имало и своје лоше стране. Бојим се да нам преостаје само још цртеж у црно-белој техници. Таваница нам одлично може послужити за то, узгред, за шта друго би се она и могла употребити?

Да није лепог искуства с лежањем у кревету, то вероватно никада не бих открио. Годинама тражим празна места по савременим здањима која би била згодна за цртање. Папир је исувише мали за алегорijske теме. Као што би рекао Сирано де Бержерак „Il me faut des géants” („Потребни су ми џинови”). И нигде, ни у једној одаји, ништа нисам нашао. Наилазио сам на бескрајне шаблоне и мноштво стварчица које би се испречиле између мене и мојих жеља. Испитивао сам зидове и, на своје разочарање, увек наилазио на тапете, а они су незанимљивог дизајна и очајно личе један на други. Не схватам зашто је неки произвољни симбол (очигледно без икаквог верског или филозофског значења) расут преко свих тих зидова попут богиња. Мора да се у Библији мисли на тапете кад се каже „не говорите много као незнабошци” (не понављајте све једно те исто; прим. прев.). По мом мишљењу и оријентални ћилим је мноштво боја без неког посебног значења, попут

саме турске империје или посластице која се зове турски усхит (ратлук). Не знам тачно шта је турски усхит, али претпостављам да се ради о масажу Македонаца. Јер, куда год бих стизао стежући у руци оловку или пемзлу, видео сам да су ме на необјашњив начин већ предухитрили, а зидове, навлаке и завесе покварили својим накарадним, вулгарним цртежима.

И тако, нисам знао на чему да цртам све док нисам почео да се излежавам у кревету. Тек тада је преда мном пукла белина неба – пространа, чиста, неумрљана, симбол рајске чистоте и слободе. Али, авај! Као и сва небеса, и ово је било недостижно, а деловало је суровије и удаљеније чак и од небеског плаветнила што се видело кроз прозор. Моја замисао да сликам по њему дугачком четком била је обесхрабрена – није важно ко је то учинио, ради се о особи лишеној свих политичких права. Спреман на компромис, предложио сам да се дрвено држало четке стави у штедњак и тако претвори у ђумур, али ни то није услишено. Остајем при уверењу да је управо мојој сабраћи по излежавању пало на памет украшавање таваница двораца и сводова катедрала разлепшаним палим анђелима и победоносним боговима. Сигуран сам да се Микеланђело, тек упражњавајући тај прастари и часни обичај, досетио да на сводове Сикстинске капеле пренесе божанску драму која се могла одиграти само на небесима.

Данас се према лежању у кревету заузима лицемеран и нездрав став. Много је знакова декаденције, али један је најопаснији: бакћемо се са ситним и небитним стварима

у понашању заборављајући на оне велике и важне, на вечите обавезе и правила трагичног људског морала. Данашње бујање трећестепених забрана далеко је горе од слабљења оних првостепених. Тако се, на пример, оптужба за лош укус сматра страшнијом од оптужбе за лоше понашање. Чистунство више није последица праведности, оно је дошло у први план, док праведност више није на цени. Писац позоришних комада може да напада брак колико му воља, само ако не дира у манире високог света; упознао сам ибзеновске песимисте којима се гадило пиво, али нису имали ништа против цијановодоничне киселине. Ово је посебно упадљиво у области помодних хигијенских стремљења укључујући ту и боравак у кревету. Уместо да рано устајање сматрају прилагођавањем или личним избором, многи су почели да гледају на то као на ствар врхунског морала. Посреди је пак обична практична мудрост: у раном устајању нема ничег доброг и праведног, баш као што у дугом излежавању нема ничег лошег и грешног.

Тврдице су ти који јутром рано устају, а провалници, колико сам обавештен, устају и ноћ раније. У ствари, друштвени принципи и идеали треба да буду непроменљиви, чврсти и утврђени, а ситни свакодневни поступци могу бити слободни, гипки и стваралачки. Код нас је обрнуто: наши погледи на свет непрестано се мењају, али доручак нам остаје непромењен. Више бих волео да људи имају снажне и укорењене замисли, а што се тиче доручка, нека га понекад имају у башти, некад у кревету, па и на крову или на врху

дрвета. Нека расправљају о основним принципима, али нека то чине у постељи, у чамцу или балону. Узнемирујући пораст лепог васпитања значи да су сувише наглашене врлине које постоје на основу пуког обичаја. У исто време заборављамо на оне друге које неће увести ни укинути никаква мода, на изненадне и сјајне врлине, као што је то право саосећање или дубока искреност. А ако нам управо они изненада устребају, где да их потражимо?

Човек се може навићи да устаје у пет сати изјутра. Али, тешко да ће се навићи да га спаљују због његових убеђења, први такав покушај обично је и кобан. Обратимо мало више пажње на то да ли смо спремни на чин изненадне храбрости. Можда ћу, кад устанем из кревета, учинити нешто незамисливо и неразумно лепо?

Морам овде ипак упозорити почетнике у проучавању велике уметности лежања у кревету. Они који могу свој посао да обављају лежећи (рецимо новинари), а још више они чији се посао не може одвијати у кревету (као, на пример, ловци на китове), не треба да речено узму здраво за готово. Али, није у томе ствар. Опрез се састоји у следећем: ако заиста лежите у кревету, нека то буде без икаквог разлога и оправдања. Не говорим, наравно, о озбиљно болеснима. Ако здрав човек лежи у кревету, пустите га нека то чини без икаквог оправдања – онда ће из постеље и устати као здрав човек. А ако то чини због неког другог хигијенског разлога, ако има неко разумно објашњење, може устати и као хипохондар...

С енглеској превео
Милан Рамадански

КАКО СЕ ПРАВИ... КАКО СЕ ПРАВИ... КАКО СЕ ПРАВИ...

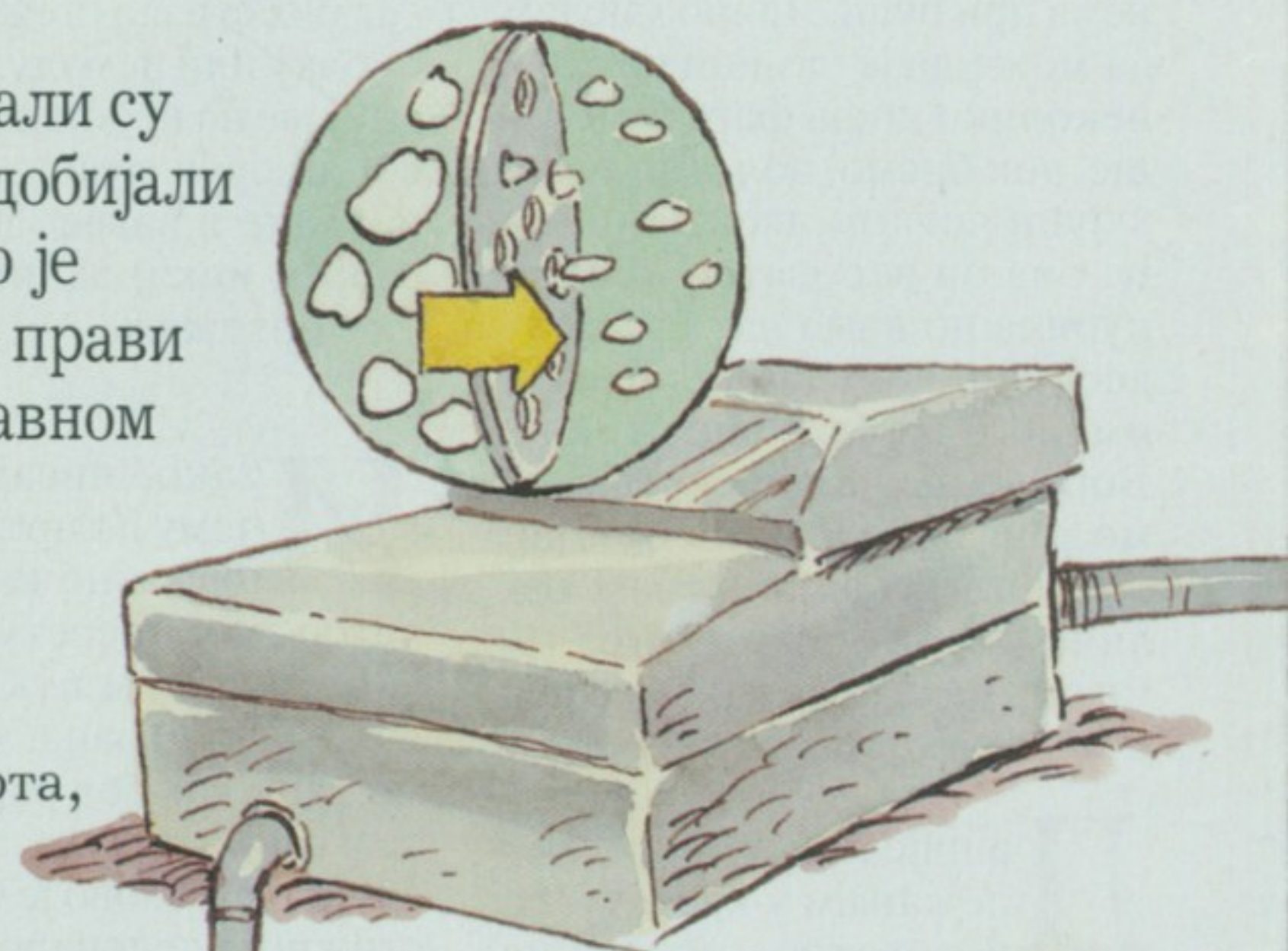
Јогурт

Ако тешко подносите млеко, покушајте да у њега убаците мало клица! Наравно, то не смеју бити било које клице, већ посебне, пријатељски настројене бактерије које од млека праве јогурт.

Људи уживају у киселкастом укусу и здравом учинку јогурта још од око 5000. године пре наше ере. У то доба, становници Месопотамије чували су стада коза и оваца и од њих добијали месо, вуну и млеко, и готово је сигурно да су знали како се прави јогурт. Данас се јогурт углавном прави у фабрикама.

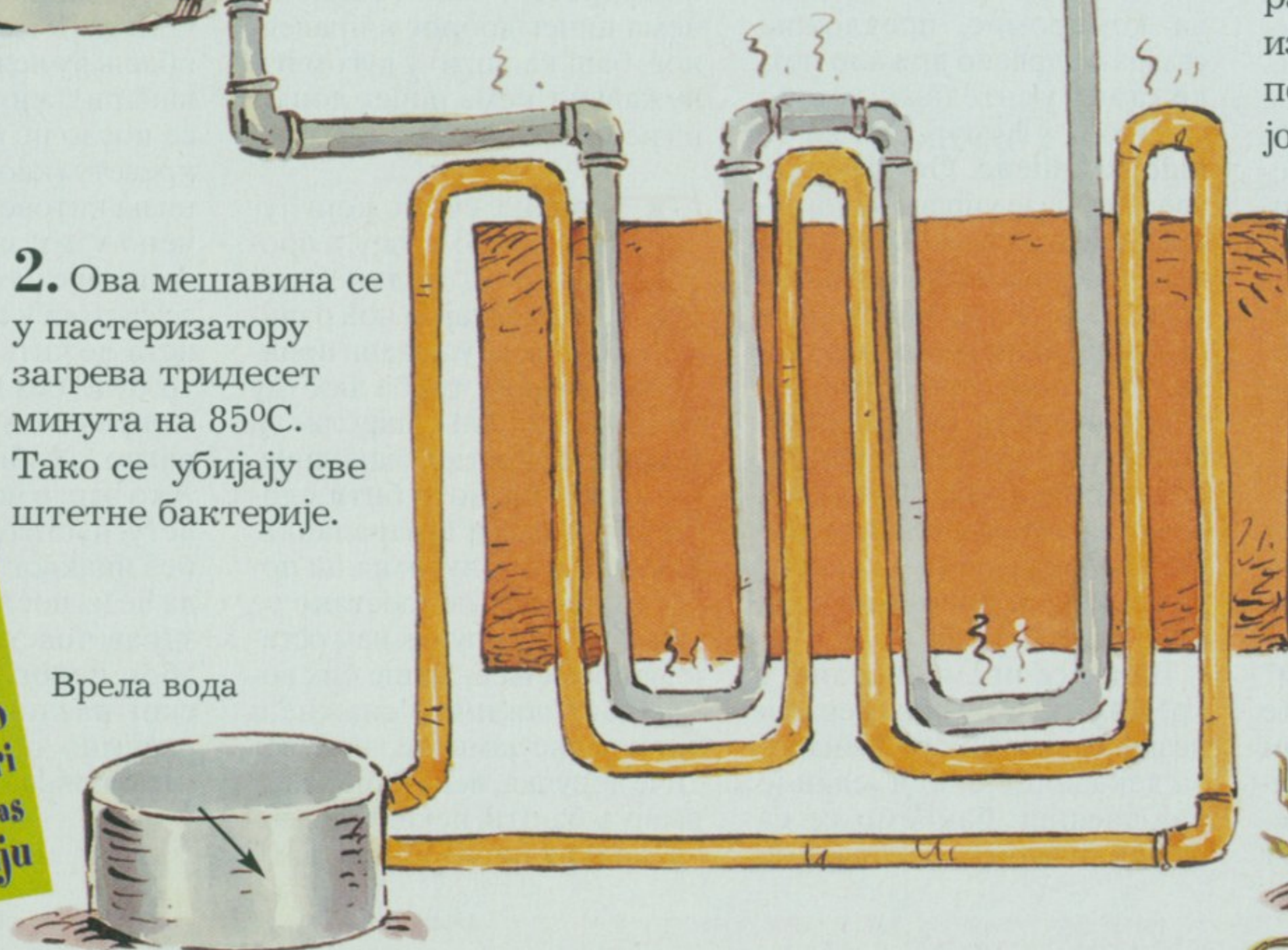
1. Млеко се испоручи камионом у фабрику јогурта, где прође кроз чишћење и сепарацију. Различити производи од млека у праху мешају се с обраним млеком и кајмаком како би се добила жељена количина масти.

3. Мешавина затим пролази кроз хомогенизатор у коме се специјалним клипом разбијају капи масноће из млека да се оно не би поново згуснуло. Тако јогурт остаје кремаст.

2. Ова мешавина се у пастеризатору загрева тридесет минута на 85°C. Тако се убијају све штетне бактерије.

Врела вода

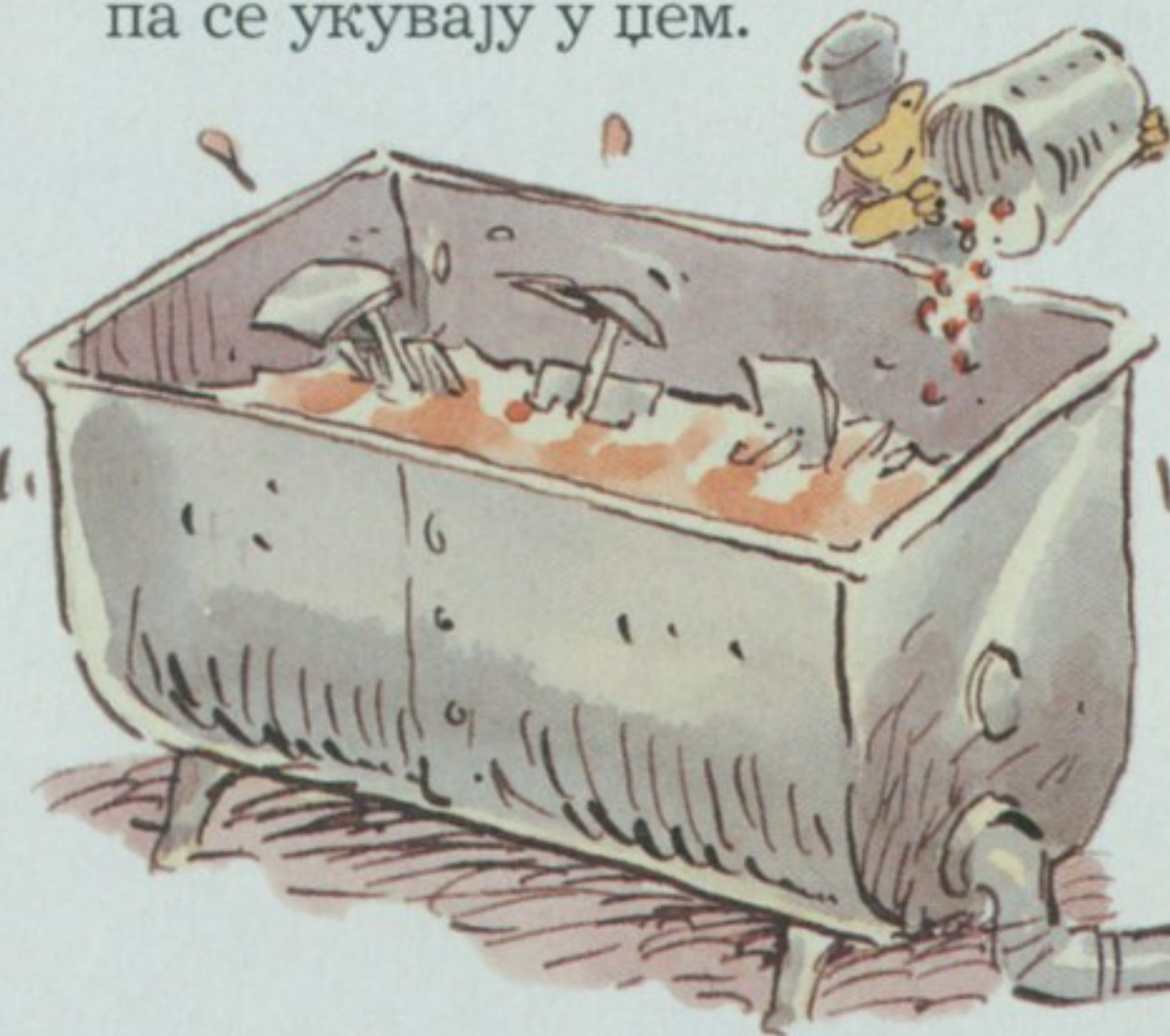
Beli Put
Izdavačka kuća

4. Температура млека спушта се до нивоа између 43°C и 46°C у резервоарима за ферментацију, а у њега се умеша и посебна култура бактерија.

ТИК ТАК

6. Да би се направио воћни јогурт, помешају се воће, вода, стабилизатори, шећер и ароме, па се укувају у џем.

7. Џем и јогурт се мешају у резервоару и сипају у посуде.

5. Млеко се остави да одстоји око четири сата. Топлота нагони бактерије да се размножавају и ферментишу млеко. Тим поступком млечни шећер (лактоза) претвара се у млечну киселину, а млеко се згушњава у јогурт.

Бактерије, а здраве

Испијање јогурта одувек се сматрало здравом навиком. Руски бактериолог Иља Мечников, нобеловац, још је у деветнаестом веку приметио да многи Бугари живе дуже од 100 година. Био је убеђен да је јогурт у њиховој исхрани макар делимично заслужан за тако дуг животни век.

ЗАШТО? КАКО!

Сељаци су одавно смислили изреку: „Изнад снега хладноћа и глад, испод снега пшеница и хлеб.“ Звучи чудно, али снег штити од хладноће. Индијанци који су живели у Северној Америци приликом одлазака у лов правили су склоништа од добро утабаног снега који су дубили да би се у њих сместили као у шатор. Унутар quenzee, како се звала ова кућица, температура је била стална, нешто мало испод нуле, чак и кад би напољу било хладније од 30 степени Целзијуса испод нуле. Ескимима су правили иглуе, а алпинисти које на неком планинском врху изненади снежна олуја труне, заклопе у дубоком снегу.

Снег је добар изолатор захваљујући ваздуху који је заробљен унутар њега. Кристали свежег снега садрже око 90 одсто ваздуха, али чак и влажан пролећни снег који копни има око 50 одсто ваздуха. У основи сличан је дуплом стаклу: физичка препрека (стакло или зид од снега) штити од ветра, а слој заробљеног ваздуха делује као изолациони материјал. Због тога снег је и одличан изолатор звука: на пример, на отвореном звук се преноси и више од два километра, док у присуству дебелог снежног зида не може да пређе ни неколико десетина метара ■

ЗАШТО ЈЕ СНЕГ ДОБАР ИЗОЛАТОР ОД ХЛАДНОЋЕ И БУКЕ?

Решење ребуса
је минерална вода
богата јодом!

Q

”

A

Решење на страни 65

КАКВА ЈЕ РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ ШУМЕ И ПРАШУМЕ?

Гледајући с еколошког становишта, између шума и прашума нема битне разлике. Разлика је у њиховој величини: шума је мања од прашуме и има мање биљних врста.

У тропским пределима прашуме се пружају на хиљаде квадратних километара, док око насеља расту шуме често на само неколико хектара. Понекад се реч прашума користи да би се истакла већа природност зеленог појаса у поређењу са шумом коју може да сади и човек и то с одређеним врстама које намерава да користи у своје сврхе ■

С једне грчке вазе: мит о Едипу и Сфинги.

ДА ЛИ МИТ И ЛЕГЕНДА ИМАЈУ ИСТО ЗНАЧЕЊЕ?

У оба случаја реч је о причама које се заснивају на машти, народног су порекла и преносе се усменим путем с генерације на генерацију. Мит, од грчке речи *mythos*, што значи прича, пружа објашњење за велике тајне из живота, као што су природне појаве, порекло света, живот, смрт... Легенда, од латинске речи *legenda*, то јест оно што треба читати, препричава оно што се стварно догодило, али неке чињенице су измишљене а подвизи неких људи преувеличани.

И митови и легенде имају симболичко значење: митови су пуни метафора које налажу решења и закључке верског типа за све оно што не може другачије да се објасни или пак говоре о двосмисленим осећањима (на пример, мит о Нарцису). Легенде пружају примере које треба следити (у средњем веку „Легенда“ је била књига о животу светаца) и поједностављено препричавају сложене или недовољно јасне историјске догађаје (као што је легенда о Атлантиди). У хришћанској епохи неки митови су прерађени па се догађа да је иста прича често предмет и мита и легенде, само је смештена у другу средину и има другачије личности ■

MLEKARA
SUBOTICA

5+
**bolji
od
svih!**

5+ formula za dobar

probiotske kulture ✓ za bolji im
kalcijum ✓ za jače ko
proteini ✓ za snažniji
magnezijum ✓ za bolji p
mlečna mast ✓ za više en

Proizvodi
AD "Mleka
Tolminska
www.mlek

www.mlekara.co.yu

Tolminska 10, Subotica

tel: 024/567-640 fax: 024/566-395

ХАСКИ ДРУГ СА СЕВЕРА

ПАС

Кад се изненада заустави, Бој изгледа као да се смеје: уста су му отворена, језик исплажен, дахће. Човек се некако осећа кривим док га пси вуку у санкама, поготово кад се појави узбрдица. Али, ни су пси глупи, поготово не ови којима је посао да путнике и туристе превозе по снегу и леду. На узбрдици се пас заустави, окрене и погледа возача: то је знак да треба да сиђе са санки и мало их погура. Да се не поверује!

Бој је аљаски хаски, као и Броунг који „каска“ уз њега. Испред њих су Шанел и Ти Лу, два сибирска хаскија, али вођа је Квапи, предивни бели двогодишњи хаски с Аљаске. Кад он стане, сви стану. За место вође изборио се снагом и ауторитетом. Све се догађа у области Сагеној, ретко насеље-

ном делу покрајине Квебек, где постоје само усамљене фарме и мирна села сасвим наомак леденог севера. Легенда каже да су пре неколико векова ове крајеве походили ловци на крзна и копачи злата. Данас ту живе углавном дрвосече, а долазе туристи жељни пустоловина.

Хладни су то и негостољубиви предели где се зими температура спушта и до 40 степени Целзијуса испод нуле, а снег прави дебели бели покривач. Због сурове климе, ту живи мало становника. Али, природа изгледа божанствено, потпуно је очувана и незагађена, украшена мноштвом језера (прича се да их има 20.000). Обилажење најјужнијег фјорда северне Земљине полулопте, Сагеноја, на чијем крају је град Квебек, а улаз гледа у Лоренсов залив, невероватно је искуство:

Туристичка пустиловина у санкама обично креће из места Сен Дејвид де Фалардо на обали фјорда Сагеној, које се налази на 250 километара северно од града Квебека.

понекад, ту се могу видети китови белуге, а трке или вожња на санкама у које су упрегнути пси главни је циљ посете туриста склоних пустиловини.

Тек у последњих 10–15 година почео је да се развија овај вид туризма и то захваљујући неколицини Европљана који су, случајно обилазећи ове пределе, с чуђењем запазили да се тога пре нико није сетио. Почели су да оснивају туристичке агенције којих данас има неколико, а главни циљ боравка је километрима дуга вожња

У РАДНОМ ОДНОСУ

Пролазећи кроз бескрајно велике шумске области Квебека у Канади, где се километрима не може видети ни жива душа, присуство ових паса велика је утеха: не само што вуку санке које су једино могуће превозно средство, него су човеку и једино друштво

ВИТЕЗОВИ ЛЕДЕНИХ ПИСТА

Узбудљива вожња санкама са псима кроз ледене пределе зове се „следог“. Вучну снагу чине четири или шест паса и вођа, челни пас кога слушају сви други. Најотпорније и најбрже расе паса са севера су сибирски хаски, гренландез,

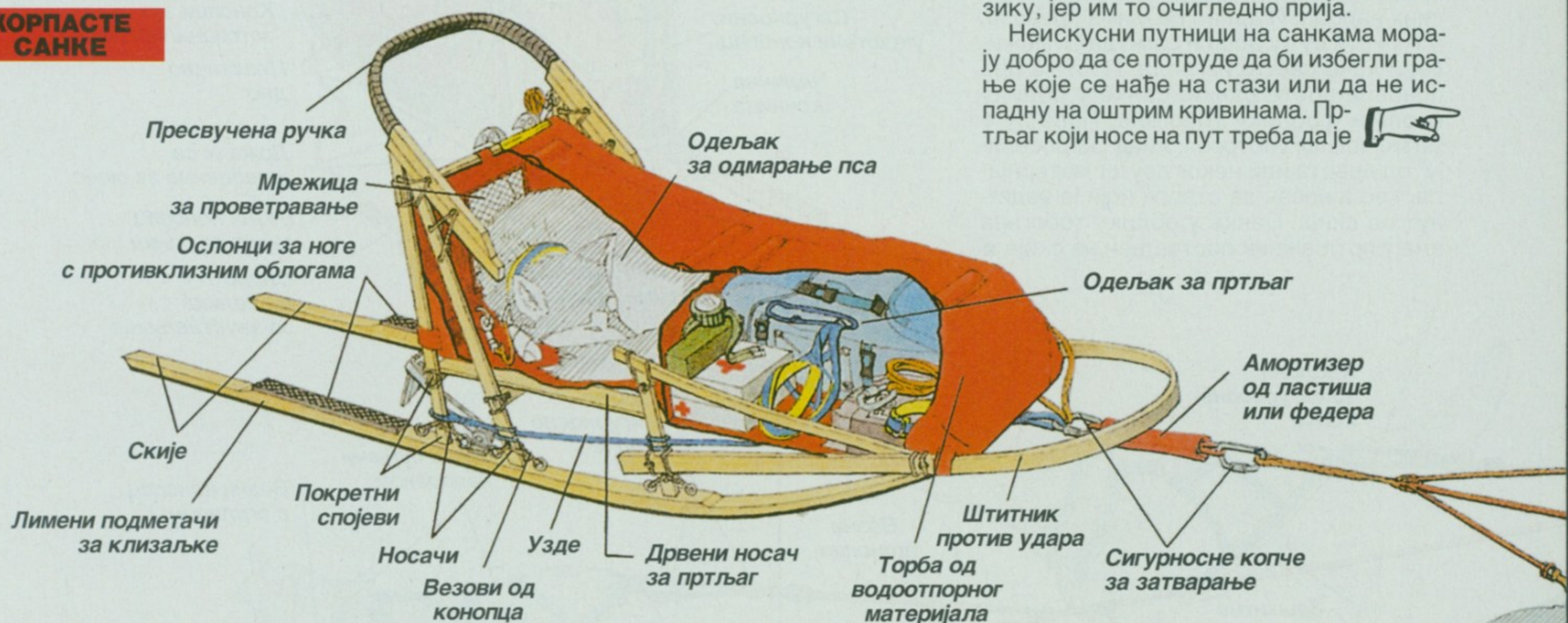
руски самојед, аљаски маламут и аљаски хаски. И у запрези паса вођа се назива мушер.

Псима се управља наредбама које звуче отприлике: гиии(десно), хааав (лево), уоооо (стој) или хаик (крени). Пошто

човек и пси чине тим, команде се морају издавати јасно и одлучно. Иза вође су два пса које називају „свинг догс“: они по потреби могу да га замене. Последњи у запрези су „вил догс“ и они су најснажнији и најотпорнији. Успут им можете причати или певати и на матерњем језику, јер им то очигледно прија.

Неискусни путници на санкама морају добро да се потруде да би избегли грање које се нађе на стази или да не испадну на оштрим кривинама. Пртљаг који носе на пут треба да је

КОРПАСТЕ САНКЕ

санкама, са спавањем у шумским забранима или импровизованим шаторима. Шикутими, североисточно од града Квебека, последње је место где је човек још у додиру с цивилизацијом, где могу да се набаве намирнице и пиће или поседи у неком топлом кафећу: надаље више нема путева, већ само снежних стаза, санки и паса који су човеку једино друштво и спас.

У зависности од аранжмана, у леденој природи туриста може да проведе два или више дана и да пређе од четрдесет до сто и више километара, наравно, у пратњи водича који се овде зове мушер. Његов посао није нимало лак. Кад се заврши дневна јурњава на санкама, која често траје и девет сати, он се бави другим пословима: сече дрва за потпалу, буши ледени покривач на језеру великом ручном бургијом да би дошао до воде, кува храну, одвезује псе из запреге и везује за дрвеће, храни их залеђеним коцкицама меса, а онда прави удубљења у снегу у која ће да се смести једна врста веома отпорног шатора који су некада користили ловци.

Сутрадан све испочетка. Дотле је дошљак из неког другог краја света већ нау-

Оваква возња сигурно се памти читавог живота.

чио како да одржава равнотежу на санкама и како да управља псима: сад већ може да ужива у пределима који га окружују, потпуној тишини или да посматра хаскије који на необичан начин успут гасе жеђ. Једноставно избаце језик са стране и лизну снег. Понекад ту може да се види лисица, ређе рис или дивља патка. Марта месеца почињу прве кише које отапају снег и лед, па се сви добро чувају да не пропадну у ледену воду заједно са санкама.

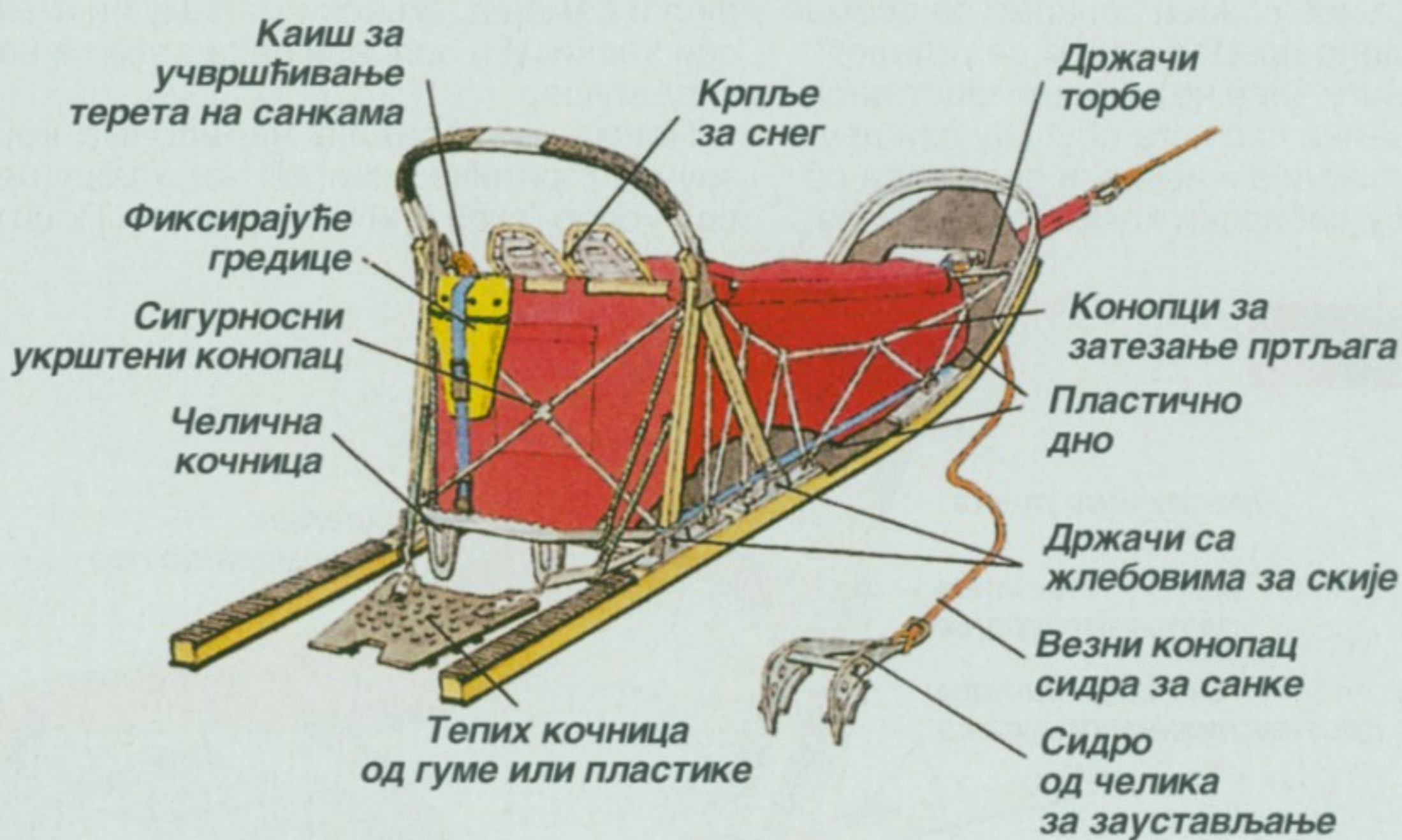
Неки од водича факултетски су образовани. Дејвид, један од њих, три године је на факултету у Шикутимију студирао „активности у дивљини и пустиловни туризам“, савладавши технике како се постаје вођа и како се преживљава у тешким околностима. Дипломски испит састојао се од два месеца боравка у дивљини, где студенти одлазе без резерве хране, баш као што су ту некада живели ловци на крзна. Како се негују и лече пси такође мора да се научи, али они се изнад свега – воле ■

З. М.

ТОБОГАНСКЕ САНКЕ

лак и у њему увек да се нађу крпље за ходање по снегу.

Осим моторних санки, које Канађани возе подједнако радо као и аутомобиле, али су ипак новијег датума, санке са запрегом паса су превозно средство које је већ вековима у употреби и које је омогућило преживљавање многих номадских народа. И данас се њима превозе, а туристи су ту дошли само да би доживели како све то изгледа. Постоје две основне врсте санки: санке у облику корпе и у облику тобогана. Прве су у много чешћој употреби, имају „каросерију“ од дрвета или неког другог материјала, као и носач за ствари који је уздигнут од скија. Санке у облику тобогана имају пртљажник постављен на скије ■

БОРБА ЗА НАСЛОН

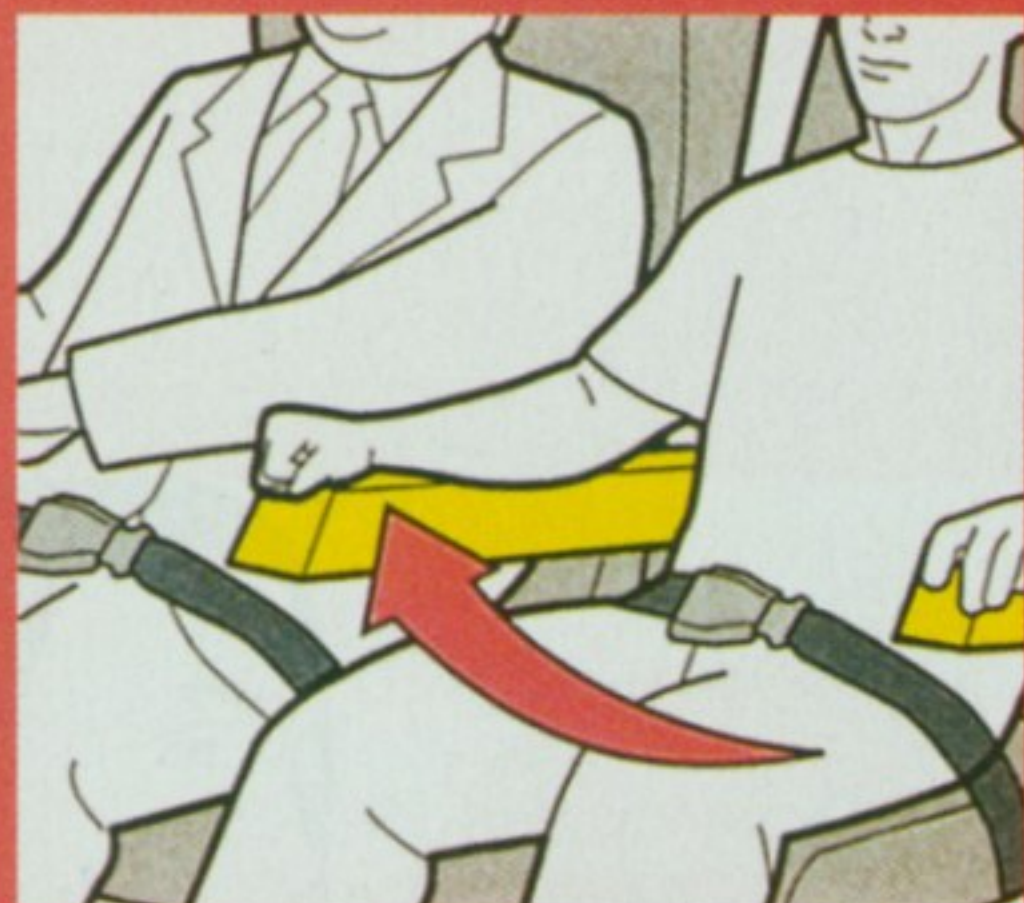
Кад дуго путујете авионом, сваки центиметар седишта је важан, а нарочито наслон за руке. Ево како да га освојите ■

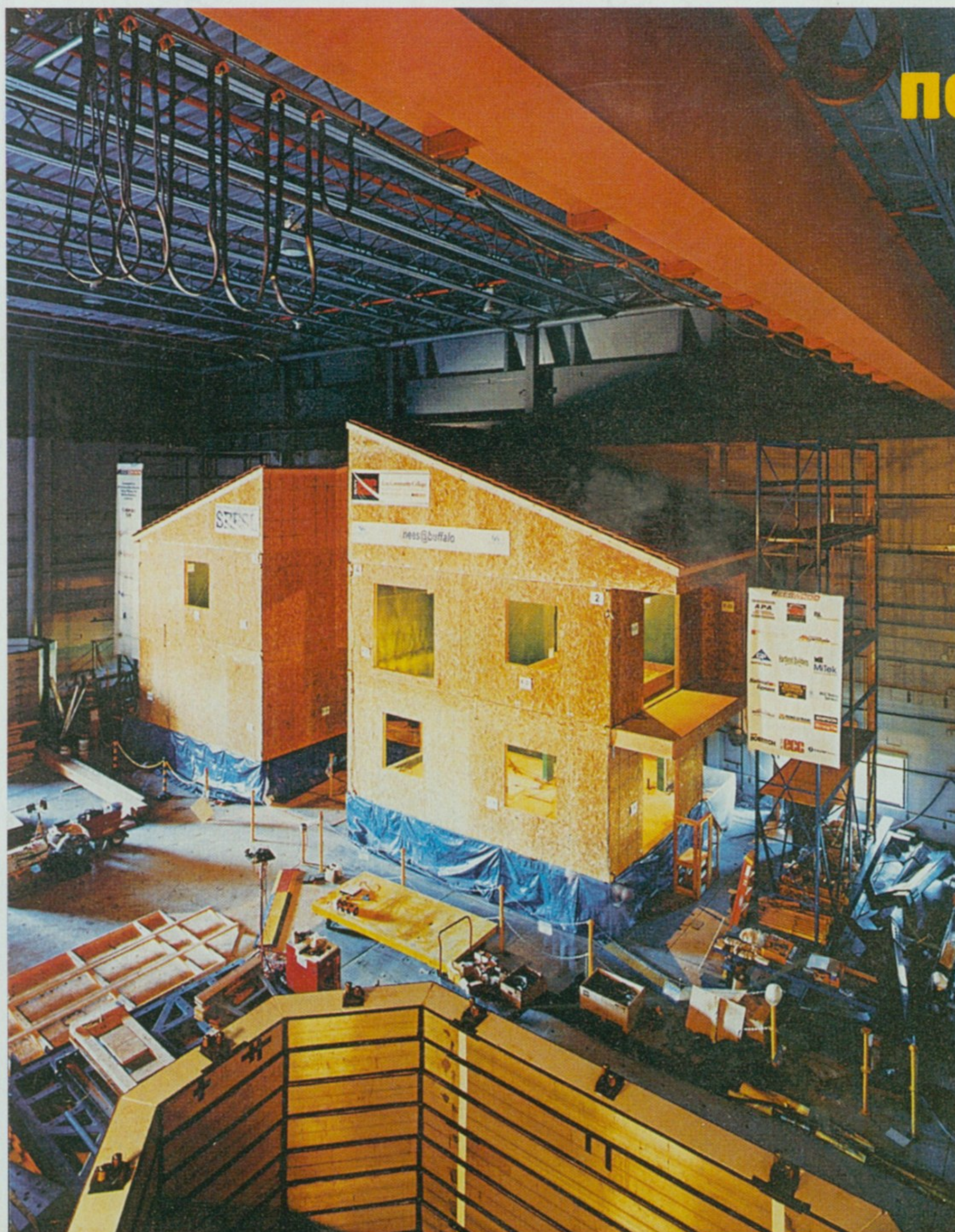
1. На пола узлетања, оборите своје седиште пет центиметара.

2. Ставите лакат у настали процеп између наслона свог и сапутниковог седишта.

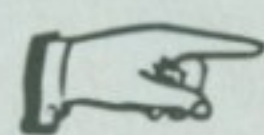

3. Постепено померајте длан према наслону за руке, све док не освојите простор само за себе.

ПОТРЕСНИ ПРИЗОР

Ова замало завршена двоспратна кућа осуђена је да буде уништена. Грађевински инжењери с пет америчких универзитета мукотрпно су је направили у Њујорку на такозваним плочама за дрмусање. Кућа је подвргнута низу снажних симулација земљотреса. Најјачи је био 6,7 степени, што одговара јачини удара који су претрпеле зграде у кругу од осам километара од епицентра земљотреса који је 1994. године погодио Нордриџ у Калифорнији. Иначе, кућа је опремљена с 250 сензора и много видео-камера помоћу којих се прате последице потреса. Истраживачи ће испитати прикупљене податке да би утврдили утицај земљотреса на различите врсте грађевинских материјала, а истовремено ће да провере и како делују системи за заштиту од земљотреса. Кад то заврше, одлазе у јапански Мики Сити где се налази највећа „плоча за дрмусање“ на свету. Тамо ће да саграде и униште шестоспратну зграду, а цео подвиг биће снимљен мноштвом видео-камера ■

ПРОТИВ ПРИСЛУШКИВАЊА

Мислите да вам неко прислушкује телефон? Лако ћете га насамарити уз помоћ високог „Ц“. Мат Блејз, професор компјутерских наука на Универзитету у Пенсилванији, раставио је опрему за прислушкивање на саставне делове и открио неколико грешака.

Да не би непотребно снимали тишину док је телефонска слушалица спуштена, људи који прислушкују разговор пуне високи „Ц“ чим се веза прекине и тиме дају сигнал уређају да престаје снимање. Али, свако ко има МРЗ плејер и снимак високог „Ц“ може пуштањем тог звука да искључи прислушни уређај и да открива државне тајне ■

1. Имате осећај да вам неко прислушкује телефонске разговоре.

2. Скините снимак високог „Ц“ са Интернета (корисна адреса: www.crypto.com/papers/wiretapping) и пуштајте га непрестано током телефонског разговора. Можете га слободно утишати тако да звучи као позадински шум.

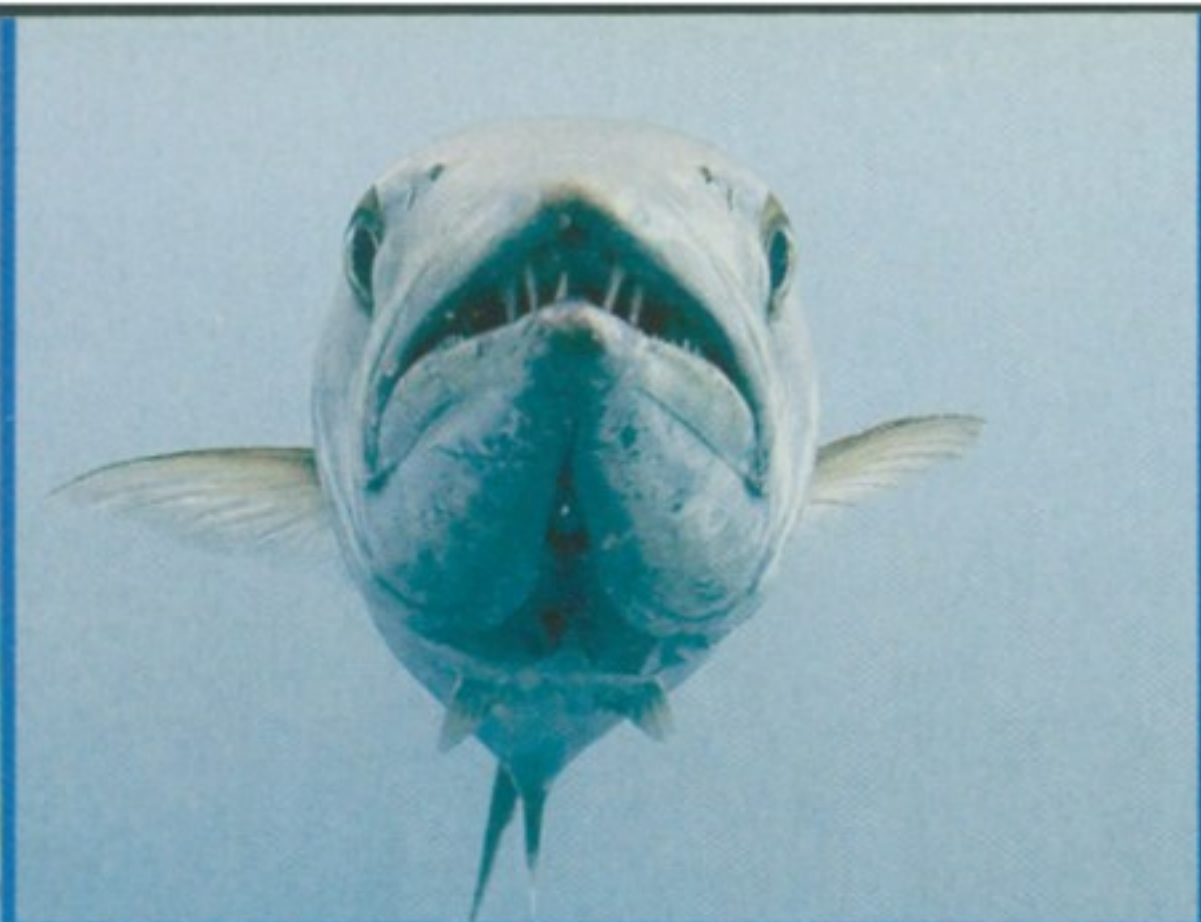

3. Немојте стати само на томе – збуните потпуно оне који вас (можда) прислушкују. Усред разговора пустите снимак високог „Ц“ само на секунд, а затим без прекидања везе окрените неки други телефонски број. Прислушни уређај протумачиће ово као нови позив.

TEENAGE TV PEĐOLINO
subotom od 10:10

Свет у БРОЈКАМА

РИБА СВУДА ОКО НАС

● Од 16.000.000 тона

планктона, ситних животиња и бентоса, организама који живе на дну океана, а храна су риба, 14.000.000 тона згуснуто је на само 8 одсто укупног океанског простора ■

● 2.000.000 квадратних километара

приближна је површина подручја на коме Гренланд, највеће острво на свету, има право на риболов ■

● 198,5 килограма

годишња је потрошња рибе по глави становника на Малдивским острвима, док по житељу Јапана, највећем светском извознику, она годишње износи само 63,8 килограма ■

ПОДТИТНИ
ЗАБАВНИК

16. 3. 2007.

● 10.000.000 тона

годишњи је улов рибе у Јапану, по чему је ова земља прва у свету ■

● 70 одсто

извоза на Исланду чине риба и производи од рибе ■

● 30 метара

широка је вучна мрежа у облику кесе која се вуче уз морско дно и користи се у лову на рибе које живе у

великим дубинама, првенствено бакалар ■

● око 25 одсто

светских потреба за беланчевинама животињског порекла задовољава се рибом и другим морским плодовима ■

● више од 1/3

укупне производње уља од бакалара потиче с Исланда, који је уједно и његов највећи потрошач ■

● 7,6 милиметара

дугачка патуљасти пандак или гоби (Pandaka rugmaea), врста рибе која живи у водама Филипина, користи се као мамац за лов на веће рибе ■

— педесет пет —

И ТО ЈЕ
УМЕТНОСТ

ВИСИНСКЕ ПРИПРЕМЕ

Највећи светски градови прилично брзо стреме у висину. Број облакодера подигнутих између 2001. и 2012. године биће готово једнак укупном броју свих саграђених у 20. веку. Док „висински градови“ као што су Хонгконг и Њујорк настављају да нижу издужене монолите, најдраматичније промене десиће се у „ниским“ градовима. Захваљујући глобализацији и миграцији становништва у градска средишта, градови који су некад имали свега

неколико кула претварају се у мале Менхетне. На пример, Мајами је 1999. године имао свега пет великих облакодера (зграда виших од 150 метара), а до 2012. имаће чак 71. Слично њему, и у Дубаију, у Уједињеним Арапским Емиратима, који је 1999. године имао два облакодера, до 2012. године требало би да има 90 ■

■ Будући облакодера
■ Постојећи облакодера

ДУБАИ

Град држава Дубаи претвара се у ново трговачко средиште Блиског истока, али истовремено и у право дечије игралиште за највеће богаташе. У једном од тамошњих часописа процењено је да се 25 одсто свих кран дизалица на свету налази сада у Дубаију. Највише зграде биће подигнуте махом у четвртима Марса Дубаи и Џамирија Лејк Тауерс ■

МАЈАМИ

За становнике Кариба и Јужне Америке Мајами означава својеврсна „врата народа“. Пораст становништва утицао је на развој града који је сада средиште банкарства и пословности на југоистоку САД. То подразумева и већи број облакодера. До 2012. године у ширем центру града подићи ће се 36 облакодера, као што се види на нашој слици ■

762
метра

610
метара

457
метара

305
метара

152
метра

Лоте Врлд II хотел, Сеул, Јужна Кореја: 800 метара

Бурџ Дубаи, Дубаи, Уједињени Арапски Емирати: 705 метара

Инчон торањ 1 & 2, Инчон, Јужна Кореја: 640 метара

400 Норт Лејк Шор Драјв, Чикаго, САД: 610 метара

Московска кула, Москва, Русија: 600 метара

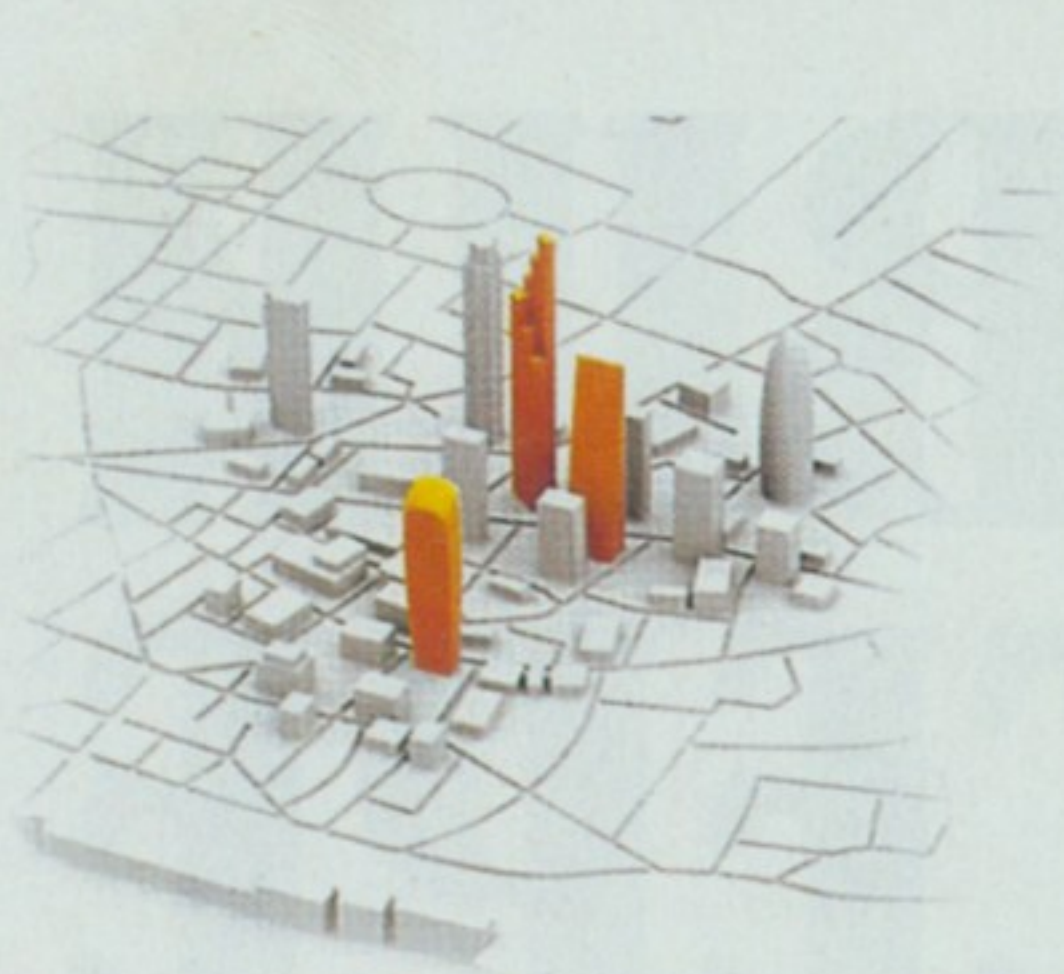
Међународни пословни центар, Сеул, Јужна Кореја: 580 метара

Кула слободе, Њујорк, САД: 541 метар

Тајпеј 101, Тајпеј, Тајван: 510 метара

Бусан Лоте торањ, Бусан, Јужна Кореја: 495 метара

Шангајски светски финансијски центар, Шангај, Кина: 492 метра

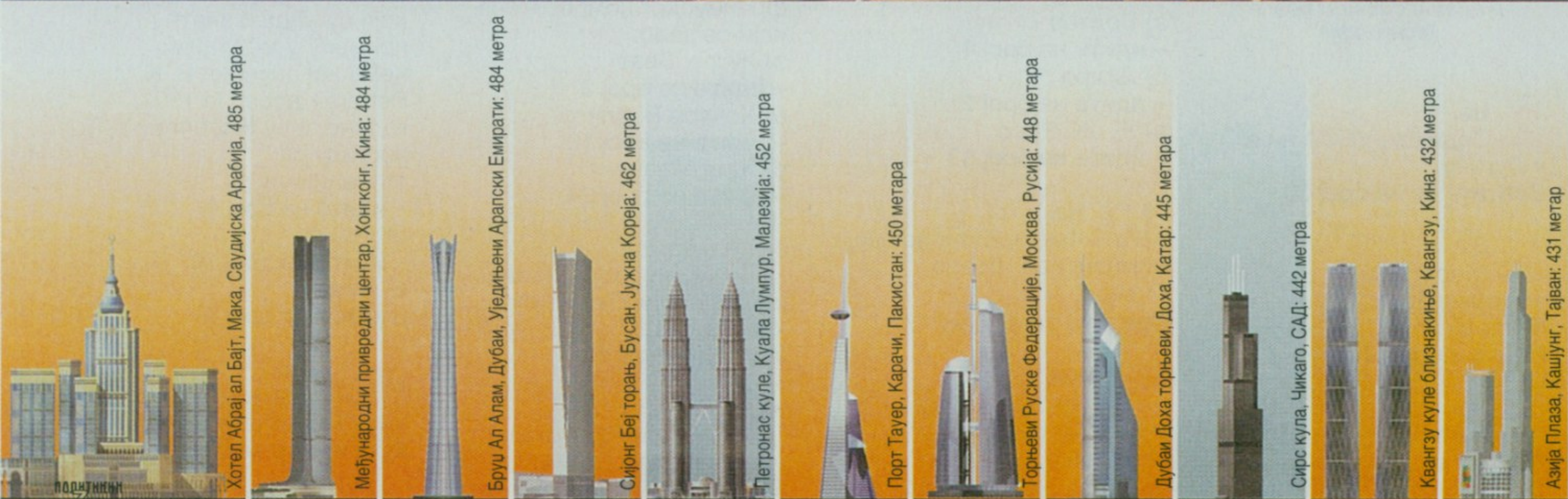

ЛОНДОН

Са приближно 7,5 милиона становника, Лондон је најнасељенији град у Европској заједници. Истовремено је и главно пословно средиште Заједнице. Недавни развој више управних зграда великих банака на Канари Ворфу (десно) претворио је ову четврт у други центар града. Сити, који је вековима важио за пословно средиште (горе), упустио се стога у сопствена грађевинска проширења ■

НАЈВИШЕ ЗГРАДЕ НА СВЕТУ 2012. ГОДИНЕ

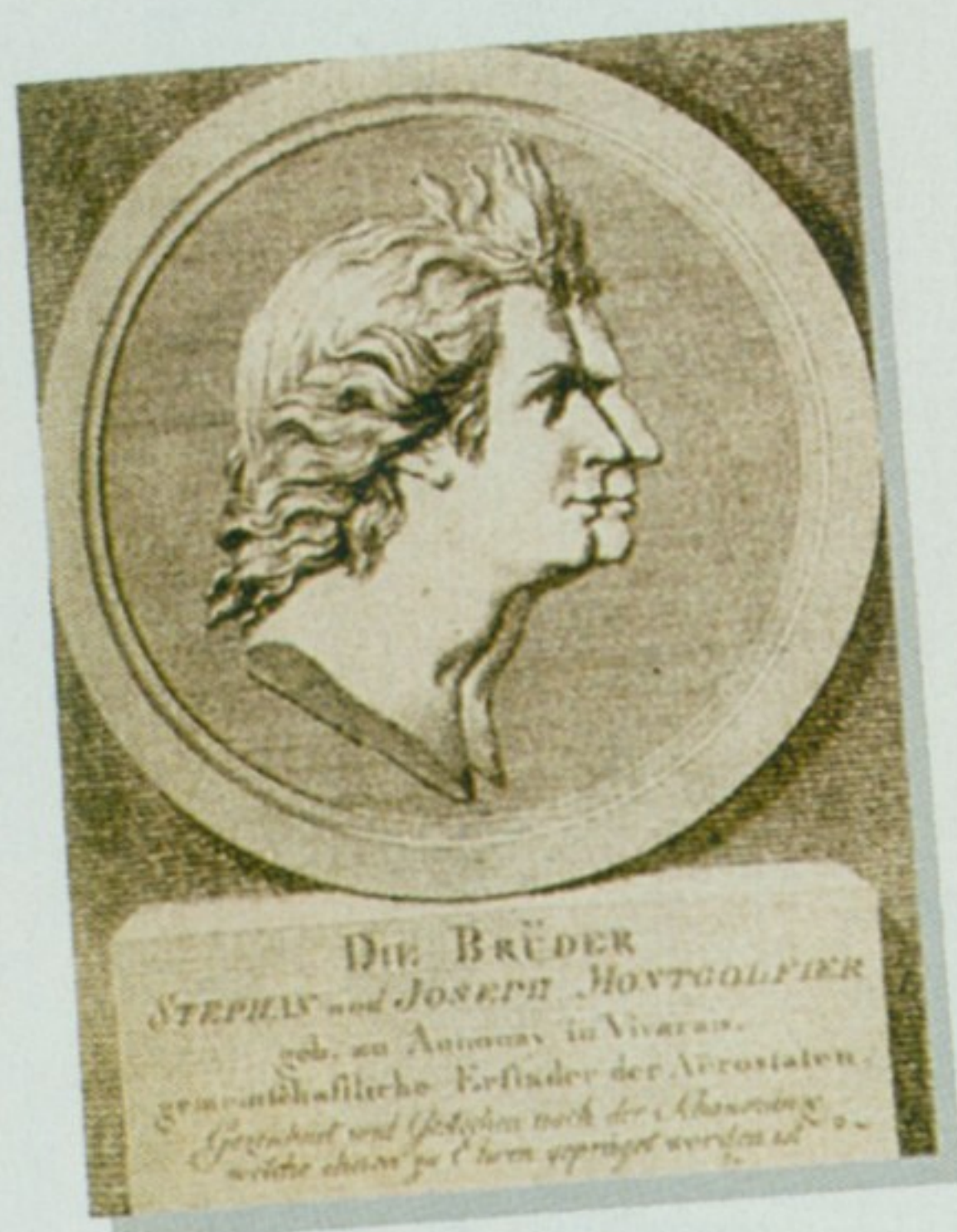
До 2012. године титулом домаћина највише зграде на свету китиће се разни градови, од Тајпеја на Тајвану (Тајпеј 101 тренутни је рекордер) до Сеула, па Дубаија и назад до Сеула. Чикашка кула Сирс, данас највиша зграда у Сједињеним Америчким Државама, неће бити чак ни у првих десет ■

Проверите шта сте научили у школи, али и читајући наш и ваш лист

ЛОВЦИ НА БИСЕРЕ У БАЛОНУ

1. Браћа Монголфје, Жозеф и Етјен, изумели су и 1783. године први пут јавно испробали једно саобраћајно средство. Тај њихов изум зове се:
а) Балон
– идите на број 12
б) Бицикл
– идите на број 19
в) Трицикл
– идите на број 26

Медаља с ликом браће Монголфје

2. Не.
Седиште УЕФА није у Лугану.
Вратите се на број 30.

3. Да.
Жорж Бизе компоновао је „Ловце бисера”.
Идите на број 20.

4. Не.
Волтер није смислио тај слоган.
Вратите се на број 9.
педесет осам

5. Чарлс Доџсон било је право име и презиме дечијег писца који се прославио под псеудонимом:
а) Л. Ф. Баум
– идите на број 7
б) Луис Керол
– идите на број 13
в) Р. Л. Стивенсон
– идите на број 32

6. Не.
Волга се не улива у Црно море.
Вратите се на број 20.

7. Не.
Л. Ф. Бауму није било право име Чарлс Доџсон.
Вратите се на број 5.

8. Погрешно.
Рендген није добио Нобелову награду за медицину.
Вратите се на број 25.

9. Слоган „liberté, égalité, fraternité” (слобода, једнакост, братство), који је касније постао борбени поклич Француске буржоаске револуције из 1789. године, смислио је познати филозоф:
а) Волтер
– идите на број 4
б) Дидро
– идите на број 21
в) Ж. Ж. Русо
– идите на број 33

10. Не.
Хектор Берлиоз није компоновао „Ловце бисера”.
Вратите се на број 17.

11. Не.
Кисеоник није обавезни састојак тих једињења.
Вратите се на број 14.

12. Да.
Браћа Монголфје изумела су балон који је летео помоћу загрејаног ваздуха.
Идите на број 5.

13. Тачно.
Луис Керол био је псеудоним Чарлса Доџсона.
Идите на број 9.

14. Органска једињења се од неорганских разликују по томе што обавезно садрже један од ових хемијских елемената:
а) Кисеоник
– идите на број 11
б) Угљеник
– идите на број 22
в) Водоник
– идите на број 37

15. Да.
Седиште УЕФА је у Ниону.
Идите на број 35.

16. Не.
Рендген није добио Нобелову награду за хемију.
Вратите се на број 25.

17. Опера „Ловци бисера” дело је француског композитора који се звао:
а) Жорж Бизе
– идите на број 3
б) Хектор Берлиоз
– идите на број 10
в) Жил Масне
– идите на број 24

18. Да.
Гонерила, Регана и Корделија кћерке су краља Лира.
Идите на број 40.

19. Не.
Браћа Монголфје нису изумела бицикл.
Вратите се на број 1.

20. Најдужа европска река Волга извире у Валдајској гори и, после 3530 километара, улива се у:
а) Црно море
– идите на број 6
б) Каспијско језеро
– идите на број 29
в) Аралско језеро
– идите на број 38

21. Нетачно.
Дидро није аутор тог слогана.
Вратите се на број 9.

22. Тачно.
Органских једињења нема без угљеника.
Идите на број 17.

23. Не.
Плутон од тада није два пута обишао око Сунца.
Вратите се на број 40.

24. Погрешно.
Жил Масне није компоновао „Ловце бисера”.
Вратите се на број 17.

25. За откриће рендгенских зрака, који су нашли знатну примену у медицини, немачки научник В. К. Рендген добио је 1901. године прву Нобелову награду за:
а) Медицину
– идите на број 8
б) Хемију
– идите на број 16
в) Физику
– идите на број 34

26. Не.
Браћа Монголфје нису изумела трицикл.
Вратите се на број 1.

Средишњи детаљ једне гравире са три девојке као отелотворење Републике Француске.

27. Нетачно. Плутон од тада није једном обишао око Сунца. Вратите се на број 40.

28. Погрешно. Магбет није њихов отац. Вратите се на број 35.

29. Да. Волга се улива у Каспијско језеро. Идите на број 25.

30. Седишта Светске и Европске фудбалске федерације (ФИФА и УЕФА) налазе се

у Швајцарској. ФИФА је смештена у Цириху, а УЕФА у:
а) Лугану – идите на број 2
б) Ниону – идите на број 15
в) Базелу – идите на број 39

31. Не. Ричард III није њихов отац. Вратите се на број 35.

32. Погрешно. Р. Л. Стивенсон није био псеудоним Чарлса Доџсона. Вратите се на број 5.

33. Тачно. Тај слоган смислио је Ж. Ж. Русо. Идите на број 14.

34. Да. Рендген је први добио Нобелову награду за физику. Идите на број 30.

35. Гонерила, Регана и Корделија кћерке су насловног јунака једног познатог Шекспировог дела. Реч је о:
а) Краљу Лиру – идите на број 18
б) Магбету – идите на број 28
в) Ричарду III – идите на број 31

36. Тачно. Плутон од тада ниједном није обишао око Сунца јер му је за тај пун круг потребно пуних 247 година. И овде је, у ствари, крај нашег квиза.

37. Не. Водоник није тај хемијски елемент. Вратите се на број 14.

38. Погрешно. Волга се не улива у Аралско језеро. Вратите се на број 20.

39. Нетачно. Седиште УЕФА није у Базелу. Вратите се на број 30.

40. Чланови Међународног астрономског савеза прошлог лета су одлучили да се Плутон више не сматра планетом. То је учињено због тога што Плутон нема своју гравитацију, заобљен облик и орбиту која се не преклапа с орбитама других планета. Плутон је откривен 18. фебруара 1930. године и од тада је око Сунца обишао:
а) Два пута – идите на број 23
б) Једном – идите на број 27
в) Ниједном – идите на број 36

Плутон виђен кроз телескоп са Земље

Кад саберете све освојене бодове, по систему – 3 за погодак у првом, 2 за други и 1 за трећи покушај, свој успех вреднујте овако:
свих 30 бодова – савршен;
29–26 – одличан;
25–21 – врло добар;
20–16 – добар;
15–11 – довољан;
10 – недовољан ■

Ј. Р.

— педесет девет

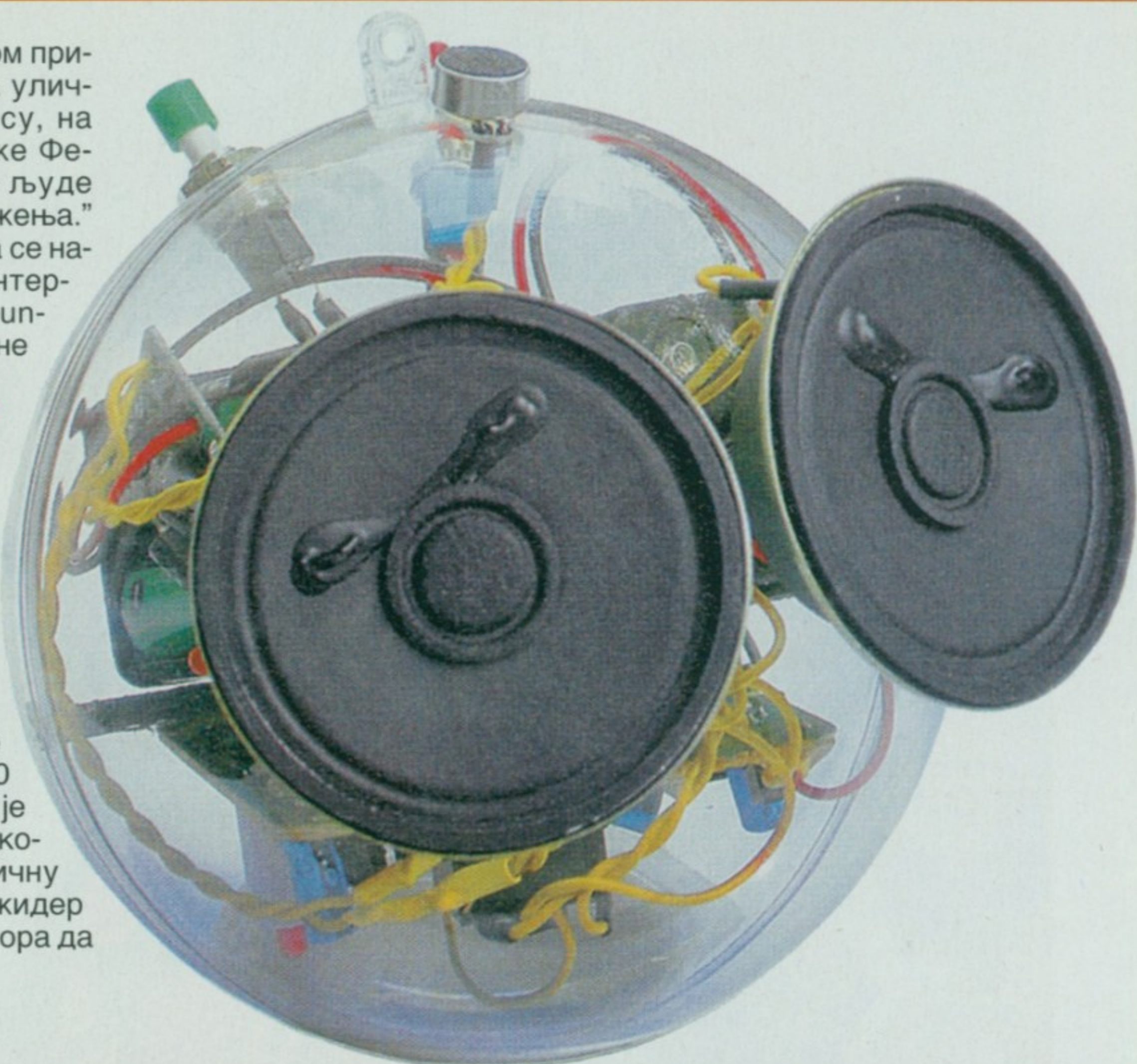
„Желео сам да звуком привучем пажњу људи на уличну уметност као што су, на пример, графити”, каже Феликс Бек. „Звук чини људе свесним њиховог окружења.”

Звучне бомбе могу да се на руче преко Бековог Интернет сајта www.sounddbombs.info, али он их не

ПСССТ! ПАЗИ ОВАМО!

Берлински дизајнер Феликс Бек смислио је начин да градове заспе буком. Његове звучне бомбе емитују кратке звучне записе (цитате Шекспирових дела, звуке „пуштања ветра”, или било шта друго што власник пожели да забележи) случајним пролазницима. Необична бомба начињена је од провидне пластичне лопте промера 15 центиметара у којој је плочица са штампаним колима, напајање од 6 волти и сензор покрета који укључује звучни запис.

продаје свакоме. Заинтересовани морају прво да поднесу молбу у којој ће детаљно да опишу за шта намеравају да искористе звучну бомбу и колико су спремни да плате за њу. Бек је до сада примио око 2500 молби. Најзанимљивија је била молба једне жене која је хтела да ову необичну нараву стави на фрижидер тако да је подсећа да мора да издржи са дијетом ■

МУЗЕЈ РОБОТА

Прошле јесени у Јапану је отворен први музеј робота назван „Robothink” (игра речи, think значи мислити). Изложбени простор површине 2600 квадратних метара налази се у некадашњем складишту половних аутомобила у Нагоји, где су изложени прави роботи, као и модели филмских творевина или копије робота. Ту су сви: од Робија из „Забрањене планете” до „Сонијевог” Аиба. „Хондин” Асимо и „Мицубишијев” Вакамару чак и опште с посетиоцима. У музеју постоји и библиотека, кафетерија и продавница поклона у којој се поред незаобилазних шоља и мајица могу купити и прави роботићи по цени од 5000 долара ■

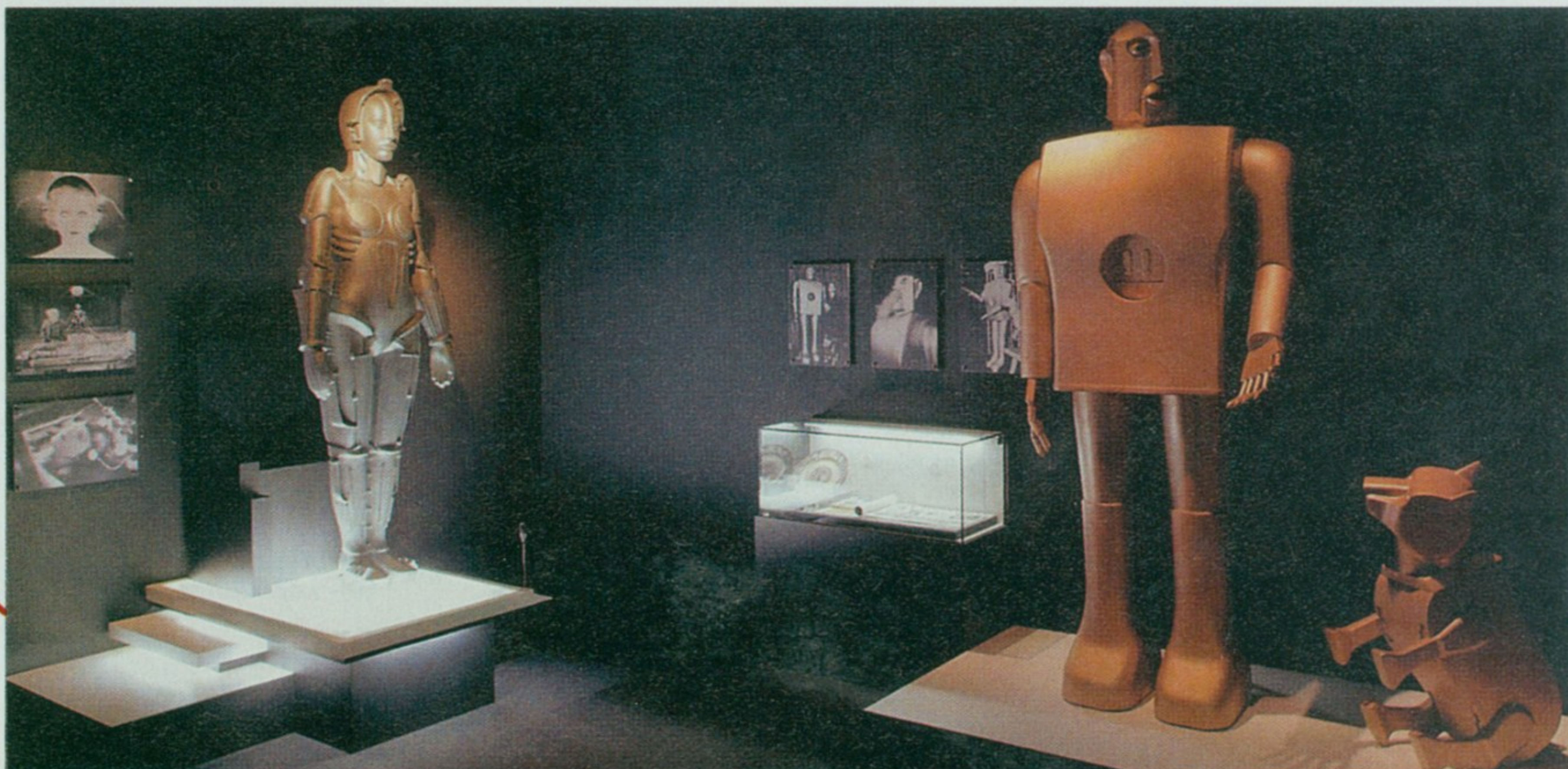
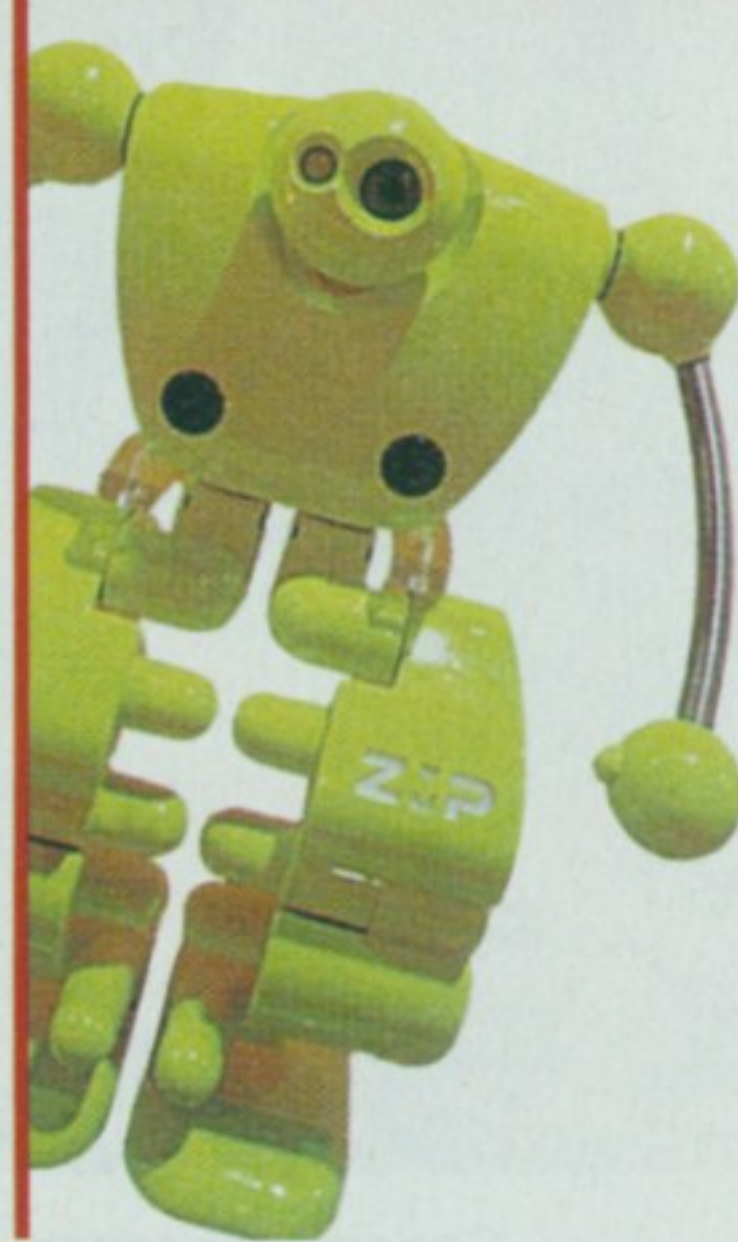
PaPeRo има CCD очи које препознају изразе лица и рукопис.

KHR-2 се преобраћа из двоножног у четвороножног робота и обратно.

Nuvo је веома окретан, одговара на гласовне команде и телефонске позиве.

ЛИЧНИ ПЕЧАТ

Хиљадама година Јапанци су користили ханко – печате од резбареног дрвета – за потписивање докумената. Међутим, ту застарелу технику данас је лако ископирати, што је довело до бројних случајева ханко кривотворе-

ња и крађе. Зато је „Мицубиши“ произвео нарочити печат који копира власников лични знак помоћу низа концентричних челичних прстенова. Печат се закључава бројчаном шифром сличном оној на коферима. Кад се унесе шифра, концентрични кругови се обрну и поравнају у жељени положај ■

БАБУШКЕ ИЗ ЈАПАНА

У Јапану се важне животне одлуке не доносе простим бацањем новчића. Уместо тога користе се фигурице назване Уназукин, по изгледу веома налик на руске бабушке. На постављено питање одговарају потврдним климањем главе

или одречним померањем лево-десно, уз пропратне звуке. Само у Јапану продато је око милион ових луткица по цени од 13 долара, а пре годину дана појавиле су се и у неким западним земљама. Помама за љупким луткицама не јењава, а произвођачи – „Бандаи“, који су свету подарили тамагочија – опет задовољно трљају руке ■

КАО НЕКАД

Пре но што су се игре претвориле у занимљиви свет пиксела, имале су челичне кугле. Један од типичних представника је флипер с темом „Марвелових“ суперхероја и суперзлоћа који се може наћи у умањеној верзији (две трећине оригинала) по цени од 400 долара. Има све што је потребно – трепћуће лампице, стазе, бампере, спинере, LED осветљење корисног дела табле, звучне ефекте, музику и гласове кључних ликова као што су Волверин, Магнето, Доктор Дум и остали ■

РОДНА ГОДИНА

Не морате бити дипломирани енолог да бисте правили добро вино. Овај уређај којим се управља уз помоћ рачунара помоћи ће вам око ферментације. Наручите одговарајуће грозђе и убаците га у казан од нерђајућег челика запремине 75 литара. Грозђе ће се муљати под теретом од 2 тоне, а рачунар који је повезан бежичним путем пратиће нивое шећера, киселине и температуру наредне две недеље преко одговарајућих сензора. После тога преостаје само да се вино пребаци у хрasto-во буре где ће мало да одлежи, а после да се преточи у боце. Живели ■

Филолози, туризмолози,
технолози, гишарисше
и остали из „Забавника“

ЗАБАВНО ЗНАЊЕ

Знам да вам стиже велики број писама, али бих вам био веома захваљан кад бисте одговорили на моје питање, јер од тог одговора зависи коју ћу школу уписати следеће године. Дакле, занима ме коју школу су завршили чланови ваше редакције, као и уредник. Тачније, шта све треба да зна неко ко ради у „Забавнику“. Такође, занима ме ко је од вас задужен за организацију рубрика, распоред текстова и слика. Где све то могу да научим? Хвала унапред!

tt.kontakt@yahoo.com

Поред осталих чланова редакције, у „Забавнику“ раде и новинари који су задужени да пишу текстове, вести, али и одговарају на питања читалаца. Новинарске текстове читају и исправљају лектори и коректори. А који ће текстови ући у број одлучује уредник листа који уједно распоређује прилоге у броју: какав ће бити уводни текст, који ће бити на крају, у средини, који ће бити дужи, с више фотографија, а који краћи и тако даље. Постоји и уредник стрипа и он брине о томе да изабере најзанимљивију причу у стрипу.

Кад су текстови одабрани и одлучено о њиховом редоследу у броју, посао преузима технички уредник, односно – дизајнер. Уколико фотографије нису довољне, технички уредник позива у помоћ илустраторе. О оштрини фотографија у листу брине мајстор за скенирање слика. Чланови редакције су и документариста, секретар редакције и особа која је задужена за објављивање реклама у листу, као и курир.

Шта новинар који уређује „Забавник“ или пише за лист треба да зна? Много тога, односно, све што је потребно да би објављени текст (из различитих области) био занимљив, лепо написан, а изнад свега – тачан. Дакле, да има смисла за писање и буде образована особа (која никада о себи неће мислити као о коначно образованој особи), те да ће се стално усавршавати; да има осећај за ликовни израз како би написани текстови у броју изгледали лепо; да све што ради, ради добро, тачно, али и брзо будући да све новине воде непрекидну борбу с временом; да познаје стране језике јер су многе занимљиве књиге написане на другим језицима којима се служе неки други, такође паметни и занимљиви људи.

Да би се неко бавио новинарским послом, не мора нужно да студира одсек новинарства на Факултету политичких наука. Истине за вољу, уредник „Забавника“ и не-

ки новинари завршили су управо тај факултет. Други су дипломирали на Филолошком факултету, на различитим групама (Групи за италијански језик, за Општу књижевност и теорију књижевности, за Југословенску књижевност, Групи за енглески језик...), има и дипломираних гитариста, туризмолога, инжењера технологије... Ликовни, односно технички уредници завршили су Факултет примењених уметности, дизајнерску школу. Много тога што знају, запослени у „Забавнику“ нису научили само из књига, већ радећи у „Забавнику“ ■

BEOGRAD
06.03.2007 600

POŠTOVANI GOSPODINE GRAS

FOTOGRAFIJE SU SNIMLENE 1961 GOD NA CRVENOM KRSTU,
NA POSLEDNJOJ STANICI TROLEJBUSA BR. 11.

TU JE BIO JEDAN LEP PARKIĆ.

NA SLICI SMO, JA, ĐURICA GORDANA 1953 GODIŠTE I KOJA
SESTRA OD TETKE BIJANA STOŠIĆ 1958 GODIŠTE.

JA SAM U TO VREME IMALA 8 GODINA, A KOJA SESTRA 3 GODINE.

U PARKIĆU JE BILA TRAFIKA I SVAKI PUT BI NAS RODITE OČEVI
DOVODILI TU NA DAN IZLAŽENJA ZABAVNIKA, ONI BI OTIŠLI DA
SE ŠETAJU, A MI BIŠMO OSTAJALI IŠČITAVAJUĆI I PRELISTAVAJUĆI
VAŠE I DAN-DANAS ČAROBNE NOVINE. MORALE SU DA SE KUPE
UVEK 2 NOVINE IAKO JE KOJA SESTRA U TO DOBA GREDALA SAHO
SLIKE.

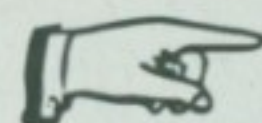
PUNO USPEHA I SREĆE U DALEKOM RADU
ŽELI VAM

ĐURICA GORDANA
NOVI BEOGRAD
BUL. ARS. CARNOJEVIĆA 152
064 1593457

ЧЕСТИТКА ИЗ ОХРИДА

Зовем се Владимир
Трајановски, живим у
Охриду, у Македонији. Имам
26 година, а са „Забавником“
се дружим већ 18, мање-
више једно право пунолетно
дружење. Требало би да
напишем књигу уколико
желим да опишем и напишем
све о „Забавнику“... У Охриду
се радо чита ваш лист. Пре
неколико година направио
сам цртеж и хтео да вам га
пошаљем, али, ето, сад је
време да то урадим. Није као
цртеж Боба Живковића, али
се надам да ће вам се
допасти. Срећан вам
рођендан, још много
рођендана и да читамо
најлепше ствари. Имаће
врло важну мисију за
човечанство.

Поздрав с југа

ОДЛИЧЈЕ ОД ТОПА

Молим вас да нешто напишете о некадашњем српском одликовању које се звало Таковски крст.

РАДЕНКО
Нова Пазова

Таковски крст је за време владавине династије Обреновић био орден за храброст. Сви примерци тог одличја направљени су од једног топа кнеза Милоша којим је код Чачка започела борба с Турцима. То

одликовање први пут је додељено на великој прослави педесетогодишњице Таковског устанка коју је кнез Михаило замислио као дотад невиђену светковину. Ова свечаност одржана је на Духове, 23. маја 1865. године и њој су присуствовали многи стари ратници, учесници Првог и Другог српског устанка. (О овоме је „Забавник“ већ писао у броју 2846 од 25. августа 2006. године.) ■

Здраво ја сам Ленка Павловић.

Волим ваш часопис и имам 7 година живим у Краљеву. Идем у први разред. Купујем ваш часопис Забавник. Имам брата Ђорђа. Имала сам рибице али нисам их хранила. Па ми је мама хранила. Башо лепо од вас што сте деци нацртали игрице па деци неће бити досадно.

Вољивас Ленка и Ђорђе

ДАНСКИ КЕКС

Обожавам дански кекс! Знам да може да се нађе у нашим продавницама,

али заиста је веома скуп, вероватно због лепе металне кутије у коју се пакује. Зато бих волела да објавиш рецепт и напишеш како се прави, па да и сама могу да га направим.

ВЕЦА
Цвијићева улица
Београд

Умесити дански кекс није нарочито тешко. Али, једно треба имати на уму: дански кекс прави се искључиво с бутером, односно маслацем, а не с маргарином. Дакле, потребно је 150 грама бутера, исто толико шећера, три жуманца, 350 грама брашна, кашичица прашка за пециво и три кесице ванилин шећера. Напре се умути омекшали маслац са шећером, додају се жуманца, а напослетку и брашно. Кад се тесто растањи, кекс се вади уз помоћ молилице и пече у подмазаном плеху у загрејаној пећници на температури од 200 степени Целзијуса десетак минута. Постоји и други рецепт у ком се, уместо три жуманца, стави једно цело јаје. Тај кекс је нешто тврђи. Без обзира на то за који се рецепт одлучиш, напослетку се печени кекс посипа ванилин шећером ■

ЈА
ХОЋУ
НОЋНИ
КЕКС!

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

1. НАЧЕЛО НИЗАЊА

У сваком реду производ прва два броја једнак је трећем, а у колонама је збир прва два једнак трећем, па је ? = 1 ■

2. ЉУБИТЕЉИ ЖИВОТИЊА

150 - 120 + 150 - 125 + 150 - 130 + 150 - 100 = 125. Значи, 150 - 125 = 25 воли све животиње ■

3. ДВА ПРИЈАТЕЉА

Девојнице редом могу имати (1, 1, 12), (1, 2, 6), (1, 3, 4) или (2, 2, 3) година, а Урош 14, 9, 8 или 7 година. Како се зна да је Урош 3 године старији од Милице, онда Урош има 9 година ■

4. ДОБРО РАЗМИСЛИТЕ!

Збир бројева у првој мрежи је 20, другој 40, трећој 60, те би у четвртој морао бити 80, што значи да је ? = 34 ■

5. ВЕНАЦ ОД КАРАНФИЛА

$1/3 + 1/4 + 1/5 + 1/6 = 57/60$. Значи, $3/60 = 1/20$ је 6 каранфила, што значи да је венац имао 120 каранфила ■

6. НАСТАВИТЕ НИЗ!

Низ наставља квадрат А. Наиме, црна куглица креће се око квадрата у смеру супротном кретању казаљке на сату, а у сваком другом потезу смањује се број белих куглица за 1 ■

7. СУВИШНИ БРОЈЕВИ

Сви бројеви у квадратима дељиви су са 5 осим бројева 158 и 68 ■

8. ПЉАЧКА БАНКЕ

Ако је Рашина прва изјава истинита, тада је прва Гашина изјава истинита. Дакле, у овом случају видело би се да су Раша и Гаша једном рекли истину. Зато би следило да је Миша тај који је два пута лагао, а то би на основу његове прве изјаве значило да је он крадљивац. Одатле бисмо закључили да су обе друге изјаве Раше и Гаше истините. Зато можемо закључити: ако Раша није провалник, то би значило да су он и Гаша два пута рекли истину, што по условима задатка није тачно. Дакле, Раша је опљачкао банку. Његова прва изјава је лажна, а друга истинита. Гаша је оба пута лагао, а Миша оба пута говорио истину ■

9. УОЧИТЕ ЗАКОНИТОСТ!

Средишњи број једнак је збиру цифара бројева који га окружују, те је ? = 22 ■

ВИРТУЕЛНА БИБЛИОТЕКА

Занима ме адреса неке виртуелне библиотеке на Интернету.

МИЛОШ СОКОЛАЦ

Једна од најстаријих библиотека на Интернету је Библиоманија. Књиге и текстове из ове библиотеке (на енглеском језику) можеш да нађеш на адреси: www.bibliomania.com

Решење ребуса:

MINAQUA

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Њир. изд. - Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941); год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)- . - Београд : Политика Магазини, 1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). - 30 см

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(Њирично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

АНАГРАМ Санторини

СПИРАЛНА ИСПУЊАЉКА

Чембало, тамбура (часност, трапаво, Оливера, Андрић, Ђелија, април, литар, „Роки“, имам, моа, АЛУ, Уб, бб) ■

УКРШТЕНИЦА

Бали, укус, К, лт, уча, Румунија, К, Евита Перон, шаран, каме, Тра, трапез ■

СКАНДИНАВКА

Психа, април, тас, а, Аркет, трактор, ОЗ, Дамир, Тара, око, етичар, К, минарети ■

ИЛУСТРОВАНА ОСМОСМЕРКА

КАФА (брод, голуб, грожђе, јаја, кафа, кључ, књига, кокошка, крушка, лала, лептир, лопта, папагај, паприка, перо, рода, ружа) ■

ЛОГОГРИФНИ РЕБУС

Бачка Паланка
(мачка, шал, алка) ■

С. Б.

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ 2875

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Срђан Јанићијевић

Заменик генералног

директора Вернер Херић

Директор Матијас Вајмер

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Издаје ПОЛИТИКА Магазини ДОО

Штампа ПОЛИТИКА АД

Графички уредник Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Јасна Лукић
Петар Милатовић
Мирјана Огњановић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Бранислав Вукомановић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони секретаријат 330-1452; 330-1456
техничка редакција 330-1454
центра 3373-111
претплата 330-1617

Огласни сектор Македонска 29, 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 387,00 дин. 3 месеца 1.160,00 дин.
6 месеци 2.317,00 дин.

Текући рачун код Комерцијалне банке

АД Београд: 205-97096-91

Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK

АД Београд је: 265-1100310005857-35

Претплату слати уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

Обавештење о претплати можете добити на тел. 330-1617

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група - Европа: 120 EUR. II група - Азија - Африка: 126 EUR. III група - Америка - Аустралија: 132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR

(или противвредност осталих валута) за иностранство вршити преко:

I DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT AM MAIN DE: DEUTDEFF

Korisnička banka: 100 9363029 0000

RAIFFEISENBANK, Resavska 22, Beograd

SWIFT CODE: RZBSRSBG

Korisnik: RS35265100000002543779

POLITIKA MAGAZINI DOO Beograd

II DRESDNER BANK AG Frankfurt am Main, Germany

SWIFT CODE: DRESDEFF

Korisnička banka: KOMERCIJALNA BANKA AD, Beograd, Sv. Save 14

Serbia

SWIFT - BIC: KOBBSR BGXXX

Korisnik: RS35205002000984500033

POLITIKA MAGAZINI DOO, Beograd

Makedonska 29, Beograd

Код уплате обавезно навести:

Претплата на лист Забавник

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines

- 11000 Београд,

Булевар деспота Стефана 24/1,

Србија или на факс ++ 381 11 330-1234

Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.co.yu

Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

Издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

Kompletan izbor sadržaja na mobilnom WAP sajtu
wap.melodije.net

MULTIMEDIJA EROTIKA IGRE MELODIJE LINKOVI

MELODIJE

MP3, REAL AUDIO,
POLIFONE, MONOFONE

EFEKTI

MP3, REAL
AUDIO

VIDEO

SPORT, SMEH

HITTOVI

6050 Poludela-Tanja Savić
6049 Mrgude-Slavica Čukteras
2217 Kolo Vlaško - Tradicionalne
6052 Sve je na prodaju-Saša Matić
2670 Blizanci - Laki
2611 Amadeus - 100 posto
6001 Ana Nikolić - Romale Romali
6029 Tina - Kabrio porše
6025 Flamingosi - Lumpenraj
6024 Hriste Bože - Tema iz Kosovskog boja
2672 PussyCat Dolls - Buttons
2562 The Black Eyed Peas - My Humps
6027 Goga - Gačice
2089 Bože pravde - Himna
2569 Sergej Cetković - Pogledi u tami
2305 Tradicionalna - Sprem te se četnici
2050 Muzika iz filma - Otpisani
2535 Viki Miljković - Mahinalno
6047 Indy-Bato bre
6053 Svedjedno-Ana Kokić
6000 Flamingosi - Ludi Letnji Ples
2674 Beyonce - Deja Vu
2675 Madonna - Jump
2624 Madonna - Sorry
2676 Lily Allen - LDN
2612 Funky G - U tvojim kolima
2616 Saša Matić - Ruzmarin
2564 Muzika iz filma - Nesanica
2653 Elena Risteska - Ninana
6003 Amadeus - Lažu te

NARODNA

6042 Stoja - Od splava do splava
2534 Seka Aleksić - Dodi i uzmi me
2627 Stevan Anđelković - Blesava
2638 Sinan Sakić - Umreću s osmehom
2655 Tina - Zaljubljena
2610 Mina - Muziku pojačaj
2615 Milica Todorović - Uporedi me
2625 Milica Todorović - Reci ja
2452 Tina Ivanović - Bunda od nerca
2620 Mile Kitić - Luda devojko
2590 Aco Pejović - Taksi
2641 Blizanci - Jednom Pokidano
2631 Jovana Pajić - Bmw
2515 Tanja Savić - Tako mlada
2589 Aco Pejović - Opušteno
2411 Darko Filipović - Ona, ona
2664 Nikola Rokvić - Oprosti mojoj mladosti
6045 Tanja Savić - Minut ljubavi
6039 Indira Radić - Bio si mi sve
6018 Marko Bulat - Laž
6016 Jovana Pajić - Tako sam htela
2518 Slavica Čukteraš - Prevari me
6048 Ista nam je tuga-Mira Škorić
6051 Povredi me-Nikola Rokvić

STRANA

2678 Fergie - London Bridge
2541 Black eyed peas - Don't phunk with my heart
2679 Robbie Williams - Love Light
2481 Gwen Stefani Feat. Eve - Rich Girl
2538 Gwen Stefani - Hollaback Girl
2540 Black eyed peas - Don't Lie
2061 Anastacia - Left Outside Alone
2680 Paris Hilton - Nothing in this World
2681 Beyonce - Ring the alarm
2682 Justin timberlake - Sexy Back
2533 Eminem - Ass like that
2062 Beyonce - Crazy
2060 50 Cent - In Da Club
2465 50 Cent - Candy shop
2571 Madonna - Hung up
2064 Britney Spears - Toxic
2678 Fergie - London Bridge
2673 RHCP - Dani California
2507 The Chemical Brothers - Galvanize

FILMSKA

2057 Sex i grad - Muzika iz serije
2055 James Bond 007 - Muzika iz filma
2459 TV Dnevnik
2568 Bolji život - Muzika iz filma
2049 Floyd - Muzika iz filma
2460 Noblice - Reklama
2456 Ko to tamo peva
2458 Smogovci - Muzika iz serije
2288 Na morskome plavom žalu
2098 South park
2054 Kum - Muzika iz filma

ZVUCI ZA SMS PORUKE

9038 Mafijaška poruka
9013 Message, Message - ludačka poruka
7012 Policijska motorola
7074 Policijska motorola 2 - Kolega javi se!
9009 Urlik zvono
9011 Prdež zvono
9014 Smeš zvono
9017 Sudar
9019 WC Šolja

ZVUCI ŽIVOTINJA

9002 Delfin zvono
9003 Slon zvono
9004 Konj zvono
9005 Majmun zvono
9006 Kokoška zvono

FAZONI ZA ZVONO

9027 Techno BEBA
9044 Ludi hrčak
9001 Srećna beba zvono
9025 Veverice "vode ljubav"
9026 Veverica izjavljuje ljubav!
7002 Aljbansko zvonice
7004 GSM turbo folk hit
7008 Mali patuljak u zvučniku
7009 Orgazam
9008 Auto alarm
7013 Porno melodija

FAZONI IZ CRTANOG FILMA

9043 Food around the corner
7062 Ptica trkačica
7064 Brzi Gonzales
7016 Ima li ludaka u tvojoj porodici?
7017 Pera kojot genije
9029 Duško dugouško
7072 Hello my baby - Singing frog
9031 Kuće Dragoljupče

FAZONI IZ FILMOVA

7001 Ajde da se drogiramo
7015 Balkanski špijun - Centrala
7019 Maratonci - Šta to radiš kume
7023 Ne spavaj mala moja - FLOYD
7026 Telefon 1 - Žikina dinastija
7025 Radovan III - Fenomenalno
7028 Tesna koža - Šojić na aparatu
7030 Jagodinka - Varljivo leto
9034 Zona Sumraka

ZEZANCIJE

7011 Oj svetla majska zoro (preži)
9024 Pčela ZOOM ZOOM
9021 Balkanski špijun zez telefonom
9040 Slada - Bosansko muvanje
9039 Luda krava
7038 Koštunica
7007 Zinem (parodija grupa Magazin)

Za **REAL AUDIO** pod brojem 9038 pošalji
AMR 9038 u sms poruci na 4621.
Za **MP3** pod brojem 9038 pošalji **MP 9038**
u sms poruci na 4621.

Za **VIDEO KLIP** pod brojem 2039 pošalji **V 2039** u sms poruci na 4621

ANIMACIJE

Za **ANIMACIJU** pod brojem 1021 pošalji **ANI 1021** u sms poruci na 4621

KOLOR SLIKE

POZADINE
ZA MOBILNI

Za **KOLOR SLIKE** pod brojem 6024 pošalji **SL 6024** u sms-u na 4621

JAVA IGRE, APLIKACIJE

Za proveru da li tvoj telefon podržava JAVA igru ili aplikaciju, poseti wap.melodije.net/isprobaj
Da bi dobio **IGRU** ili **APLIKACIJU** 3043 pošalji **JAVA 3043** u sms poruci na 4621

MTS: Polifone i real audio melodije, kolor slike i animacije se naplaćuju sa 60 din+pdv; Monofone melodije sa 35 din+pdv; Video sa 75 din+pdv; MP3 sa 90din+pdv; JAVA: 150 din+pdv.
Telor: Cena slanja sms poruke je 60 din+pdv za sve sadržaje. JAVA sadržaji se dodatno tarifiraju sa 110 din+pdv prilikom preuzimanja.

Za podešavanje GPRS-a pozovite korisnički centar:
Telor: 9863, MTS: 789

Tarifiranje 0900:
30 DIN+PDV
Poziv + svaki minut

**НЕУЗВРАЋЕНА
ЉУБАВ
ПОТПИРУЈЕ
СТРАСТ.**

Италијанска изрека

О СТРАСТИМА

**ТРАЈАЊЕ СТРАСТИ СРАЗМЕРНО ЈЕ ЈЕДНАКО
ОТПОРУ КОЈИ ПРУЖА ОДРЕЂЕНА ДАМА НА
ПОЧЕТКУ ЉУБАВНЕ ВЕЗЕ.**

Оноре де Балзак
француски књижевник
(1799–1850)

**СВЕТ ЈЕ ПРЕПУН
ЖРТАВА ВРЕМЕНСКИ
НЕУСКЛАЂЕНИХ
СТРАСТИ.**

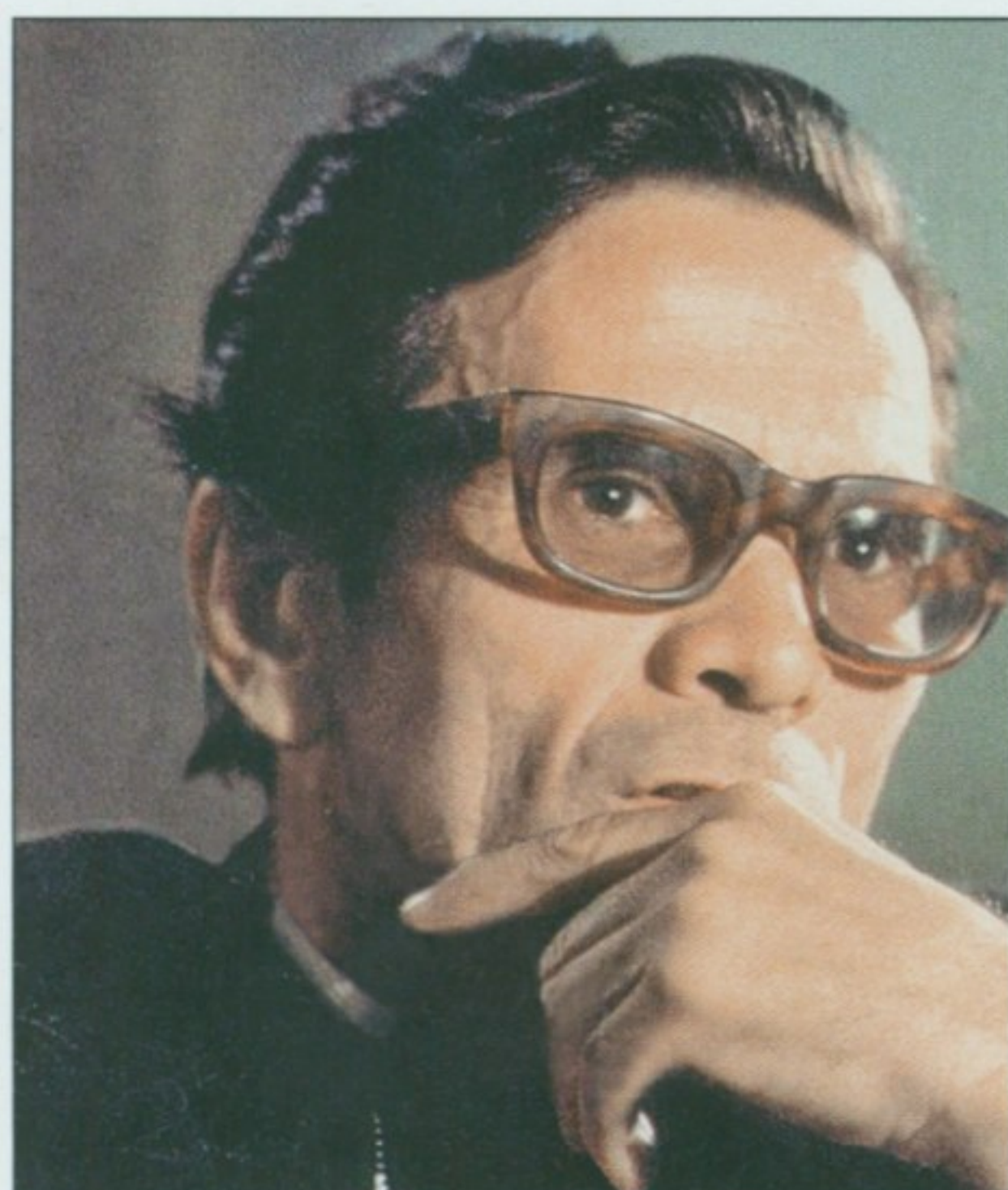
Ернест Хемингвеј
амерички писац
(1899–1961)

**СТРАСТИ ПРИБЕГАВА САМО
ОНАЈ КОЈИ РАЗУМА НЕМА.**

Цицерон
римски говорник
(106–43. пре н. е)

**ЉУДИ СЕ РАЗУМЕЈУ
ОНОЛИКО КОЛИКО ИХ
ВЕЖУ ЗАЈЕДНИЧКЕ СТРАСТИ.**

Стендал
француски књижевник
(1783–1842)

**СТРАСТИ НИКАДА НЕ
БИВАЈУ НАГРАЂАНЕ
ОПРОШТАЈЕМ.**

Пјер Паоло Пазолини
италијански песник и филмски редитељ
(1922–1975)

**СТРАСТ ЈЕ ЈЕДИНИ ГОВОРНИК
КОЈИ НАЈЧЕШЋЕ УСПЕВА ДА
НАС НА НЕШТО НАГОВОРИ.**

Франсоа де ла Рошфуко
француски мислилац
(1613–1680)

**ИНТЕЛЕКТУАЛНА СТРАСТ
ПРИЗИВА ЧУЛА.**

Леонардо да Винчи
италијански уметник и проналазач
(1452–1519)

**НЕ МОЖЕ БИТИ РУЖНО ОНО
ЛИЦЕ ЧИЈЕ ЦРТЕ УКАЗУЈУ НА
МОГУЋНОСТ ПОСТОЈАЊА
СТРАСТИ И НЕМОГУЋНОСТ
ЛАГАЊА.**

Артур Шницлер
аустријски писац и лекар
(1862–1931)

**ЈЕДИНА ПРАВА СТРАСТ
ДВАДЕСЕТОГ ВЕКА ЈЕСТЕ
СТРАСТ ПРЕМА РОПСТВУ.**

Албер Ками
француски књижевник
(1913–1960)

**РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ ЖИВОТНЕ
СТРАСТИ И ХИРА ЈЕСТЕ У ТОМЕ
ШТО ХИР ТРАЈЕ МАЛО ДУЖЕ.**

Оскар Вајлд
ирски књижевник
(1854–1900)

**СТРАСТ ПРЕМА УНИШТЕЊУ
ИСТОВРЕМЕНО ЈЕ
И СТВАРАЛАЧКА СТРАСТ.**

Михаил Бакуњин
руски револуционар, „отац“ анархизма
(1814–1876)

**ПОСТОЈИ САМО ЈЕДНА СТРАСТ,
СТРАСТ ПРЕМА ЖИВОТУ.**

Дени Дидро
француски мислилац
(1713–1784)

**СМРТ ЈЕ ЈЕДИНИ ЛЕП И ЧИСТ
ЗАВРШЕТАК ЈЕДНЕ ВЕЛИКЕ СТРАСТИ.**

Дејвид Херберт Лоренс
енглески писац
(1885–1930)

**НЕМА ТЕ ВАТРЕ КОЈА ПРЖИ КАО
СТРАСТ, НИ МОРСКЕ НЕМАНИ
КОЈА ЈЕ ЈАКА КАО МРЖЊА,
БУЈИЦЕ КОЈА ЈЕ ЈЕДНАКА
ПОХЛЕПИ, НИТИ ЗАМКЕ КОЈА ЈЕ
ОПАСНА КАО ЛУДИЛО.**

Гаутама Буда
духовни учитељ и оснивач будизма
(6. или 5. век пре н.е)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД

GARFIELD

GARFIELD

GARFIELD

